

UiT Norges arktiske universitet

Institutt for samfunnsvitenskap

Implementeringen av ung, innovativ medvirkning i en kommunal planpraksis om klima, miljø og energi

En studie av prosjektet Drivkraft og hva som skjer i møtet mellom idé og institusjon

Ida Solvang

Masteroppgave i Samfunnsplanlegging og kulturforståelse, SPL-3900, 2024

Forord

Denne masteroppgaven markerer slutten på mine 5 år som student i samfunnsplanlegging og kulturforståelse ved UiT Norges Arktiske universitet. Jeg er takknemlig for muligheten til å studere planlegging i min hjemby og har gjennom årene fordypet meg i en rekke interessante problemstillinger og prosjekter. Unge mennesker er framtiden, og unges deltakelse og medvirkning i planprosesser er viktig for å lykkes med planene. Dette er et tema som har gått igjen i flere av mine oppgaver. Jeg er derfor takknemlig for å få muligheten til å fordype meg i nettopp dette for min masteroppgave.

Jeg vil takke veileder Toril Ringholm for presis veiledning gjennom hele masterskrivingen med konstruktive innspill, raske tilbakemeldinger og en dør som alltid står åpen.

Takk også til prosjektet Drivkraft for at jeg ble inkludert i dette viktige og spennende prosjektet. Det har vært utrolig spennende å få jobbe med et praktisk prosjekt med flere aktiviteter underveis i masterskrivingen. Takk også til prosjektet for stipend for oppgaveskrivingen.

Jeg vil rette en stor takk til alle informanter som har stilt opp til intervju og deltakelse i de ulike aktivitetene i forbindelse med ungdomsforskerordningen. Deres innblikk i implementeringsprosessen og tematikken rundt ungdom i medvirkning og bærekraftig planlegging, har vært uvurderlige for å skrive en oppgave i detalj som dette.

Takk også til mine foreldre og medstudenter som har hjulpet med gjennomlesing av oppgaven, refleksjoner, innspill og pauser i frisk vårluft.

En stor takk til min samboer Mathias som har bidratt med solid støtte gjennom hele arbeidet med masteroppgaven. Du har hjulpet meg refleksjoner rundt de ulike temaene og stilt villig opp til dialog og diskusjoner når det har vært nødvendig. Tusen takk.

Tromsø 15.05.2024

Ida Solvang

Sammendrag

Innovasjon, planlegging for mer bærekraftige samfunn, og de unges mulighet til å delta i planprosesser, er tematikker som stadig gjør seg mer gjeldende i planlegging. Temaet er ofte tverrfaglig og reiser en rekke spørsmål til hvordan planleggere skal prioritere arbeidsoppgavene sine. Dette kommer gjerne i tillegg til andre utfordringer som eksempelvis hvordan håndteringen av ledelsen av en grønn omstilling på kommunalt nivå skal foregå. Innovative løsninger og samarbeid på tvers av sektorer og organisasjoner blir dermed sett på som gode metoder for å løse disse problemstillingene. Alt dette er uttrykk for tematikker som stadig vektlegges i ytterligere i planlegging.

Denne oppgaven studerer hva som skjer når en idé om innovativ form for medvirkning, møter etablerte institusjoner. Dette interessante møtet kan studeres på mange måter, men denne oppgaven har gått nærmere i dybden på planleggingen av klima, miljø og energi. Dette kommer til syne i prosjektet Drivkraft; et prosjekt som tester innovative former for medvirkning for å inkludere unge i planprosesser om klima, miljø og energi. Ungdomsforskerordningen er den ene av to innovative medvirkningsmetodikker som testes i prosjektet, og denne masteroppgaven undersøker ordningen ytterligere med fokus på bruken av ordningen i Senja kommune.

I studien har benyttet intervju som metode for å komme nærmere ulike aktører i Drivkraft-prosjektet, i tillegg til deltakende observasjon i ulike arbeidsverksteder. Som teoretisk standpunkt anvendes teorier innenfor institusjon ved Scott (2014) sine institusjonelle pilarer, innovasjon ved Bason (2018) sine elementer fra et innovativt økosystem. Også teorier om hva som skjer i møtet mellom idé og institusjon og analysen av dette, benyttes omfattende i oppgaven (Holmen & Ringholm, 2023). De ulike teoretiske linsene hjelper å gi svar på hvordan møtet mellom idé og institusjon kan studeres med ulike vinklinger.

Studien viser at ideen om ungdomsforskerordningen går gjennom en idémodning, med spor av forhandlinger i møtet med ulike etablerte institusjoner. Institusjoner står dermed sterkt i møtet med nye ideer, men det er mulig å modifisere ideene slik at de kan passe innenfor institusjonaliserte rammeverk. Studien viser i tillegg hvordan tilfeldige hendelser er med å påvirke både implementeringsprosessen av en innovasjonsidé og institusjonene selv. Det vektlegges at tilfeldige hendelser bør vies mer oppmerksomhet i framtidige studier av liknende fenomener.

Senja kommune kommet langt i etableringen av ungdomsforskerordningen, men dette er tids- og ressurskrevende prosess. Likevel klarer kommunen å tilpasse seg endringer underveis og framtrer dermed som et forbilde i distriktskommunenes bærekraftige planlegging. Basert på oppgavens datamateriale, er det utfordrende å konkludere fast hvorvidt ungdomsforskerordningen er en god form for medvirkning. På den andre siden, framtrer ordningen som en god måte å koble sammen ungdommer, kommunen og lokalt næringsliv i en planprosess om klima, miljø og energi. Studiet viser også at møtet mellom idé og institusjon styres av både institusjonaliserte krefter og tilfeldige hendelser, noe som gjør innovasjonsprosesser mer komplekse og til dels uforutsigbare.

Innholdsfortegnelse

1	INTRODUKSJON	2
1.1	PLASSERING I FORSKNINGSFELT – HVORFOR SKAL UNGE INKLUDERES I PLANLEGGING?	3
1.2	PRESENTASJON AV PROBLEMSTILLING	4
1.3	DRIVKRAFT	5
1.3.1	<i>Ungdomsforskerordningen</i>	6
1.3.2	<i>Deltakerne i Drivkraft</i>	8
1.4	KLIMA-, MILJØ- OG ENERGIPLANLEGGING I KOMMUNER	11
1.4.1	<i>Nasjonale styringsverktøy</i>	12
1.4.2	<i>Bærekraftig planlegging i distriktskommuner</i>	13
1.5	MEDVIRKNING	14
1.5.1	<i>Medvirkning i en Norsk planleggingskontekst</i>	14
1.5.2	<i>Ungdommenes mulighetsrom for deltakelse</i>	15
1.6	OPPGAVENS GANG	16
2	TEORI	17
2.1	INNOVASJON, INSTITUSJON OG IMPLEMENTERING	17
2.1.1	<i>Innovasjon</i>	17
2.1.2	<i>Institusjon</i>	20
2.1.3	<i>Møtet mellom innovasjon og institusjon – Hvordan kan innovasjoner implementeres?</i>	20
2.2	DRIVKREFTER OG BARRIERER	23
2.2.1	<i>Forstørrelsesglasset over drivkrefter og barrierer – hvordan finne disse?</i>	24
2.3	LEDELSE OG OVERSETTING AV INNOVASJON	25
2.4	TRE INSTITUSJONELLE PILARER	26
2.5	OPPSUMMERING TEORI	28
3	METODE	30
3.1	DESIGN	30
3.2	SEMISTRUKTURERTE INTERVJU	31
3.2.1	<i>Deltakere og rekruttering</i>	33
3.3	DELTAKENDE OBSERVASJON	33
3.4	DATAANALYSE	35
3.5	REFLEKSJON OM PROBLEMSTILLING OG METODE	37
3.6	ETISKE VURDERINGER	37
4	EMPIRI: FORTELLINGEN OM UNGDOMSFORSKERORDNINGEN	39
4.1	IDEEN OM «UNGDOMSFORSKERORDNINGEN» - 2018	40
4.2	OPPSTART OG GJENNOMFØRING AV FØRSTE UNGDOMSFORSKERORDNING	40
4.2.1	<i>Rekrutteringen av ungdommer</i>	42

4.2.2	<i>Rekruttering av bedrifter</i>	42
4.3	ARBEIDSVERKSTEDET MAI 2023	43
4.4	UNGDOMSFORSKERORDNINGEN 2.0	44
5	ANALYSE	47
5.1	RAMMEVERKET FOR ANALYSEN: EN ANALYTISK MODELL	48
5.2	DEL 1: HVILKE BARRIERER OG DRIVKREFTER OPPSTÅR VED IMPLEMENTERINGEN AV UNGDOMSFORSKERORDNINGEN, OG HVORDAN HÅNDBERES OG UTNYTTES DE?	49
5.2.1	<i>Institusjonelle rammer som uttrykk for barrierer og drivkrefter</i>	49
5.2.2	<i>Drivkrefter og barrierer – en visuell modell</i>	50
5.2.3	<i>Barriere nr. 1: Prosjektbeskrivelsen</i>	51
5.2.4	<i>Drivkraft nr. 1: Ungt entreprenørskap</i>	51
5.2.5	<i>Barriere nr. 2: Skolens institusjonelle rammeverk</i>	53
5.2.6	<i>Drivkraft nr. 2: Den brobyggende læreren</i>	54
5.2.7	<i>Barriere nr. 3: Sykemeldingen i Senja kommune</i>	55
5.2.8	<i>Drivkraft nr. 3: Senja kommune klarer å tilpasse seg</i>	56
5.2.9	<i>Barriere nr. 4: Begrenset tidsressurs</i>	57
5.2.10	<i>Oppsummering Drivkrefter og Barrierer – hvordan håndteres og utnyttes de?</i>	58
5.3	DEL 2: ELEMENTER FRA ET INNOVATIVT ØKOSYSTEM	59
5.3.1	<i>Mot</i>	59
5.3.2	<i>Samskaping</i>	60
5.3.3	<i>Bevissthet</i>	61
5.3.4	<i>Kapasitet</i>	63
5.3.5	<i>Oppsummering – Mot, samskaping, bevissthet og kapasitet</i>	64
5.4	DEL 3: DE INSTITUSJONELLE PILARENE	64
5.4.1	<i>Den regulative pilaren</i>	65
5.4.2	<i>Den normative pilaren</i>	66
5.4.3	<i>Den kulturelt-kognitive pilaren</i>	72
5.5	HVILKE INSTITUSJONELLE KREFTER GJØR SEG GJELDENE VED IMPLEMENTERINGEN AV UNGDOMSFORSKERORDNINGEN?	73
5.5.1	<i>Institusjonelle krefter som barrierer</i>	73
5.5.2	<i>Institusjonelle krefter som drivkrefter</i>	74
5.5.3	<i>Tilfeldige hendelser</i>	74
5.6	DEL 4: UNGDOMSFORSKERORDNINGEN I EN IIE-MODELL	75
5.6.1	<i>Oppsummering – plassering av ungdomsforskerordningen</i>	78
5.7	DEL 5: KAN UNGDOMSFORSKERORDNINGEN SOM INNOVATIV FORM FOR MEDVIRKNING BIDRA TIL GODE KLIMA- MILJØ OG ENERGIPLANER?.....	79
5.7.1	<i>Ungdomsforskerordningen som metode for medvirkning</i>	80
5.7.2	<i>Ungdomsforskerordningen som planleggingsverktøy</i>	81
5.7.3	<i>Oppsummering</i>	82

6	AVSLUTNING	84
7	BIBLIOGRAFI	87
8	VEDLEGG	93
8.1	INTERVJUGUIDE 1 – KOMMUNE, UNGT ENTREPRENØRSKAP, NORDAVIND UTVIKLING OG LÆRER	93
8.2	INTERVJUGUIDE 2 - BEDRIFTER	94

Tabelliste

Tabell 1: Oversikt over metodisk tilnærming med spørsmål og intervjudeltakere	31
---	----

Figurliste

Figur 1: Drivkraft-modellen. Hentet fra prosjektbeskrivelsen (Prosjektbeskrivelsen, 2020)	5
Figur 2 - Idea, Institution Encounter-model. Hentet fra Holmen & Ringholm (2023)	22
Figur 3 - Operasjonalisering av teorier i møtet med empiri	29
Figur 4 - Utdrag fra transkribering av intervju	36
Figur 5 - Tidslinje over de ulike aktivitetene i ungdomsforskerordningen	39
Figur 6 – Plakater om ungdomsforskerordningen. Laget av Nordavind Utvikling (u.d.B)	41
Figur 7 - Utdrag fra fire postere utviklet av elever ved Senja vgs. Hentet fra Senja vgs. (2024) https://senja.vgs.no/aktuelt/senja-vgs-avrunder-sitt-arbeid-pa-drivkraft-prosjektet-sammen-med-finnfjord-as-salmar-as-og-uit.59479.aspx	45
Figur 8 - IIE-modell. Hentet fra Holmen og Ringholm (2023).....	48
Figur 9 - Barrierene og drivkreftene som oppstår ved implementeringen av ungdomsforskerordningen.....	51
Figur 10 - Ungdomsforskerordningen plassert i IIE-modellen.	76
Figur 11 - Operasjonalisering av teori, med funn markert i oransje	78

1 Introduksjon

I en pressende tid med klimakriser i en stadig mer globalisert verden, er det meget viktig å tilrettelegge for gode, lokale planleggingsprosesser som styrker våre samfunn mer rustet for framtidens generasjoner. Unge har vist seg å være en engasjert gruppe som stiller kritiske og reflekterte spørsmål rundt hvordan vi utvikler våre samfunn for en bærekraftig fremtid.

Dermed spiller unge en avgjørende rolle, og det er spesielt viktig å inkludere denne gruppen i planleggingen for mer bærekraftige samfunn. Kommunene er det offentlige styringsnivået som er tettest på innbyggerne, og det er forventet at de tilrettelegger slik at hele befolkningen, inkludert de unge, får komme med innspill i planprosesser.

Samtidig som kommunene forventes å tilrettelegge for gode medvirkningsprosesser for unge, står de også overfor komplekse oppgaver som krever ressurser, kompetanse og et engasjement fra kommunale planleggere. Blant annet *innovasjon* har fått økt fokus i kommunal sektor de siste årene, noe som kan sees gjennom nasjonale veiledere og en etterspørsel etter flere kreative tilnærminger til å løse kommende problemer. På denne måten kan innovasjoner være med på å stabilisere organisasjoners helhetlige arbeid (Sørensen & Torfing, 2022). De siste årene har det i tillegg blitt økt fokus på hvordan medvirkningsprosesser kan foregå med innovative tilnærminger, og på denne måten blir innovative ideer sett på som en form for løsning på kommunenes komplekse oppgaver som krever ressurser, kompetanse og engasjement.

Denne oppgaven er tilknyttet forskningsprosjektet Drivkraft. Prosjektet setter søkelys på innovative former for medvirkning, de ulike nettverk som dannes i innovasjonsprosesser, og hvordan innspillene som kommer fra medvirkningen kan implementeres i en kommunes planlegging, spesielt om klima, miljø og energi. Prosjektet inkluderer tre kommuner; Senja, Vågan og Vestvågøy, hvor kommunene er i ulike faser av arbeidet med sin kommunedelplan for klima, miljø og energi (KME-plan). Vestvågøy vedtok sin plan høsten 2023, Senja kommune arbeider våren 2024 med første utkast av sin plan, og Vågan starter opp planarbeidet våren 2024. Denne oppgaven vil fokusere på en bestemt innovasjon i Senja kommune da dette er den eneste prosjektkommunen som har arbeidet med denne formen for medvirkning.

1.1 Plassering i forskningsfelt – hvorfor skal unge inkluderes i planlegging?

Inkludering av ungdom i planlegging er et tema som stadig blir framhevet som et viktig virkemiddel for å skape mer bærekraftige planer. Ungdommene er de som skal ta over kommunene og dermed også planleggingen. Derfor er det viktig at de inkluderes på en god måte når dagens planlegging foregår. Det er likevel utfordrende både å finne mekanismer for hvordan kommuner kan inkludere ungdom på en god måte, og å vite hvordan resultatene fra medvirkningsprosessene skal anvendes i planer (Hagen & Andersen, 2021). Framveksten av alternative, innovative former for medvirkning har blitt en respons på denne utfordringen som et forsøk på å skape noe nytt som kan implementeres i eksisterende prosesser. Dermed blir innovasjonene et *verktøy* for de som arbeider med medvirkningsprosesser. Innovative former for medvirkning kan ha stor fallhøyde dersom benyttes i andre sammenhenger. Selv om noe fungerer ett sted, så er det ikke garanti for at det også fungerer et annet sted.

Som et resultat av dette, vris linsen mot teori om møtet mellom idé og institusjon, og hvilke mekanismer som driver og skaper barrierer for en implementering. Implementeringen av innovasjoner er et interessant teoretisk utgangspunkt da det gir meg muligheten til å se nærmere på hvilke mekanismer som både bidrar til og forhindrer hvordan innovative prosesser får rotfeste hos aktørene som deltar. Teorien gir også muligheten for å studere det som skjer i etterkant av implementeringsprosessen når innspillene fra medvirkningen med ungdommene skal arbeides inn i planen. I planleggingsfaget får dette også forankring gjennom hvordan innovasjoner ikke kun kan brukes i den konteksten de ble presentert. En må heller finne praksiser som tilpasser seg samfunnets eller unges behov (Klodawski, 2007; Hagen & Andersen, 2021).

Ung, innovativ medvirkning og implementeringen av innovative prosesser er dermed blitt hovedtemaet for denne masteroppgaven. Datamaterialet for denne masteroppgaven strekker seg fra høsten 2022 til våren 2024, noe som er med å gi et godt innblikk i flere deler av en implementeringsprosess.

1.2 Presentasjon av problemstilling

For å undersøke hvordan møtet mellom idé og institusjon kan studeres, i tillegg til hvordan ungdomsforskerordningen blir operasjonalisert som et verktøy for å skape gode planprosesser, har jeg valgt å bruke en problemstilling som inviterer til både en praktisk og en teoretisk diskusjon omkring temaet. Jeg ønsker å rette søkelys på hvordan KME-planer anvendes som verktøy for å operasjonalisere en bærekraftig omstilling på kommunalt nivå, og hvordan ungdomsforskerordningen kan være et verktøy som hjelper med å skape gode planprosesser.

Hovedproblemstillingen for masteroppgave blir dermed:

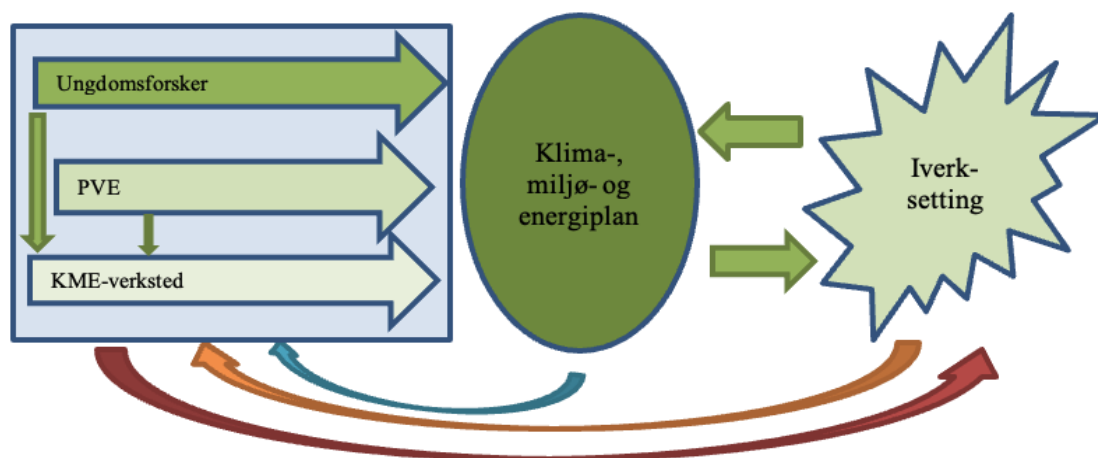
Hva skjer når ideen om ungdomsforskerordningen, en innovativ form for medvirkning, møter institusjonaliserte rammeverk i en planprosess om klima, miljø og energi?

For å kunne svare på problemstillingen har jeg formulert tre forskningsspørsmål. Disse bidrar til å operasjonalisere problemstillingen, og svarer på hvordan ungdomsforskerordningen treffer de ulike institusjonelle rammene som aktørene jobber innenfor. Drivkraft består av en rekke ulike aktører som kommer sammen for å jobbe med KME-planlegging, og dette er aktører som skal bli enige om prosjektets formål, gjennomføring og hvordan innovasjonene i prosjektet både brukes og implementeres. I et landskap av flere ulike aktører fra ulike sektorer hvis ulik tilnærming, kan det oppstå det både enigheter og konflikter. Disse bidrar til å skape både muligheter og barrierer for implementeringen av innovasjonene. Med bakgrunn i dette har jeg valgt å benytte følgende forskningsspørsmål:

- «Hvilke drivkrefter og barrierer oppstår i implementeringen av ungdomsforskerordningen og hvordan håndteres barrierene og utnyttes mulighetene?»
- «Hvilke institusjonelle krefter gjør seg gjeldende i implementeringen av ungdomsforskerordningen?»
- «Kan ungdomsforskerordningen som innovativ form for medvirkning bidra til gode klima- miljø og energiplaner?»

1.3 Drivkraft

Prosjektet Drivkraft har som formål å gi planlegging- og implementeringsprosessen av KME-planer en innovativ retning med fokus på å realisere ambisjonene planene frembringer. Medvirkning vektlegges i stor grad i prosjektets prosesser da det er viktig at generasjonen det planlegges for, også skal kunne bidra samtidig som de opplever å føle seg hørt og inkludert i prosessen på generell basis. Dermed blir de unges stemmer spesielt vektlagt i denne prosessen. Ungdommene er de som skal bruke disse planene i fremtiden, noe som gjør at det er viktig å lytte til deres innspill og hva de mener er viktig å prioritere i kommende planperiode. Med utgangspunkt i dette, skal prosjektet benytte en rekke ulike former for medvirkning, noe som inkluderer både tradisjonelle og nye, innovative former. Den tradisjonelle formen er klima-, miljø- og energi-verksted (KME-verksted), og de innovative formene er Participatory Value Evaluation (PVE) og Ungdomsforskerordningen. De to sistnevnte kategoriseres som innovative former for medvirkning som er nye i konteksten med en KME-planlegging. Dette gjør at disse formene er spesielt interessante å undersøke. Gjennom å bruke disse tre formene for medvirkning skal prosjektet studere hvordan ulike tilnærminger kan hjelpe kommunene i deres KME-arbeid. «DRIVKRAFT retter seg inn mot å skape nye koblinger mellom ungdom, næringsliv, videregående skoler og kommune; koblinger som skal være kraftfulle redskaper i utforming og iverksetting av KME» (Prosjektbeskrivelsen, 2020, s. 3). Prosjektbeskrivelsen visualiserer prosessen i Drivkraft gjennom Drivkraft-modellen», se Figur 1. Modellen visualiserer hvordan de ulike formene for medvirkning er knyttet til både den byråkratiske, KME-planen som opptrer innenfor noen faste rammer, og på andre siden den praktiske iverksettingen som oppstår mer kaotisk.

Figur 1: Drivkraft-modellen. Hentet fra prosjektbeskrivelsen (Prosjektbeskrivelsen, 2020)

1.3.1 Ungdomsforskerordningen

Ungdomsforskerordningen er den metoden for medvirkning som denne masteroppgaven har valgt å legge fokus på. Ordningen er en innovativ form for medvirkning da den ikke har blitt testet ut i en kontekst som Drivkraft tidligere (Prosjektbeskrivelsen, 2020). Valget med å fokusere på nettopp denne metoden kom til etter en lang tankeprosess hvor det ble undersøkt muligheter for å studere de ulike formene for medvirkning. Innovative former for medvirkning er imidlertid spennende og viktige tema som jeg tidlig visste at jeg ville inkludere i min oppgave ettersom dette er noe jeg har lest mye om, men sett lite utprøvd i praksis. I tillegg virket det spennende å undersøke en metode som inkluderer et møte mellom ungdommer, næringsliv og kommunens planlegging på en praktisk nær- og fysisk måte. På denne måten landet fokuset på denne oppgaven på ungdomsforskerordningen.

I prosjektbeskrivelsen for Drivkraft forklares ordningen som en metodisk tilnærming hvor ungdommene blir medskapende utviklingsaktører, og at dette kan gjøre ungdommene bedre rustet til å delta i samfunnet også på andre måter: «Ungdomsforskerordningen har potensial til å utvikle konkrete, bærekraftige løsninger som får betydning for utforming og implementering av KME, samt å gi ungdommene kompetanse og motivasjon til å søke jobb i de lokale bedriftene etter endt utdanning, og slik være med på å opprettholde bærekraftige distriktssamfunn» (Prosjektbeskrivelsen, 2020, s. 8). Ordningen inviterer med andre ord ungdommene inn i en diskusjon om lokal, bærekraftig planlegging og legger opp til at ungdommene også kan dyrke egne interesser og engasjement.

Ordningen skal gjennomføres ved at 20 ungdommer fra tre videregående skole fordelt på de tre kommunene, hospiterer hos bedrifter i 2-4 perioder på henholdsvis 1-10 dager. Elevene skal i denne perioden arbeide med konkrete arbeidsoppgaver knyttet til problemstillinger om bærekraft, fornybar energi og klima, med forankring i den enkelte bedriften. Eleven vil deretter være rustet til å komme med innspill på planprosessen. «Arbeidet som gjennomføres, og resultatene som kommer ut av det skal tematiseres i KME-verkstedene gjennom presentasjoner og ved at arbeidet blir diskutert opp mot elementer i KME-planen» (Prosjektbeskrivelsen, 2020, s. 11). Ungdomsforskerordningen ønskes testet i videregående skoler. Prosjektbeskrivelsen framhever skolen som en helt sentral arena for kunnskapsutvikling ovenfor ungdommene, og viser at det er mulig å videreutvikle ordningen underveis i prosjektet for å samsvare med skolens rammer: «Disse (bedrifter og prosjektpartnere) vil samarbeide med Nordavind utvikling om utforming og gjennomføring av

ungdomsforskerordningen i skolene ved å finne måter å integrere ordninga i det øvrige undervisningsopplegget og være diskusjonspartner for Nordavind utvikling og prosjektgruppa» (Prosjektbeskrivelsen, 2020, s. 12). Metoden spiller også på lag med Fischer (2017), og hans anbefalinger om når det gjelder å ruste opp de demokratiske elementene for å møte klimaendringer. Slik ordningen blir beskrevet i prosjektbeskrivelsen, vil den gi ungdommene praktisk erfaring og kunnskap om bærekraftige praksiser i bedriftsmiljøer, som vil være avgjørende for deres deltakelse i planprosessen og bidraget til utviklingen av en helhetlig KME-plan.

Til tross for beskrivelser og oppfordringer til samarbeid, er prosjektbeskrivelsen litt vag på hvordan de ulike prosessene i ordningen skal foregå, hvordan innspillene i prosessene kan tematiseres i KME-planen, og hva som er framtiden til ungdomsforskerordningen etter prosjektet er ferdig. Dette er noe som behandles senere i denne oppgaven.

Ungdomsforskerordning som metode for medvirkning har vært testet i tidligere sammenhenger (Storvoll, 2019; Tiller, 2006), men er ikke et metodisk verktøy med sterk forankring i kommunal planlegging på et mer generelt nivå. Tiller (2006) har studert metoden gjennom perspektiver fra aksjonsforskning og ser blant annet hvordan behovet for økt læring og integrasjon av praktiske rettede eksempler i skolen er sentralt for å skape interesse blant barn. Videre har Storvoll (2019) studert bruken av energiborgerskap og ungdommenes reelle medvirkning i planleggingen med utgangspunkt i et innovasjonsperspektiv. Det er viktig å påpeke at Drivkraft-prosjektet bruker «energiborgerskap» som begrep for hvordan mennesker i samfunnet kan delta i energiomstilling. Fokuset i denne oppgaven er snarere rundt dette med deltakelse gjennom innovative prosesser. Det er lite tidligere forskning på området, noe som gjør dette til et spesielt interessant tema å undersøke.

Prosjektbeskrivelsen presenterer en idé om hva ungdomsforskerordningen går ut på og hvordan den kan gjennomføres praktisk. Det blir også understreket at det er mulighet for å gjøre endringer underveis i prosjektet, siden det er en innovativ form for medvirkning som må prøves ut i de relevante sammenhengene (Prosjektbeskrivelsen, 2020). Denne oppgaven undersøker om den innovative ideen står seg når den skal settes ut i praksis, og om den har potensial til å bidra positivt i KME- planleggingen. I tillegg til å være et verktøy, er ungdomsforskerordningen også viktig å betrakte som et innovativt konsept for hvordan vi kan planlegge. Det er et verktøy som stimulerer refleksjon rundt innovativ kapasitet i

organisasjoner og hvordan samfunnet både er og bør bli bedre rustet til å implementere innovative verktøy for å møte morgendagens utfordringer.

Kommunene som inngår i Drivkraft, er i ulike faser av KME-planleggingen. Vestvågøy har høsten 2023 vedtatt sin plan, samtidig som Senja og Vågan er i mer innledende faser. Fokuset for denne oppgaven har havnet på Senja kommune da dette er den eneste kommunen som har igangsatt og gjennomført arbeid med ungdomsforskerordningen under skrivingen av denne oppgaven. Fordelen med å ha søkelys på én av prosjektkommunene, er at en får muligheten til å dykke dypere i kommunen og får god kontakt med de ulike planleggerne, og dermed også mulighet for flere intervjuer. En annen fordel er også at Senja er prosjektleder og har dermed mye ansvar for hvordan prosjektet fasiliteres. Det gir gode muligheter for å finne data om mekanismer som er drivkrefter eller barrierer i innovasjonsprosessen.

1.3.2 Deltakerne i Drivkraft

1.3.2.1 Senja kommune

Senja kommune er en distriktskommune sammensatt av fire tidligere kommuner (tidligere Berg, Lenvik, Torsken og Tranøy), og ligger ved kysten midt i Troms fylke. Kommunen har administrasjonssted på Finnsnes, og det er her planleggerne som er involvert i prosjektet jobber. Det er sjømatindustrien som dominerer kommunens næringsliv, og ved utgangen av 2022 var kommunen Norges største og mest komplette sjømatkommune og den femte største industrikommunen i Nord-Norge. Senja opplever også mye utvikling innenfor reiselivet (Senja Kommune, 2022).

Kommunen styres av byråkratiske, nasjonalt vedtatte vedtekter som i stor grad definerer kommunens mandat. Kommunen er organet i det offentlige systemet som produserer mange velferdstjenester overfor innbyggerne i kommunen, noe det er knyttet et stort ansvar til. Kommunen skal følge arbeidsoppgavene etter Plan- og bygningsloven (PBL), Kommuneloven og Klimaloven, som alle sier at kommunene gjennom planarbeidet skal arbeide med bærekraftig omstilling (Plan- og bygningsloven, 2008), (Kommuneloven, 2018), (Klimaloven, 2017).

I tillegg til dokumenter fra nasjonalt hold, så er også lokale reguleringer bindende for kommune som blir vedtatt av kommunestyret, altså politiske vedtak. Slike vedtak henger også sammen med valgordningen i kommunen, noe kommunene også er ansvarlige for å utføre både når det er kommune- fylke- og stortingsvalg (Valgloven, 2002). Eksempler på slike

reguleringer er kommuneplanens arealdel og kommuneplanens samfunnsdel. Kommunen er pliktig til å være oppdatert på hvilke dokumenter som krever oppgradering og utvikle strategiplaner for hvordan kommunen kan håndtere de kommende plan-behovene. I kommuneplanens samfunnsdel for Senja kommer det fram at kommunen skal satse på nærings- og samfunnsutvikling i kommende planperiode, og med dette bærer de slagordet «Senja – Robust, livskraftig og attraktiv bo- og næringskommune» (Senja Kommune, 2019).

1.3.2.2 Vågan og Vestvågøy kommune og Lofotrådet

Vågan og Vestvågøy kommune og Lofotrådet er aktører som var med i planleggingen av prosjektet og dermed også den første ideen om ungdomsforskerordningen. Kommunene er også distriktskommuner, med flere av de samme utfordringene med fraflytting og infrastruktur, i tillegg til økt turisme og næringsutvikling. Lofotrådet er et interkommunalt politisk råd for kommunene i Lofoten, og har vært koblet på Drivkraft gjennom prosjektet «De grønne øyene»- Prosjektet omhandler klimaomstilling til et lavutslippssamfunn i Lofoten (Lofotrådet, u.d.). Lofot-kommunene og Lofotrådet har ikke vært aktive i utviklingen av ungdomsforskerordningen for Senja kommune, men er tett på prosessen gjennom andre aktiviteter. Kommunene skal etter planen arbeide med en egen ungdomsforskerordning 2024/2025 og vil trolig være sterkt inspirert av Senja kommune i dette arbeidet.

1.3.2.3 Universitetet i Tromsø

Universitetet består av en forskningsgruppe på to professorer, én stipendiat, to masterstudenter og én praksisstudent. Alle disse arbeider med Drivkraft på ulike måter, men det er spesielt professorene og stipendiaten som har arbeidet med tilretteleggingen av prosjektet i innledende faser og driver det primære forskningsarbeidet. Innenfor ungdomsforskerordningen har universitetet hatt ansvaret å lage prosjektbeskrivelsen som inkluderte den første ideen av hva som var formålet med ordningen, og hvordan denne kunne realiseres. I etterkant har universitetet forsket på det som foregår i prosjektet gjennom å skrive artikler om prosessene. Dette inkluderer denne masteroppgaven om ungdomsforskerordningen konkret.

1.3.2.4 Nordavind utvikling

Nordavind utvikling er den første av to fasilitatorer i Drivkraft-prosjektet. Den private bedriften har kontorsteder på Dyrøy og Finnsnes og er et strategisk utviklingselskap som arbeider med prosess- og prosjektledelse, markedsføring, analyse, og mye mer (Nordavind Utvikling, u.d.A). I Drivkraft-prosjektet er Nordavind utvikling tildelt arbeidspakken med

ungdomsforskerordningen og har hatt hovedansvaret for å styre prosessene tilknyttet denne ordningen i prosjektet. Dette har bedriften gjort gjennom tilrettelegginger av ulike arbeidsverksteder. I tillegg bidrar Nordvind utvikling med kommunikasjonsutvikling på styringsmøter.

1.3.2.5 Ungt Entreprenørskap

Ungt Entreprenørskap er en ideell, landsomfattende organisasjon som jobber med å koble skolen og næringslivet sammen gjennom brobyggende, læringsutvekslende prosesser (Ungt Entreprenørskap, u.d.). Organisasjonen ble inkludert i Drivkraft etter utfordringer med å komme i kontakt med ungdommer som kunne delta i prosjektet, og har på denne måten modifisert ungdomsforskerordningen slik at den treffer skolens rammeverk, noe som behandles i den senere analysen i denne masteroppgaven. Ungt Entreprenørskap er delt inn i ulike regionale kontorer og det er Ungt Entreprenørskap Arktisk som er koblet på i dette prosjektet.

1.3.2.6 Senja videregående skole

Senja videregående skole (Senja vgs.) er underlagt Troms fylkeskommune og har to læresteder, avdeling Gibostad med hav- og landbrukslinje, og Finnfjordbotn med studiespesialiserende, restaurant- og matfag, teknologi- og industrifag, med mer. Det er sistnevnte som har vært engasjert i ungdomsforskerordningen. Skolen har blitt engasjert i prosjektet ved at én lærer har satt sin skoleklasse i faget Biologi (Biologi 1 i første runde og Biologi 2 i andre), disponibelt for deltakelse i prosjektet, og læreren har underveis tilrettelagt opplegget slik at det passer med skolens læreplanverk. Skoleklassen har fulgt prosjektet gjennom to år, henholdsvis 2. og 3. året på videregående. Klassens størrelse har vært rundt 25 elever totalt med omtrent lik fordeling av jenter og gutter.

1.3.2.7 Bedriftene

Fire bedrifter har vært engasjert i ungdomsforskerordningen som vertskapsbedrifter. Bedriftene er av noe ulik størrelse og alle er lokalisert i Senja kommune, nærme Finnsnes, og er dermed alle en del av en lokal næringsklynge. Tre av bedriftene er tilknyttet næring om forsyning av mat (henholdsvis 2 ved sjømat og 1 ved dyrking på land), og én er tilknyttet mineralproduksjon. Bedriftene kjenner til hverandre og har alle hatt en relasjon til Senja kommune, og delvis de ulike fasilitørene i prosjektet. Bedriftene er rekruttert som vertskapsbedrifter og har tilrettelagt problemstillinger, bedriftsbesøk fra ungdommene og deltatt på de ulike arbeidsverkstedene arrangert av Drivkraft, både ved å holde presentasjoner

og å svare på diverse spørsmål. Da bedriftene er en del av den lokale næringsklyngen, er de også avhengig av lokal tilhørighet og rekruttering, noe som kan tenkes å være en sterk motivasjon til deltakelse i prosjektet. Bedriftene er også en del av et privat, konkurransedrevet næringsliv styrt av økonomiske prinsipper, noe som er viktig å bringe inn i denne oppgavens analyse.

1.4 Klima-, miljø- og energiplanlegging i kommuner

Klima-, miljø- og energiplanlegging er et tematisk område innenfor planlegging som har vokst fram til å bli en meget sentral av det offentlige rammeverket for hvordan vi kan planlegge våre byer og samfunn til mer bærekraftige steder. Det viktig å plassere temaet i en historisk kontekst for å forstå hvordan utviklingen av denne formen for planlegging har funnet sted, samtidig som det er viktig å forstå hva som menes med «bærekraftig utvikling» og hvordan ulike tilnærminger har formet måten vi planlegger for framtidens kommuner. Dette kapitlet starter med å vise framveksten av bærekraftig utvikling fra et internasjonalt ståsted, for så å jobbe meg ned nivåene til det lokale hvor kommunene er sentrale.

«Bærekraftig utvikling» og «grønn omstilling» er begreper som dominerer dagens planlegging og begrepene er å finne i alt av offentlige styringsdokumenter og reguleringer. Begrepet «bærekraftig utvikling» ble for første gang presentert av Brundtlandkommisjonen og blir definert som: «en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få tilfredsstillende sine behov» (Verdenskommisjonen, 1987). Videre ble Agenda21 vedtatt under verdenskonferansen i Rio i 1992, og er en avtale som forplikter at alle land som signerte skal planlegge for mer bærekraftige samfunn, blant annet gjennom å tilrettelegge for nullutslipp gjennom ulike former for reguleringer og lovgivninger. Det har i senere tid blitt gjennomført flere konvensjoner og avtaler på internasjonalt nivå, deriblant Parisavtalen som introduserte de 17 bærekraftsmålene. Bærekraftsmålene har vært viktige for å skape lokale tilknytninger til en grønn omstilling, men dette har blitt møtt med ulik respons.

Bærekraftig planlegging og veien mot en grønn omstilling, har blitt etablerte uttrykk i dagens norske planlegging. Kommuner ilegges stadig mer ansvar for å gjøre nasjonale retningslinjer og forventninger mer forståelig og operative på et lokalt nivå, noe som har vært helt sentralt for framveksten av dagens KME-planer. Dette kan oppleves som overveldende for kommunene, men samtidig er kommunene det nivået innenfor offentlig sektor som har mest innflytelse mot befolkningen og dermed også mest ansvar i å utøve velferdsgodene overfor

befolkningen (Amundsen & Westskog, 2018). Til tross for kommunenes ansvar for å arbeide med og forankre bærekraftig utvikling, er dette noe de ikke alltid klarer uten god hjelp. Derfor er det nasjonale forvaltningsorganet viktig for å gi retningslinjer for hvordan kommunene skal arbeide med slike tema.

1.4.1 Nasjonale styringsverktøy

Det nasjonale forvaltningsorganet har utviklet flere metoder og verktøy for å hjelpe kommunene med å arbeide med bærekraft. Revideringen av PBL i 2008 gjorde bærekraftig utvikling lovmessig forankret for all framtidig planlegging. Fra Formålsparagrafen §1 kan en lese: «Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner» (Plan- og bygningsloven, 2008). Også klimaloven (2017) legger press på at Norge skal klare å nå klimamålene, deriblant reduksjon av klimagassutslipp med 55 prosent innen 2030, og omdanning til et lavutslippssamfunn innen 2050 (Klimaloven, 2017). Påfølgende kom også statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging i kommuner (SPR-KEP) og innebærer at kommunene skal utvikle konkrete planer som bidrar til miljøvennlig energiomlegging, reduksjon av klimagassutslipp og generell klimatilpasning. Retningslinjene sier også at kommunene kan lage en egen klima- og energiplan (SPR-KEP, 2018). Det er viktig å påpeke at SPR-KEP ikke *pålegger* kommunene å lage en plan for klima, miljø og energi, men det er heller en oppfordring. Til tross for at statlige lover og retningslinjer tolkes som strenge former for veiledning, påpekes SPR-KEP å være et mykt rettslig virkemiddel da det legges opp til noen sanksjoner eller konsekvenser dersom kommunene velger og ikke gjennomføre det retningslinjene ber om (Kasa, Westskog, & Rose, 2018). Det er likevel viktig at styringsnivået med makt over det lokale nivået innfører ulike former for retningslinjer for å skape institusjonaliserende prosesser.

Nasjonale forventninger og veiledere er to andre eksempler på styringsmidler presentert av det nasjonale styringsnivået. Nasjonale forventninger (NF) til planlegging ble introdusert i 2011 som resultat av etterspørsel etter ett dokument alle kommuner kunne forholde seg til, i stedet for de ukoordinerte dokumentene og tolkningene av PBL innført i 2008 (Aarsæther & Jakobsen, 2018). NF presenterte blant annet klima og energi som et viktig område som dokumentet skal gi retningslinjer på. NF blir rullert hvert fjerde år for å tilpasse seg landets politiske situasjon, og siste versjon kom i 2023. Bærekraftig utvikling, grønn omstilling og hvordan bærekraftsmålene skal fortsette å implementeres i den kommunale planleggingen, er gjennomgående tema i NF fra 2023. Dette blir blant annet uttrykt gjennom å bruke identiske

inndelinger tematisk i dokumentet som temaene er i agenda 2030 (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2023). EVAPLAN-prosjektet i 2017 tok på seg jobben å evaluere hvorvidt revideringen av PBL påvirket kommunene, og kom fram til at innføringen av NF har fungert godt for mange kommuner da flere har svart at NF påvirker kommunens planlegging i (svært) stor grad. «Så sjølv om NF inneheld ei rekkje, mange vil sei strenge, klimapolitiske forventningar, tyder forskingsresultatet på at kommunane viser vilje til å følgje opp» (Aarsæther & Jakobsen, 2018, s. 60). Til tross for suksess i bruken av NF i kommunal planlegging, er det også flere som etterlyser mer tydelige retningslinjer for hvordan bærekraft kan få forankring lokalt.

En siste type retningslinje fra nasjonalt styringsnivå, er dokumenter som publiseres fortløpende ettersom hva behovet er i kommunal planlegging. Dette er et mykere styringsmiddel da det ikke ilegges noen tydelige føringer for hva eller hvordan kommunene skal arbeide, men mer generelle retningslinjer som gjør NF mer konkrete og lettere å lese. Ett eksempel på slike retningslinjer er «fagtema» som publiseres på regjeringens nettside. Her finnes blant annet siden: «Bærekraftsmålene i planlegging», med retningslinjer for hvordan kommunens planarbeid kan brukes som et verktøy i diskusjonen om bærekraftsmålene og hvordan kommunen kan legge til rette for å oppnå positive synergier mellom målene (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2024). Et annet eksempel på en retningslinje er Stortingsmeldinger med handlingsplaner, eksempelvis St. 40 (2020-2021) som gir retningslinjer på hvordan Norge skal klare å nå bærekraftsmålene innen 2030 (Meld. St. 40 (2020-2021)). Det er viktig å påpeke at det finnes en rekke flere dokumenter som publiseres fortløpende som er veiledende i kommunenes KME-planlegging. De som er belyst nå, er de mest framtreddende. Hensikten med oppgaven er ikke å gi en gjennomgang av alle dokumenter, men heller vise at staten gir flere typer føringer for å planlegge for bærekraft, slik PBL pålegger.

1.4.2 Bærekraftig planlegging i distriktskommuner

Det er imidlertid ikke alle kommuner som opplever at måten kommunal planlegging er tilrettelagt gjennom de ulike typene veiledere, faktisk klarer å gjenspeile kommunenes utfordringer og det de trenger av hjelp fra staten. Lebesby kommune i Finnmark er et eksempel på en slik kommune. En planlegger i kommunen uttrykker at begrepet «bærekraft» og «bærekraftsmålene» blir brukt mer som pynt i planleggingen. «Det kan fort bli slik at målene blir mer pynt i planer enn reelle grep. De er noe vi skal bruke, men vi forstår ikke helt

hvordan. Er distriktskommuner spurt til råds når nasjonale forventninger og veiledere sendes ut?» (Skavhaug & Vangsnes, 2022). Det uttrykkes et behov for at kommunene selv kan definere hva de skal vektlegge i arbeidet med en bærekraftig utvikling uten å måtte forholde seg til formuleringer fra overnasjonale målsettinger. Dette henger sammen med hvordan forståelsen for den lokale konteksten er viktig når bærekraftig utvikling skal implementeres i den kommunale planleggingen (Aarsæther & Jakobsen, 2018). I sist oppdaterte NF er distriktskommunene lite framhevet, noe som underbygger det planleggeren fra Lebesby sier. Det trengs flere verktøy for distriktskommunene, utformet spesifikt for hvordan de kan inkorporere bærekraft i sin planlegging. Planlegging er i tillegg generelt utfordrende i distriktskommuner da det er mangel på både kompetanse og ressurser (Westskog, et al., 2022). En nylig publisert rapport fra Distriktsenteret viser at lav kapasitet og mangel på kompetanse er en gjennomgående utfordring i kommuner med mindre enn 2500 innbyggere. Her blir det presentert forslag om at samfunnsplanleggingen for mindre kommuner bør forenkles slik at operasjonaliseringen av planverket blir lettere å gjennomføre (Brobakk, Gjefsen, & Gjertsen, 2021). Med utgangspunkt i flere typer kilder kommer det fram at det er behov for økt kunnskap om hvordan distriktskommuner kan drive med bærekraftig planlegging.

1.5 Medvirkning

Deltakelse kan forstås som enkeltpersoners og gruppers rett til å delta i og påvirke offentlige utrednings- og beslutningsprosesser (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2014). Styrking av samspillet mellom mennesker og beslutningstakere i disse prosessene gjør at individer føler seg ivaretatt og hørt. Når planleggingsprosesser involverer unge, oppstår ulike utfordringer knyttet til hvordan de skal inkluderes. Unge har ofte begrenset erfaring med offentlig deltakelse, delvis fordi de ikke har stemmerett ved valg (Hanssen, 2019). I tillegg definerer ikke PBL klart hva som menes med «aktiv deltakelse», noe som åpner for at planleggere og politikere selv kan tolke hva som ligger i begrepet (Hagen & Andersen, 2021). For å utforske disse teoriene og faktorene er det relevant å se på hvordan medvirkning som «fenomen» har utviklet seg til å bli en sentral del av moderne samfunnsplanlegging.

1.5.1 Medvirkning i en Norsk planleggingskontekst

I Norge har vi et representativt demokrati. Dette innebærer at folket stemmer på politiske representanter (på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå), som danner formelle styrer og fatter beslutninger. Dette representerer en indirekte form for demokrati, da folket selv ikke deltar i

beslutningene. Likevel ivaretar det representative demokratiet ideen om folkesuverenitet, der all makt skal tilbakeføres til folket (Bjørklund, 2015). I tillegg gir folkeavstemninger legitimitet til de som blir folkevalgt ved å evaluere hva som ble lovet i valgkampene, og hva som faktisk blir gjennomført når partiet får politisk makt. Siden innbyggernes stemmer bare delvis blir hørt i et representativt demokrati, er det viktig å sikre en mer direkte og aktiv deltakelse når planer skal vedtas. Deltakelse er lovfestet gjennom plan- og bygningsloven, sist revidert i 2008:

«Enhver som fremmer planforslag, skal legge til rette for deltakelse. Kommunen skal påse at dette er oppfylt i planprosesser som utføres av andre offentlige organer eller private. Kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv deltakelse fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge» (Plan- og bygningsloven, 2008, §5-1).

Barn og unge blir nevnt spesielt. Aktiv deltakelse forstås som å styrke ansvaret for å engasjere barn og unge utover det minimumspålagte kravet til deltakelse. Minimumskravet til deltakelse framkommer i Plan- og bygningsloven §5-2, der det står at alle dokumenter skal legges ut på høring. Høring er en metode for deltakelse som gir alle mulighet til å komme med innspill til planen. Ringholm, Nyseth og Hanssen (2018) viser imidlertid hvordan en økende trend med mer kreative former for deltakelse kan erstatte eller supplere høringer, spesielt når de berørte av planen er unge mennesker. Ringholm m.fl. (2018) trekker også fram Innes og Booher (2004), som stiller spørsmål ved om høringer fungerer i dagens samfunn da det er en tradisjonell form for deltakelse. Dette indikerer en enighet om at høringer er viktige, men ikke tilstrekkelig for å sikre aktiv deltakelse. Det er imidlertid flere fordeler med høringer. De krever få økonomiske ressurser og fanger opp reaksjoner og vurderinger fra befolkningen (Klausen, et al., 2013). I tillegg til utdraget fra plan- og bygningsloven, sikres ung deltakelse også gjennom barnekonvensjonen, artikkel 12, som fastslår at alle barn skal gis anledning til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ sammenheng som angår dem (De forente nasjoner, 1989).

1.5.2 Ungdommenes mulighetsrom for deltakelse

Klausen et.al. (2013) presenterer ulike metoder som sikrer unges stemmer i kommunale planprosesser. Blant disse fremheves bruk av digitale løsninger (for eksempel e-dialog), metodikken Future-city games (dataspill der deltakerne får muligheten til å simulere byutvikling), innbyggerinitiativ og medstyring. Av disse metodene ser det ut til at medstyring er den metoden som gir mest effekt for ung deltakelse. Medstyring beskrives som den «høyeste» måten å medvirke på. «Medstyring: hvor borgerne får mulighet til å direkte påvirke

myndighetenes beslutninger, for eksempel i ungdomsråd eller ved såkalte deltakende budsjettering» (Klausen, et al., 2013, s. 35). Også mer innovative former for medvirkning har blitt utviklet for å skape mer inkludering av unge i planprosesser, men dette har vært begrenset omskrevet i fagfeltet. Det er helt sentralt at de unge som deltar må føle at de er med å bidra i et større prosjekt, og at det som kommer av innspill må kunne sees i det materielle. Kun gjennom å spore innspillene til det materielle kan prosessen de unge er med på kalles medvirkning (Bessat, 2004; Hagen & Andersen, 2021). Språket er til slutt et meget sentralt element å adressere når ungdomsmedvirkning praktiseres. Sawyer (2019) vektlegger at ungdommene som deltar i medvirkningsprosesser ofte blir møtt med et faglig, fremmed språk som gjør det utfordrende for dem å komme med innspill på planene.

Ungdommer har flere muligheter til å delta og det finnes flere innovative, nyskapende verktøy som planleggere kan benytte for å inkludere denne gruppen i enda større grad. Til tross for dette mulighetsrommet, finnes det også flere begrensninger og barrierer som kan gjøre dette til en utfordrende prosess. I Senja kommune har ungdommene vist stor vilje og engasjement til å medvirke, men det er noe skepsis til ungdomsforskerordningen som verktøy for å sikre faktisk medvirkning, og i hvor stor grad det blir et talerør for ungdommene, eller for andre aktører. Dette behandles senere i denne masteroppgaven.

1.6 Oppgavens gang

Til nå har oppgaven presentert det historiske bakteppet for oppgaven ved å både presentere prosjektet, plassert oppgaven i en norsk planleggingskontekst for KME, og medvirkning. I påfølgende del vil oppgavens teoretiske rammeverk presenteres, og disse operasjonaliseres senere gjennom en prosess-analyse. I delen etter presenteres de ulike metodiske valgene for oppgaven sammen med begrensninger og etiske vurderinger. Oppgavens empiri behandles sammen med en fortelling om ungdomsforskerordningen, etterfulgt av en omfattende analyse strukturert av forskningsspørsmålene. Avslutningsvis svarer oppgaven på spørsmålet om ungdomsforskerordningen kan bidra til å skape gode planprosesser om klima, miljø og energi, etterfulgt av en avrundende konklusjon hvor det inviteres til videre forskning på feltet.

2 Teori

Denne oppgave har til nå presentert bakgrunnen for prosjektet Drivkraft med utgangspunkt i hvordan KME-planlegging foregår i Norge i dag og satt dette i en kontekst om medvirkning. Gode medvirkningsprosesser blir sett på som helt essensielt for å få til gode planprosesser, også de som involverer klima, miljø og energi. Det er i tillegg begrensede mengde studier på innovative former for ungdomsmedvirkning, spesielt i distriktskommuner. Valg av teoretiske vinklinger har vært preget av lite forskning på området, og dermed er det bevisst valgt å benytte flere teoretiske innfallsvinkler for å studere dette nye fenomenet.

Dette kapittelet tar dermed sikte på å utforske det teoretiske landskapet som danner konteksten for oppgaven. Først defineres nøkkelbegrepene innovasjon, implementering og institusjon, og deretter undersøke deres relevans i forhold til mitt prosjekt, Drivkraft. Videre vil oppgaven presentere teoretiske perspektiver på møtet mellom idé og institusjon, introdusere en analytisk modell som kan belyse denne dynamikken, og diskutere hvordan barrierer og drivkrefter kan forstås som uttrykk for dette møtet. Deretter vil oppgaven utforske hvordan elementer fra et innovativt økosystem (Bason, 2018) kan bidra til å forstå kompleksiteten i implementeringsprosessen. Til slutt vil det anvendes teori fra Scott (2014) for å analysere ulike institusjonelle rammeverk som omgir denne oppgaven.

2.1 Innovasjon, institusjon og implementering

For å muliggjøre en innovativ medvirkningsprosess i en kommunal kontekst, er det helt sentralt at både metodikkene og utfallet, i dette tilfellet erfaringene fra medvirkningsprosessene, implementeres inn i den kommunale planpraksisen. Dette er kjernen av denne masteroppgaven, og for å etablere et sett av analytiske redskaper for å forstå hva som både muliggjør og hindrer en slik implementering, vil oppgaven nå foreta en gjennomgang av sentral litteratur og teori innenfor innovasjon og implementering av endringspraksiser.

2.1.1 Innovasjon

Innovasjon innebærer utviklingen og realiseringen av nye og kreative ideer og praksiser (Torfing & Triantafillou, 2016). Innovative løsninger blir sett på som en overordnet måte å tilnærme seg løsninger på moderne problemstillinger. Blant annet kan innovasjon brukes for å finne løsninger på problemstillinger omkring vekst og vern, det offentlige som handlingsaktøren for å gjøre verden til et «bedre sted», og som løsning på problemer skapt av

det offentlige (Sørensen & Torfing, 2022). På denne måten kan en si at innovasjon er en måte å tilnærme seg samfunnsfloker («wicked problems»), problemer som ikke kan løses med standardiserte verktøy (Krogh & Torfing, 2015). På en annen side, er også innovasjon utfordrende å arbeide med da det ikke kan garanteres at innovasjoner vil føre til forbedringer. Innovasjoner er på denne måten fortsettelsen på en utvikling av offentlige tjenester og virkemidler som kan bidra til å gjøre institusjoner mer rustet for å løse kommende utfordringer (Torfing & Triantafillou, 2016).

Innovasjon har tradisjonelt blitt studert i konteksten av den private sektor, men de siste par ti-årene har også innovasjon i offentlig sektor fått økt oppmerksomhet (Clausen, Demircioglu, og Alsos, 2019; Sørensen og Torfing, 2022). Innovasjoner i privat sektor preges av fokuset på teknologiske løsninger og en todelt tilnærming til hvem som presser fram innovasjonen. Man har pushfaktorer som er aktører på tilbudssiden som ønsker innovasjon innenfor teknologi, og på den andre siden er pullfaktorer som er organisasjoner som «krever» innovasjonene fra en organisatorisk side (Clausen, Demircioglu og Alsos, 2019). Innovasjoner i offentlig sektor er på den andre siden noe som må forstås på en mer dynamisk måte da offentlig sektor på mange måter er mer kompleks og må ta høyde for også det felles gode når utvikling og vurdering av innovasjoner skal diskuteres. Til tross for et økt fokus de siste årene, er offentlig innovasjon noe som sees på som sporadisk og det trengs flere studier som undersøker dette (Sørensen & Torfing, 2022). Likevel er offentlig sektor godt rustet for å ta i mot innovasjoner: «High political and professional aspirations coupled with a well-educated staff and relatively easy access to expertise and scientific research provide potent levers for public innovations» (Sørensen & Torfing, 2022, s. 38). Det er likevel også viktig å huske på de ulike barrierene som gjør det vanskelig å drive med innovasjon i offentlig sektor.

2.1.1.1 Innovasjon i en norsk kontekst

For å kunne studere innovasjon er det viktig å også plassere begrepet i en praktisk kontekst. Begrepet er også i stor grad til stede i offentlige rapporter, evalueringer, dokumenter fra kommunen og har blitt et «buzz-word» innenfor norsk planlegging og forvaltning. Arbeidet med innovasjon i norsk planlegging har blitt et meget viktig felt for dagens måte å tilnærme seg planer på. Alt fra stortingsmeldinger, utredninger og rapporter viser at det er tydelige forventninger om at innovasjon skal prege den offentlige planleggingen da det blir sett på som gode og strategiske løsninger for å tilnærme seg utfordringer som preger landet (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2020; NOU 2020:12; Distriktssenteret, 2023).

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2020) presenterer en stortingsmelding med innovasjon som tema og viser hvordan innovasjon har blitt en helt sentral del for hvordan vi utvikler våre samfunn. «Innovasjon i offentlig sektor er å iverksette noe nytt som skaper verdi for innbyggerne og for samfunnet. [...] For å møte utfordringene som kommer må offentlig sektor jobbe smartere, mer målrettet og systematisk med innovasjon» (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2020, s. 7). Sitatene fra stortingsmeldingen viser at innovasjon i offentlig sektor er noe som virkelig satses på og sees på som en løsning på flere av samfunnsproblemene som vi står ovenfor. Også kommunenes organisasjon (KS) viser gjennom innovasjonsbarometeret hvordan innovasjon er et tema offentlig sektor i Norge jobber mye med, med spesielt fokus på kommunene. Barometeret presenterer blant annet tabeller med statistikk over hvordan og hvor mye kommunene anser seg selv som innovative. 3 av 4 kommuner oppgir at de jobber innovativt og henter mye inspirasjon fra hverandre (KS, 2018). Også Distriktssenteret jobber med å formidle hvordan innovasjoner kan forankres i distriktskommuner. De har blant annet utviklet et verktøy hvor kommunene kan gjennomføre en digital «selvsjekk» og måle hvor innovative de er (Distriktssenteret, 2023).

Presentasjonen av hvordan ulike organer i offentlig sektor arbeider med kunnskapsproduksjon innenfor innovasjon, viser at dette er et område som får mye oppmerksomhet og at det tilsynelatende satses mye på fra autoriteter. Ved første øyekast virker dette meget bra. Innovasjon er noe nytt og spennende, det fungerer mangfoldig, og skal «redde» kommunene med utfordringene som de står ovenfor. Samtidig er det også viktig å huske på konteksten innovasjonen oppstår i, og at det alltid vil være variasjoner i hvordan innovasjoner oppstår i ulike kontekster. «[...] there is an implicit recommendation to practitioners of not having a prejudiced conception of what the drivers and barriers are in innovation processes, but rather that circumstances vary from context to context and that one should be open-minded regarding institution-based reactions to an idea» (Holmen & Ringholm, 2023, s. 15). Innovasjoner som fungerer i noen kontekster, er altså ikke gitt å passe like godt i andre. Det kan dermed bli utfordrende for offentlige aktører å dele erfaringer og prosesser. Holmen og Ringholm (2023) påpeker også at det ikke er mulig å finne en «suksessoppskrift» på innovasjon i offentlig sektor, men dette er noe som må vurderes kontekstuellet. Det er da viktig å vurdere både de formelle strukturene og de mer uformelle normene og kulturene (Blanco, Lowndes, & Salazar, 2021).

2.1.2 Institusjon

En institusjon er samlet sett en struktur hvor det er etablerte metoder for å gjennomføre praksiser (March & Olsen, 1998). Normer og regler er sentrale elementer for å opprettholde institusjonen. Gjennom reproduksjon av reglene og normene, vil en kontinuitet skapes og reglene og normene etableres gjennom tid (March & Olsen, 1998). Eksempler på institusjoner kan være alt fra konkrete organisasjoner som kommunen, fylkeskommunen, nasjonen eller en bedrift, men det kan også være klasserommet, butikken eller kontorlandskapet. I de ulike sosiale kontekstene er det forventet og akseptert å oppføre seg på noen måter, noe som skaper likheter og følelsen av fellesskap (Schiefløe, 2019). I kontekst av denne oppgaven er det offentlige plansystemet og planprosessen den overordnede institusjonelle konteksten.

Institusjoner opprettholdes ved at de etablerte normene og praksisene blir holdt ved like av aktørene som er en del av den institusjonelle konteksten. Som March og Olsen (1998) påpeker, skapes det en rekke normer og regler over en lengre tidsperiode, noe som også understreker behovet for aktører i institusjonene som er med på å opprettholde disse systemene. Dette kan bevege seg innenfor flere nivåer, alt fra den byråkratiske styringsmodellen som institusjonen benytter, til hvordan planleggeren tilnærmer seg arbeidet sitt. Også barrierer og muligheter er elementer som er med å opprettholde institusjoner (Torfing & Triantafillou, 2016), noe oppgaven kommer tilbake til senere.

Det er mange faktorer som bidrar til at institusjoner opprettholdes. Likevel er det slik at institusjoner ikke alltid kan forbli på samme måte; de må også endres.

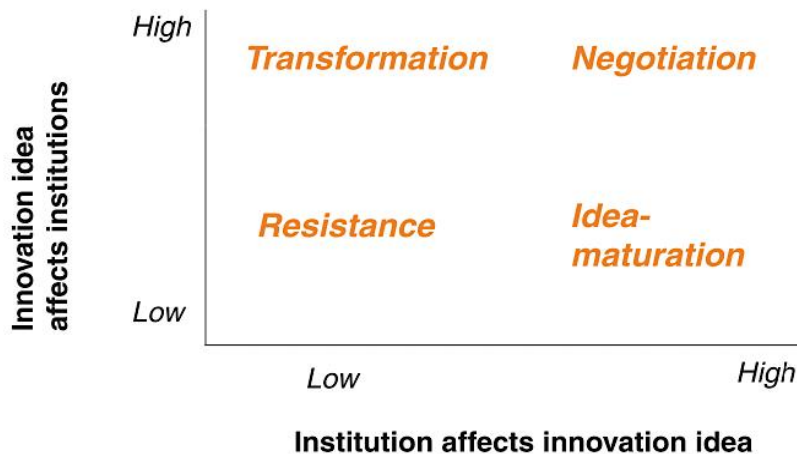
«No institution is ever “complete” - it is a work in progress, the product of human agency and the outcome of political struggles» (Blanco, Lowndes, & Salazar, 2021, s. 220). Institusjoner stabiliseres og forankres kontinuerlig, og den kan dermed også studeres gjennom flere ulike typer ledd. Når institusjoner endres, vil dette få stor påvirkning på og kunne sees gjennom hele systemet.

2.1.3 Møtet mellom innovasjon og institusjon – Hvordan kan innovasjoner implementeres?

Implementering innebærer å arbeide inn nye praksiser som ikke allerede eksisterer i en institusjon. De nye praksisene blir på denne måten en del av institusjonens miljø og virke. Det finnes mange begreper som brukes om hverandre på dette feltet. Institusjonalisering, transformasjon, inkorporering og implementering er alle begreper som kan brukes for å

forklare dette fenomenet. Denne oppgaven benytter begrepet «implementering» som utgangspunkt, da dette er et godt begrep som ofte brukes i litteraturen om møtet mellom innovasjon og institusjon (Holmen & Ringholm, 2023; Blanco et.al., 2022). Schiefloe (2019) beskriver implementering som en to-trinns prosess som skjer gjennom: (1) etableringen av en fast rutine som innebærer en bestemt måte å gjennomføre oppgaver på, og (2) bestemte sosiale systemer eller posisjoner får oppgaven å ivareta denne nye praksisen. Det blir på denne måten i en innovativ kontekst viktig at det tilegnes noen som er ansvarlige for hvordan innovasjonen kan jobbes med, i tillegg til et rammeverk med noen strukturer for hvordan institusjonen kan jobbe med å få innovasjonen inn i sine systemer.

Thelen (2004) skiller imidlertid mellom layering (lag-på-lag) og transformation (transformasjon) som to måter implementeringen av en innovasjon i en institusjon kan foregå. Lag-på-lag består av at endringer skjer i tråd med allerede etablerte praksiser og dermed i det etablerte rammeverket som institusjonen opererer innenfor. Videre beskrives transformasjon som er en mer omfattende endring som i større grad endrer strukturen i institusjonen. Et eksempel på dette kan være en endring i makt-balansen i institusjonen (Thelen, 2004). En annen teori som kan benyttes for å studere møtet mellom idé og institusjon presenteres av Holmen og Ringholm (2023), og baserer seg på et arbeid om å gjøre teorier om møtet mellom idé og institusjon, mer analytisk. De presenterer en modell for ulike møter mellom idé og institusjon. Modellen kaller de IIE-modellen (Idea Institution Encounter-model), se Figur 2. «We illustrate this as change along a high–low dimension and identify four “encounters.” The encounters should, however, not be regarded as closed categories. Rather, they function as devices for structuring the basic idea of dynamic encounters» (Holmen & Ringholm, 2023, s. 9). Møtene er ikke lukkede kategorier, men gir et dynamisk bilde på ulike følger som kan oppstå i møtet mellom idé og institusjon.

Figur 2 - Idea, Institution Encounter-model. Hentet fra Holmen & Ringholm (2023)

Første møte i modellen er *Resistens*. Resistens innebærer at institusjonen er meget stabil og ikke lar seg påvirke av innovasjonen, og på samme måte vil ikke ideen om innovasjonen påvirkes av institusjonen. Dette spiller på lag med March og Olsen (1998) som vektlegger en institusjons stabilitet og at dette kan påvirke hvordan institusjonen opptrer i møtet med innovasjon. Resistens i innovative prosjekter kan komme til uttrykk gjennom hvordan politikere og administrasjon innad i en kommune i utgangspunktet er for å benytte innovative idéer for å løse utfordringer, men så finnes det en internalisert kultur som gjør at etablerte, institusjonaliserte former for kommunikasjon benyttes «[...] although politicians desire to achieve closer dialogue with citizens, institutional framings and perceptions of roles make it easier to develop dialogue in-house with other politicians and administrations» (Holmen & Ringholm, 2023, s. 10).

Det andre møtet i modellen er *idéutvikling*. Idéutvikling innebærer at institusjonen forblir stabil, men innovasjonen endres og tilpasses institusjonen for å passe institusjonens rammer. Prosessen kan skje gradvis som en hverdagsinnovasjon; en prosess hvor medarbeiderne i en organisasjon står for implementeringen av innovasjonen (Holmen & Ringholm, 2023).

Det tredje møtet i modellen er så *transformasjon*. Under en transformasjon endres institusjonen i tydelig grad, men innovasjonen gjennomgår lite til ingen endringer. Idéer blir på denne måten direkte inkorporert i nye kontekster og reproduseres på denne måten som en kopi fra en kontekst til en annen (Røvik, 2016; Holmen & Ringholm, 2023).

Det siste møtet i modellen er *forhandling*. I det siste møtet blir idéer og institusjoner brynet mot hverandre, og de endres begge to for å kunne eksistere sammen i en ny kontekst. På

denne måten blir ulike logikker blandet sammen, uten at en nødvendigvis ser at nye logikker oppstår.

Modellen vil benyttes som strukturelt utgangspunkt for analysen til denne oppgaven da den bidrar til å gi et overordnet perspektiv til ulike utfall som kan oppstå i møtet mellom idé og institusjon. Til tross for å være en tydelig analytisk modell, gir ikke Holmen og Ringholm (2023) noen «oppskrift» på hvordan en kan arbeide for å komme fram til de ulike elementresultatene. Dermed benyttes ulike teoretiske vinklinger innenfor drivkrefter og barrierer, ledelse av innovasjon og institusjonelle pilarer for å samlet sett kunne plassere ungdomsforskerordningen i en slik modell.

2.2 Drivkrefter og barrierer

Muligheten for implementering av innovasjoner i institusjoner preges av flere ulike faktorer. Begrepsbruken «drivkrefter og barrierer» er ofte benyttet i litteraturen om implementering av innovasjon. Med drivkrefter menes argumentene og motivasjonen som er med å planlegge, handle og skape praksiser på nye måter og det potensialet som muliggjør og driver dette fram. Med barrierene menes det som oppstår underveis som er med å hindre denne nyskapingen, og argumentene som står i veien for å realisere innovasjonen (Bason, 2018). Innovasjon forklares på denne måten som et oksymoron; det vil alltid være drivkrefter og barrierer som stabiliserer innovasjonen. «Public sector innovation thus happens in an ongoing tension between constraining and enabling factors» (Bason, 2018, s. 26).

Bason (2018) påpeker at barrierene for implementering av innovasjon dominerer innenfor offentlig sektor, da sektoren er sterkt styrt av en rekke rammebetingelser som hindrer den i å ha mottakskapasitet for innovasjon. Eksempler på slike rammebetingelser er politisk styring, sektorinndeling, dårlig nytenking, og kultur for å gjøre null feil. Barrierer for implementering kan også henge sammen med hvordan nettverket av aktører er satt sammen. Torfing & Triantafillou (2016) påpeker at et konkurransedrevet marked er viktig for å kunne drive fram innovasjon «Competition and rivalry between different networks and partnerships seem to be an important drive for collaborative innovation» (Torfing & Triantafillou, 2016, s. 17). Det er dermed viktig at et konkurransedrevet marked blir tatt høyde for og ivaretatt under prosjekter hvor offentlig sektor samarbeider med privat for å kunne sikre en økonomisk stabilitet og forutsigbarhet for det private markedet. Det konkurransedrevende markedet er på denne måten

også et eksempel på en institusjonell ramme som private aktører må forholde seg til offentlige aktører.

På den andre siden finnes drivkrefter som er med å motivere og drive fram innovasjoner. Offentlig sektor styres av en rekke strenge, byråkratiske tenkemåter, men dette er ikke nødvendigvis en barriere for implementering av innovasjon. Tvert om, så kan et institusjonalisert byråkrati preget av en rekke rammebetingelser være med på å skape forutsigbare, kontinuerlige prosesser som styres fra en sentral ledelse. Offentlig sektor har på denne måten flere egenskaper som styrker deres institusjonelle mottakskapasitet: «Active labor-market policies, preventive health care, new climate policies, the use of voluntary agreements and standards in public regulation, digital service provision, one-stop shops for social welfare, online education, and soon all attest to the innovativeness of the public sector» (Sørensen & Torfing, 2022, s. 38). I tillegg til en stabilitet rundt nettverket, kan også deltakelse i kollaborative nettverk være med på å drive innovasjon framover. Kollaborative nettverk er med på å skape sosial tilknytning mellom aktørene gjennom reflekssive prosesser (Sørensen & Torfing, 2022; Ansell, Sørensen, & Torfing, 2020), og ved å delta i slike nettverk kan aktørene bli bedre rustet til å sammen håndtere konflikter og drive innovasjoner framover.

2.2.1 Forstørrelsesglasset over drivkrefter og barrierer – hvordan finne disse?

Det finnes altså en rekke ulike typer barrierer innenfor implementeringen av innovasjon. Bason (2018) beskriver hvordan det tidligere har vært en nokså bred forståelse av at innovasjoner kan oppstå som sporadiske hendelser uten noen spesiell form for styring. Det er viktig at dersom en implementering av innovasjon skal foregå mer systematisk, så må de som arbeider med innovasjon legge vekt på å gjøre innovasjonene mer institusjonaliserte og mindre tilfeldige. «At one end of the spectrum are the more incremental, internally focused change processes that we often see today. At the other end is a significantly more explorative, experimental, open and collaborative process of co-creation that can deliver more radical change. Government needs both» (Bason, 2018, s. 21). Det er altså viktig å ta høyde for at innovasjon kan skje både sporadisk og planlagt, noe som også gjelder i hvilke barrierer og drivkrefter som kommer til syne når innovasjoner oppstår.

2.3 Ledelse og oversetting av innovasjon

Ledelse av innovasjonsarbeid er en oppgave som er tidkrevende, pressende og kan være stressende for den aktøren som skal gjøre det. Samtidig er det en spennende, innholdsrik oppgave som bidrar til å gjøre aktørene som leder prosessene oppmerksomme på systemene de arbeider innenfor. Bason (2018) forklarer det offentlige innovasjonssystemet som et økosystem som består av fire ulike deler: Courage (mot), Co-Creation (samskaping), Consciousness (bevissthet) og Capacity (kapasitet). Bason (2018) argumenterer for at alle disse elementene er til stede ved ledelsen av en innovativ prosess, og er dermed elementer som bør adresseres tidlig i prosessene for å gi lederen kontroll og bevissthet over innovasjonens komplekse økosystem.

Courage (mot) refererer til den nødvendige ledelseskvaliteten for å initiere og støtte innovasjon i offentlig sektor. Ledere må ha mot til å utfordre etablerte strukturer, ta risiko og fremme en kultur som oppmuntrer til nyskaping, og dermed være villige til å ta beslutninger som kan avvike fra tradisjonelle metoder. Samtidig, må lederen være bevisst på de potensielle utfordringene knyttet til innovasjon.

Co-Creation (samskaping) henviser til den samarbeidsbaserte tilnærmingen til innovasjon, hvor ulike interessenter, både internt og eksternt, er involvert i å generere, utvikle og implementere innovative løsninger. Prosessen inkluderer elementene design-tenkning, innbyggermedvirkning og samskaping (Bason, 2018).

Consciousness (bevissthet) fokuserer på behovet for økt bevissthet og forståelse av samfunnsbehov og kontekstuelle faktorer som påvirker innovasjon i offentlig sektor. Bason (2018) beskriver dette elementet som det innovative landskapet, og legger fokuset på hvilke verdier som oppstår i innovative prosesser og hvordan de utnyttes.

Til slutt er det Capacity (kapasitet), som refererer til organisasjonens evne til å støtte og implementere innovasjon gjennom tilstrekkelig ressursallokering, kompetanseutvikling og etablering av passende infrastruktur og prosesser. Å bygge opp en sterk organisasjonsstruktur for å ta i mot innovasjon er viktig, og handler også om de sosiale elementene i en organisasjon. «Innovative capacity in public organisations is a function of not only organizational characteristics but also internal culture, external environment and institutional framework» (Bason, 2018, s. 28). For å kunne lede innovasjon er lederen nødt til å ta høyde for å arbeide med alle disse elementene, da de alle er en del av det innovative økosystemet.

Bason (2018) sitt innovative økosystem er sentralt å bruke i denne oppgave for å analysere hvordan ledelsen av innovasjonen har pågått, i tillegg til å studere hvordan ulike drivkrefter og barrierer i prosjektet har blitt håndtert og utnyttet.

En sentral oppgave for ledere i innovative prosesser er å sikre at budskapet om innovasjonen når ut til så mange deltakere i prosjektet som mulig. Dette gjennomføres ved å «pushe» formen, og «pull» innholdet (Clausen, Demircioglu, & Alsos, 2019). Prosessen å «oversette» innovasjon fra papiret til de som skal praktisere metoden kan kalles for translasjon; et samspill mellom kontekstualisering og dekontekstualisering. «Translation processes normally involve translation (of something) from a source context (de-contextualization) to a target domain (contextualization)» (Røvik, 2016, s. 292). Røvik (2016) definerer så videre at en translasjonsprosess består av tre ulike moduser som alle kan brukes i arbeidet med å transfere prosesser til nye kontekster. Disse er fortrinnsvis *reproduksjon* (praksisen gjenskapes til ny kontekst så likt tidligere kontekster som mulig), *modifiserende* (elementer fra tidligere praksis gjenskapes, men nødvendige tilpasninger kan gjøres) og *radikal* (praksisen endres totalt). Kontekstualiseringen og de ulike modusene er interessant å studere i lys av Drivkraft gjennom hvordan ideen om ungdomsforskerendringen må oversettes for å gi mening til de ulike aktørene i ulike kontekster.

2.4 Tre institusjonelle pilarer

Institusjoner kan med andre ord forklares som det som opprettholder noe sosialt konstruert gjennom både formelle og uformelle regler og normer. Institusjoner kan på den måten brukes for å beskrive hvordan noen sosiale konstruksjoner opprettholdes, i tillegg til hvordan de endres. Richard Scott (2014) diskuterer institusjon som et system som opprettholdes av ulike institusjonelle pilarer, som alle er til stede og like sentrale i en organisasjon. Begrepet «organisasjon» brukes her aktivt for å forklare institusjonene, og Scott (2014) viser hvordan det er viktig å forstå sammenhengene mellom en organisasjon og en institusjon med referanse til de ulike pilarene som sammen med aktiviteter og kilder bidrar til stabilitet og mening til sosialt liv, deriblant internt i organisasjoner. Videre, skiller Scott (2014) mellom tre typer pilarer som beskrives som de vitale ingrediensene i en institusjon. Pilarene er med på å skape, stabilisere og reprodusere en institusjon, og er alle viktige komponenter for at en institusjon skal kunne eksistere. Disse pilarene benyttes som utgangspunkt for å analysere en organisasjons struktur og deres funksjon i samfunnet. De tre pilarene er den regulative, den normative og den kulturelt kognitive.

Den regulative pilaren omfatter de formelle reglene, normene og retningslinjene som styrer organisatorisk atferd. Regulering omfatter både eksterne regler fra myndigheter og interne regler og prosedyrer som organisasjonene selv etablerer (Scott, 2014). Eksempler på reguleringer er dermed formelle reguleringer som lover, overvåkning og sanksjonerende aktiviteter. Slike incentiver kan oppfattes kontrollerende, men de kan også fungere motiverende og bidra til å styrke sosiale aktører og strukturer. Reguleringen kan også bidra til å gi en aktør makt i et sammensatt nettverk gjennom de ulike rollene som blir inntatt som følge av hva som er lovpålagt (Scott, 2014). Reguleringen kan i så fall benyttes som et virkemiddel for å styrke en aktørs retorikk i diskusjoner, et punkt innenfor kommunikasjon mellom aktører i innovative nettverk. I kontekst av Drivkraft-prosjektet er det flere aktører som er med i ungdomsforskerordningen som representerer ulike samfunnsinstitusjoner, som igjen har ulike regulative rammer. Dette omfatter blant annet skole, kommune, bedrifter osv.

Den normative pilaren beskriver de kulturelle og sosiale forventningene som påvirker organisasjonens atferd og praksis. Dette kan være implisitte eller eksplisitte retningslinjer for hvordan organisasjonen og deres medlemmer bør handle i ulike situasjoner. «Normative systems are typically viewed as imposing constraints on social behavior, and so they do. But at the same time, they empower and enable social action» (Scott, 2014, s. 64). Rollene personen i en organisasjon inntar er en viktig del av den normative pilaren, da ulike roller gir personer ulike typer makt, og dermed blir en logikk om hvorvidt noe er «passende» mer viktig enn en logikk om «instrumentalitet» (Scott, 2014).

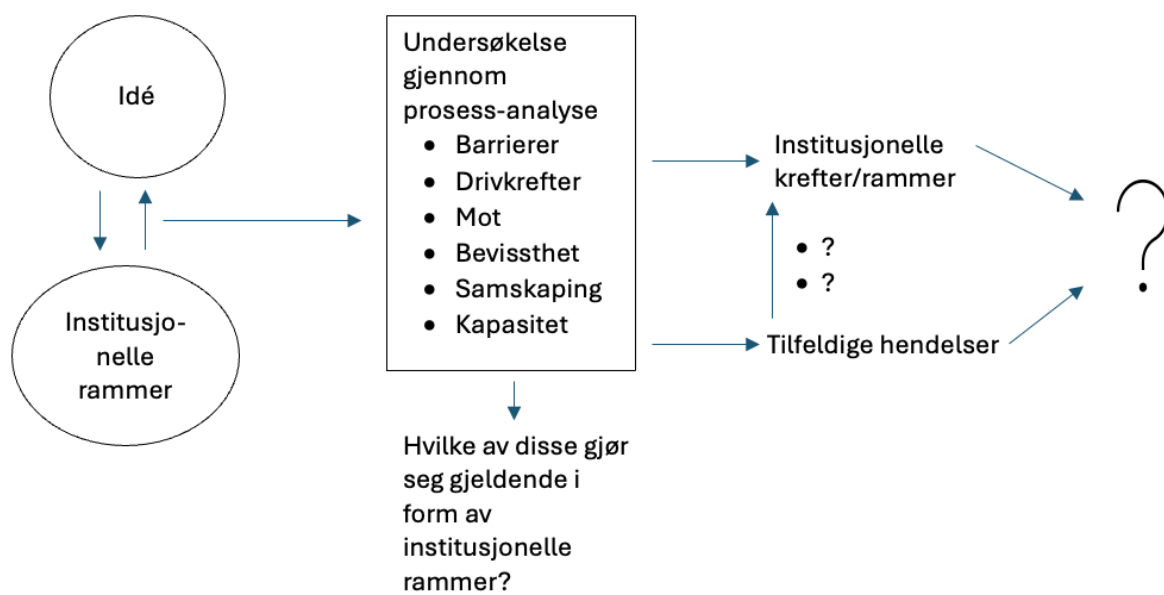
Siste institusjonelle pilar er den kulturelt-kognitive. Kulturelt-kognitiv refererer til de symbolske og kognitive rammene som påvirker organisasjonens oppfatninger, verdier og tolkninger av omverdenen. Her inkluderes organisasjonens historie, identitet og de mentale modellene som former organisasjonens beslutningsprosesser og handlinger. «[...] centrality of cultural-cognitive elements of institutions: the shared conceptions that constitute the nature of social reality and create the frames through which meanings are made» (Scott, 2014, s. 67). Et eksempel på hvordan den kulturelt-kognitive pilaren kan gjøre seg gjeldende, er gjennom hvordan en organisasjon møter spørsmålet om endring. En organisasjon som er robust for endringer kan se på møtet med innovasjoner som en mulighet for organisasjonen å ta i mot innovasjonen med et åpent blikk. På den andre siden vil en organisasjon som er motvillig til endring, eksempelvis fordi de har vært gjennom endringsprosesser tidligere som har svekket organisasjonen, være mer skeptisk og mindre mottaksdyktig ovenfor innovasjoner.

Scott framhever i tillegg hvordan institusjoner ofte blir forbundet med noe konkret og fysisk. Samtidig som det fysiske er viktig å inkludere, så er det også (om desto ikke mer) viktig å studere de sosiale strukturene og interaksjonene mellom mennesker som viktige for å skape og opprettholde institusjonene: “Institutions are useful metaphors, inhabited by people and their interactions. Rules, norms, and meanings arise in interaction, and they are preserved and modified by human behavior” (Scott, 2014, s. 57). Scott (2014) sine tre institusjonelle pilarer er som vist sammensatte og bidrar til å kunne studere institusjoner på ulike måter. Det er også viktig å identifisere hvordan institusjon endring foregår, og hva som er viktige elementer både for å muliggjøre og barrikadere slike endringer.

2.5 Oppsummering teori

Dette kapitlet har presentert oppgavens teoretiske ståsted. Det er begrensede mengde studier på innovative former for ungdomsmedvirkning, spesielt i distriktskommuner. Det har dermed blitt gjort et aktivt valg om å benytte flere teoretiske innfallsvinkler for å studere fenomenet ungdomsforskerordningen i prosjektet Drivkraft.

Innledningsvis ble innovasjon, institusjon og implementering definert, med fokus på hvordan innovasjoner kan være med på å endre institusjoner gjennom omgående implementeringsprosesser. Møtet mellom idé og institusjon er en kompleks prosess som vekker en rekke ulike mekanismer, og modellen fra Holmen og Ringholm (2023) kan benyttes for å analysere slike prosesser ytterligere. Modellen uttrykker at det er en rekke elementer som kan oppstå i møtet mellom idé og institusjon, men gir ingen «oppskrift» på hvordan forskeren kan gå fram for å finne disse elementene. I et forsøk på å operasjonalisere teorien, ble det presentert et begrepsapparat med drivkrefter og barrierer for implementering, hvordan innovasjonsprosesser kan ledes og hvilke elementer et innovativt økosystem består av (Bason, 2018), i tillegg til hva som er med å bygge opp et institusjonelt rammeverk ved å se til tre ulike typer institusjonelle pilarer (Scott, 2014). Ved å bruke disse teoriene analytisk, vil oppgaven studere hvordan ungdomsforskerordningen implementeres i en kommunal planpraksis og hvilke drivkrefter og barrierer som oppstår under en slik implementering. I Figur 3 visers hvordan operasjonaliseringen av de ulike teoriene skal gjennomføres.

Figur 3 - Operasjonalisering av teorier i møtet med empiri

3 Metode

I dette kapitlet presenteres metodene som benyttes for å svare på oppgavens problemstilling. En kombinasjon av intervju og deltakende observasjon utgjør de primære datainnsamlingsmetodene for oppgaven. Metodene har blitt valgt med omhu for å generere data som kan svare på problemstillingene og forskningsspørsmålene. Forskningsområdet

Som tidligere forklart er Senja kommune eneste kommune i Drivkraft-prosjektet som har fått i gang ungdomsforskerordningen, og det er dermed den kommunen oppgaven legger fokus på. Geografisk blir oppgaven sentrert rundt Finnsnes, kommunesentret i Senja kommune, i tillegg til Tromsø hvor store deler av forskningsaktiviteten for prosjektet foregår.

Denne oppgaven skrives med støtte fra Drivkraft-prosjektet, og jeg, forfatteren av oppgaven har vært deltaker i universitetets forskningsgruppe gjennom hele oppgaveskrivingen. Deltakelse i et prosjekt som dette har vært en god ressurs da det er godt å ha flere mennesker som jobber og reflekterer på forskningsområdet. Det har vært viktig å ha et bevisst blikk på hvordan dialog med andre parter har kunnet påvirke hvordan jeg studerer mine funn, og jeg har fått muligheten til å diskutere på gruppemøter hvordan funnene mine kan sees i ulike kontekster. Alle data som er samlet inn til denne oppgaven ligger innenfor det som er godkjent av SIKT for Drivkraft-prosjektet som helhet.

3.1 Design

Denne masteroppgaven studerer et sosialt fenomen bestående av komplekse og sosiale strukturer i dybden. Formålet med forskningen er på denne måten å komme nærmere en forståelse av implementering av innovasjoner, noe som er uttrykk for et sosialt fenomen. Med bakgrunn i dette, benyttes kvalitative forskningsmetoder i oppgaven med fokus på intervju og deltakende observasjon. «Intervjusataler bidrar til at vi kan utvikle en forståelse av hvordan personer opplever og reflekterer over sin situasjon. Observasjoner i feltet gir innblikk i hvordan personer forholder seg til hverandre» (Thagaard, 2018, s. 11). En kombinasjon av disse forskningsmetodene gir meg som forsker muligheten til å studere ulike deler av forskningsfeltet hvor forskeren gjennom observasjoner får studert arbeidsverksteder, styringsmøter og uformelle møter. Intervjuene gir en så muligheten til å studere de ulike strukturene ytterligere, og oppgaven kommer nærmere aktørene som har vært sentrale for gjennomføringen av prosjektet. En illustrasjon på hvordan de ulike metodene svarer på forskningsspørsmålene er presentert i [Tabell 1](#).

Tabell 1: Oversikt over metodisk tilnærming med spørsmål og intervjudeltakere

Forskningsspørsmål	Metode	Deltakere
Hvilke drivkrefter og barrierer oppstår i implementeringen av ungdomsforskerordningen og hvordan håndteres barrierene og utnyttes mulighetene?	Intervju og deltakende observasjon	Individuelle intervju (n=10) og deltakere under arbeidsverksteder og styringsmøter
Hvilke institusjonelle krefter gjør seg gjeldende i implementeringen av ungdomsforskerordningen?	Intervju og deltakende observasjon	Individuelle intervju (n=10) og deltakere under arbeidsverksteder og styringsmøter
Kan ungdomsforskerordningen som innovativ form for medvirkning bidra til gode klimamiljø og energiplaner?	Intervju	Individuelle intervju (n=10)

3.2 Semistrukturerte intervju

Intervjuer er en metode som gir forskeren tilgang til å komme nærmere sine informanter og studere fenomener i dybden. Gjennom intervju får forskeren innblikk i livsverdenen til intervjuobjektet gjennom fortellinger og historier, og en samtale hvor man diskuterer meninger, holdninger og erfaringer (Johannessen, Christoffersen, & Tufte, 2021). For denne oppgaven har semi-strukturerte intervju blitt valgt som intervjumetode. Dette er en intervjumetode hvor forskeren tilrettelegger for delvis strukturert samtale gjennom forhåndsbestemte spørsmål som også åpner for å diskutere noen tema mer fritt. På denne måten blir det semistrukturerte intervjuet en samtale mellom forsker og intervjupersonen, og tema styrkes gjennom måten forskeren leder samtalen, i tillegg til de temaene intervjupersonen ønsker å diskutere ytterligere (Thagaard, 2018). Under slike intervju er det viktig at forskeren ikke legger føringer for hva informanten skal svare, men nettopp åpner opp for de temaene informanten(e) ønsker å vektlegge. Dette skiller seg fra *strukturerte* intervju hvor forskeren i større grad er bundet til intervjuguide og det er lite rom for å utbrodere om tema utenfor det som er planlagt (Brinkmann & Tanggaard, 2022).

Utformingen av intervjuguiden var en tidskrevende prosess og den ble revidert i flere omganger. Det ble tatt utgangspunkt i problemstillingen og forskningsspørsmålene ved utarbeidingen av intervjustørsmålene. Brinkmann & Tanggaard (2022) beskriver intervjuguiden som både tematisk og dynamisk. Tematisk handler det om å utvikle spørsmål som gir forskeren svar på de temaene hen ønsker svar på, og dynamisk framstiller guiden ulike typer spørsmål som gir positive assosiasjoner som holder samtalen levende og i gang. I utgangspunktet var det tenkt å bruke én intervjuguide for alle intervjuer, men underveis ble det lagt merke til at bedriftene i skilte seg fra de andre aktørene. De hadde andre motivasjoner for å delta i prosjektet, og deres rolle som vertsbedrift gjorde at de fikk et annet syn på ungdomsforskerordningen, til forskjell fra de andre aktørene i prosjektet. Derfor ble det utviklet to intervjuguides som er vedlagt med henholdsvis «Vedlegg 1» og «Vedlegg 2». Vedlegg 1 er intervjuguiden for øvrige aktører (Senja kommune, Nordvind utvikling, Ungt Entreprenørskap og læreren ved Senja vgs.), og Vedlegg 2 er intervjuguide for bedriftene. Under utforming av spørsmålene for intervjuene ble det gjort flere revideringer med hjelp fra veileder og andre prosjektdeltakere.

Asymmetri er et viktig tema å adressere i presentasjonen av intervju som metode. Fog (2007) vektlegger det asymmetriske i diskusjonen om maktsymbolikk under intervjuet og vektlegger at det er forskeren som har kontroll over intervjuobjektet da det er forskeren som lager spørsmålene, planlegger intervjuet og styrer samtalen framover. For å veie opp for denne asymmetrien, kan forskeren gjøre noen praktiske grep. Dette kan være å forklare for informanten gangen og formålet med intervjuet, og forklare at det er anledning for å ta intervjuet i de tematiske retningene som informanten selv ønsker. Et annet grep kan være å møte informanten på steder de er komfortable (Thagaard, 2018). Begge disse grepene ble benyttet ved gjennomføringen av intervjuene, blant annet ved å møte informanter fra bedrifter på deres kontor (der det har latt seg gjøre). I tillegg fikk alle informanter tilsendt intervjuguide og samtykkeskjema i forkant av samtalen hvor det også ble forklart hva formålet med intervjuet er og hvordan det var tenkt strukturert.

Intervjuene ble gjennomført i perioden august til oktober i 2023. To av intervjuene ble gjennomført fysisk i bedriftene ved Finnsnes, og de resterende ble gjennomført digitalt. Årsaken til at flere av intervjuene ble gjennomført digitalt er enten at informantene ikke kunne møte fysisk i perioden jeg var i Tromsø/Finnsnes, da jeg dette semesteret var på utveksling.

3.2.1 Deltakere og rekruttering

Et tilgjengelighetsutvalg ble gjort for å rekruttere intervjudeltakere til masteroppgaven. Denne formen for utvalg innebærer at forskeren finner informanter basert på om de er relevante for problemstillingen, og rekrutteringen skjer på den måten at informanter blir valgt ut ettersom hva som er best tilgjengelig for forskeren (Thagaard, 2018). Intervjudeltakerne i oppgaven er alle aktører som har deltatt i ungdomsforskerordningen i Drivkraft. Dette innebærer representanter fra fire bedrifter (én av bedriftene stilte med to informanter og de tre andre med én), én informant fra Nordvind utvikling, én fra Ungt entreprenørskap, én lærer og to fra plan- og næringsavdelingen til Senja kommune. Dette tilsvarer en gruppe på 10 informanter med 6 menn og 4 kvinner. Når deltakerne har takket ja til å være med i Drivkraft har de gjort dette med viten om at det er et innovasjonsprosjekt hvor det er flere forskere fra UiT som gjennomfører ulike typer forskning. Dette har ført til at det har vært meget greit å komme i kontakt med informantene og avtale intervju. Å intervju deltakere som representerer ulike organisasjoner i både privat og offentlig sektor har gitt oppgaven mulighet til å komme tettere på en forståelse for hvordan ungdomsforskerordningen foregikk sett fra ulike ståsteder, i tillegg til å gi innblikk i hvordan informantene praktiserer innovative tenkemåter. I teksten er sitat fra de ulike aktørene markert med «Informant» og «navn på bedrift/organisasjon», som informantene tilhører. I tilfellet med Senja kommune og Bedrift 2 var det to informanter til stede ved intervjuene. Der de intervjuede er sitert i oppgaven er det referert til henholdsvis «Informant 1/2». Sitatene er markert med kursiv for å framheve at det er sitater fra intervjuer og ikke sitater fra kilder.

Det er viktig å påpeke at alle informantene som deltar i ungdomsforskerordningen på en eller annen måte har en tilknytning til Senja-regionen, Finnsnes og Senja vgs. Under observasjoner av arbeidsverksteder kommer det fram at flere av informantene i sin tid var elever ved Senja vgs., avd. Finnfjordbotn. Dette viser en stedstilknytning til regionen og skolen, og trolig et ønske om at regionen og kommunen skal gjøre det godt i utviklingen framover. Dette kan også komme til syne gjennom hvordan aktørene har sterk aksept for det som praktiseres i skolen, noe som også gjør det vanskelig å utfordre etablerte institusjonelle normer.

3.3 Deltakende observasjon

Deltakende observasjon er en metode hvor forskeren går inn i de sosiale sammenhengene og systemene som ønskes å studeres. Gjennom deltakelsen i systemet skapes et forhold til deltakerne og en relasjon som bidrar til at forskeren kommer nærmere viten om strukturene i

systemet hen ønsker å utforske (Thagaard, 2018). Samtidig som forskeren blir en del av miljøet, er det viktig å opprettholde en distanse slik at miljøet kan studeres utenfra.

«Utfordringen er at vi kombinerer deltakelse med observasjon på en slik måte at vi kan forstå miljøet innenfra og samtidig opprettholde en analytisk distanse» (Thagaard, 2018, s. 70).

Deltakende observasjon er på denne måten en prosess som kan gjøres over lengre tid så forskeren integreres i de sosiale kulturene (Munkejord, 2011). Metoden skiller seg fra skjult observasjon hvor de som blir studert ikke er klar over det selv, og ren observasjon hvor forskeren selv ikke deltar i settingen (Johannessen, Christoffersen, & Tufte, 2021)

For denne oppgaven blir deltakende observasjon benyttet under både arbeidsverksteder og styringsmøter. Det har vært gjennomført to arbeidsverksteder (desember 2022 og mai 2023), og ett styringsmøte (september 2023) som jeg har deltatt på. Deltakende observasjon i disse sammenhengene har bestått i følgende elementer: følge med på presentasjoner fra planleggere, bedrifter og ungdommer; delta i gruppediskusjoner, og gi tilbakemeldinger og kommentarer på det forskningsarbeidet universitetet har gjennomført. I tillegg til denne deltakelsen, har jeg også observert hvordan de ulike aktørene opptrer i møtet med hverandre, hvordan kroppsspråket (spesielt til ungdommene) er når ulike aktører taler, og hvordan personer reagerer når det oppstår uenigheter. Deltakende observasjon har i tillegg blitt utført i mer uformelle kontekster, som eksempelvis vandringer mellom ulike rom under arbeidsverksteder og lunsjer. Tidsperspektivet for observasjonene var noe begrenset.

Arbeidsverkstedene foregikk på skoler og var innenfor en tidsramme på 3-4 timer. Det var nokså liten tid til å snakke uformelt med aktørene som deltok da mesteparten av tiden gikk til gjennomføringen av verkstedene. Rollen som forsker i disse verkstedene ble tydeliggjort gjennom at fasilitatoren tydelig forklarte ungdommene navnet på forskerne, og plasserte oss strategisk på ulike bord for å spre oss. Dette kan trolig ha skapt en bevisstgjøring ovenfor de andre ved gruppediskusjonene, og det er mulig at noen snakket på bestemte måter fordi de visste at det var en forsker til stede.

Tross korte tidsrammer, fungerte metoden godt for å få et møte med ungdommene på deres premisser da verksteder ble gjennomført på skolen, og det virket ikke som at bevisstheten om at de ble forsket på, gjorde at ungdommene begrenset sin tale.

Forskerens rolle under deltakende observasjon kan gjennomføres på flere måter, og plasseringen forskeren får i strukturene som undersøkes har stor innvirkning på de

perspektivene forskeren utvikler (Thagaard, 2018). Jeg har ofte inntatt rollen som *publikum*, en rolle hvor forskeren aktivt observerer de andre deltakerne underveis i ulike strukturer. Samtidig har også rollen som deltaker og ordstyrer i gruppediskusjoner blitt utprøvd i forsøk på å utfordre ungdommene med ulike problemstillinger, og å få dem til å snakke dersom de er mye stille. Ved å innta aktive roller viser jeg som forsker at de andre deltakerne anerkjennes, og inviterer til faglig diskusjon.

3.4 Dataanalyse

Det ble gjennomført opptak av alle intervjuene, og disse intervjuene ble transkribert og kodet. Opptaket av intervjuet var godkjent av informantene. Både mikrofon på pc og mobiltelefon ble benyttet for å ta opptak av intervjuene, noe som fungerte godt. Under intervjuet med læreren oppstod det et teknisk problem som gjorde at opptaket ikke ble lagret. Dette intervjuet er dermed ikke transkribert og det er beklageligvis få direkte sitat fra læreren i denne oppgaven. Det ble likevel tatt notater underveis i intervjuet og skrevet et referat i etterkant som gjorde at intervjuet ble registrert. Transkribering er en prosess hvor det som blir muntlig fortalt i et intervju, oversettes til tekst. Denne prosessen er ikke så enkel som en skulle tro, fordi forskeren må ta høyde for å få skrevet ned alt levende som har skjedd i rommet, som eksempelvis kroppsspråk og følelser (Brinkmann & Tanggaard, 2022). En utfordring ved transkribering er at det er utfordrende å notere ned kroppsspråk og følelser som utspiller seg. I denne oppgavens transkriberinger, ble dette håndtert ved å få skrevet alt som ble sagt i samtalen, for så å lage et eget dokument rett etter intervjuet med notater om kroppsspråk, følelser og stemningen som utspilte seg i rommet. På denne måten ble det mulig å adskille datamaterialet som skulle kodes, og materialet som frambringer stemningen under samtalen. Det er også viktig å påpeke at da flere av intervjuene foregikk digitalt med kamera, var det utfordrende å se kroppsspråket og stemningen hos informanten. Dette er å regne som en begrensning for oppgaven.

Etter intervjuene var transkriberte ble det gjennomført en tematisk koding basert på forskningsspørsmålene. Koding er en formalistisk form som kan bidra til å gi forskeren et overblikk over datamaterialet sitt (Brinkmann & Tanggaard, 2022). Gibbs (2007) skiller mellom datadrevne og begrepsdrevne koder. «Datadrevne koder oppstår induktivt av selve materialet. Begrepsdrevne koder er derimot lagt fast på forhånd, enten ut fra teori, eksisterende litteratur eller bestemte hypoteser som forskeren ønsker å teste» (Gibbs, 2007, s. 47-48). I kodingen av datamateriale ble det benyttet en kombinasjon av disse metodene da

materialet er kodet etter både teorier om institusjoner (deriblant Scott (2014) sine tre pilarer), i tillegg til mer refleksive koder som er gjort med utgangspunkt i datamaterialet. Figur 4 viser et utdrag fra transkriberingen av ett intervju etter det er kodet. Materialet ble kodet ved hjelp av ulike farger hvor grønn representerer et institusjonelt rammeverk, gul er Scott (2014) sine institusjonelle pilarer, rosa representerer barrierer og lilla muligheter. Det ble også skrevet kommentarer underveis for å begrunne de ulike kodingene.

Informant 1: Nei jeg tenker at den dialogen har vært veldig grei. Også til kommunen, **det har vært litt sånn humpete start:** Når man har en idé, at man skal være med på Drivkraft, har noen gode tanker og snakker med noen i Lofotområdet, og skal prøve å jobbe dette fram. Så går det fryktelig lang tid fra vi **setter stempel på det og sier vi kan være med som næringsaktør, og til man lander det.** Naturlig nok, kanskje det, det var veldig stille. Så plutselig skal alt skje, da er det sånn tre dager til noe skal skje i Henningsvær som vi ikke kom oss til, og vi hadde noen workshops hvor vi er **litt usikre på i hvor stor grad traff vi.** Når det fikk gått seg til, og for så vidt når **kom inn ... hun kom litt inn på oppløpssiden før man skulle starte, så hun hadde ikke med seg hele fundamenteringa, mandatet bak, så det måtte gå seg til.** Men når Ungt Entreprenørskap kom inn så opplever jeg, og kan godt hende vi, at **det ble litt mer sving, litt mer målrettet, og litt mer fruktbart kanskje.**

Barriere. Tidspress, mangel på kommunikasjon

Informant 2: Jeg er jo sikkert bygd litt rart i hodet, men jeg var tidlig å prøvde å få svar på ... (latter fra første informant) ja da, alle er jo enige om det. **Få svar på hva er detaljnivået i planen, hva skal man ha, det ferdige produktet.** Og **kom inn** som med rette hun var jo i sin nye jobb, sa nesten helt ut at **«jeg vet ikke helt».** Så egentlig har jeg vært mye på «informant 1» for han har jobbet i kommunen med planlegging, så han kunne tenk litt hva han trodde at man kunne forvente at det ville ende ut i av type detaljnivå. For meg er det litt det, skal vi på detaljnivå eller er det bare prinsipper og sånne ting. **Så når jeg endelig fikk en forståelse for det, ble det litt lettere.** Jeg syns kommunen var ... De kunne ikke si fra starten av hva vi skal ha ut av det. **De hadde en forventning om en ungdomsmedvirkning, men de visste ikke hva den skulle bestå av.** Er det rett å si det sånn?

KK. Enne til forståelse

Informant 1: Ja jeg tror det er helt greit å si det sånn. Så tror jeg det er en åpenbar sammenheng, har du hatt noen som har hatt hele forløpet eller visste noe om mandatet, planer hva skal vi gjøre, og som kunne dra den, så hadde det nok vært mye lettere å se sammenhengene og hva er vi ute etter. Samtidig så tror jeg at **litt av dette blir til uansett når man går,** når du se hvordan dialogen går, tilbakemelding fra bedriftene, hvordan klarer du å engasjere elevene og hvordan du å linke det inn til planen. **Hvordan klarer du å få den linken inn, for hvis du ikke klarer linkingen så er ungdomsmedvirkningen egentlig meningsløs.** Da er den nesten kontraproduktiv, for da spør jeg deg og så tenker jeg «ja greit» og så er jeg på en måte ferdig etterpå. Du må sørge for den linkinget der... Hadde **kom inn** vært inn tidligere hadde hun hatt en mer bærende kraft i gjennom hele prosjektet. Det kan godt hende at hvis flere av de som hadde jobbet litt i bakgrunnen kunne deltatt og på en måte overført et eller annet, kunne det gjort det lettere for hun å håndtere. Og hun gjorde ikke noe galt i det hele tatt, hun håndterte det på måten hun kunne forventes å håndtere det. Jajaja, for all del. Så det er ikke noe å si på det. **Men det er litt som vi snakket om i starten, det ble litt sånn humpete start, hvordan skal du få dette på rett spor, at du ikke bare skal ha medvirkning fordi at noen sier at medvirkning er viktig, men hvordan skal du få en medvirkning som faktisk har en betydning?**

Forståelse for hvorfor er helt sentralt
Barriere. Blir også sitert
Norm. Forstår den innoverbeholdningen
Normativ. Forstår sammenheng

Informant 2: Det er vel en følelse inni meg om at det gikk et år eller noe der det ikke var noe, og så har man fått ansette hun **kom inn** og sier man «det her skal du gjøre» og så får hun det over seg, og så hiver hun seg til med det hun har, men det er klart da er det vanskelig å få alt til å flyte, for all del. **Men så tror jeg at det er viktig at kommunen må kunne, i den grad elevene er på Senja, gå tilbake til de å si «Dette resulterer deres arbeid i».**

Mulighet. Vise elevene hvordan de kan innspille faktisk før til endringer. Skape engasjement.

Figur 4 - Utdrag fra transkribering av intervju

Etter transkribering og koding ble relevante tematikker og sitater fra intervjuene systematisert i en tabell for hånd. I denne tabellen ble også feltnotatene fra deltakende observasjon

inkludert. Bruk av en tabell bidro til å systematisere funnene kategorisk slik at det ble lettere å bruke disse når ved gjennomføringen av oppgavens analyse.

3.5 Refleksjon om problemstilling og metode

I utviklingen av problemstillingen for oppgaven ble det gjennomgått flere runder om hvorvidt ungdommene skulle inkluderes i prosjektet. Ungdommene er en sentral del av ungdomsforskerordningen, og jeg hadde lenge en idé om at ungdommene skulle få en plass i denne oppgaven for å svare på spørsmål om hvordan de opplevde å være en del av ordningen og prosjektet. Slike intervju kunne i tillegg bidratt til å opplyse ungdommene ytterligere om prosessen de er med i, og hvordan en som ung kan bidra i kommunal planlegging. Til tross for at denne ideen kunne vært interessant å gjennomføre, ble oppgaven underveis lent mer og mer mot å handle om de ulike aktørenes institusjonelle rammeverk, og i mindre grad ungdommenes opplevelse av prosjektet. Ungdommenes aktive rolle ble dermed fjernet fra denne oppgaven, til fordel for å fokusere på aktørene som er med å skape, tilrettelegge for og fasilitere ungdomsforskerordningen. Det skal imidlertid påpekes at ungdommene er inkludert i annet forskningsarbeid i Drivkraft, blant annet gjennom en annen masteroppgave som studerer KME-verkstedene.

Som beskrevet ovenfor er intervju og deltakende observasjon de primære metodene i denne oppgaven. I tillegg til dette, har det også blitt lest flere nasjonale føringer og veiledere for planlegging for å få et overblikk over hva som er med å danne det institusjonelle rammeverket som styrer de ulike aktørene i Drivkraft. Det har ikke blitt gjennomført en dokumentanalyse ettersom dette er en mer systematisk gjennomgang av dokumenter og vil: «således fokusere på en utvikling over en viss tidsperiode med henblikk på å identifisere stabilitet og forandring innenfor et gitt undersøkelsesområde» (Lynggaard, 2022, s. 153). Det har dermed blitt tatt et bevisst valg om å ikke gjennomføre en dokumentanalyse, men jeg vil invitere framtidige studier innenfor dette forskningsfeltet å gjøre dette.

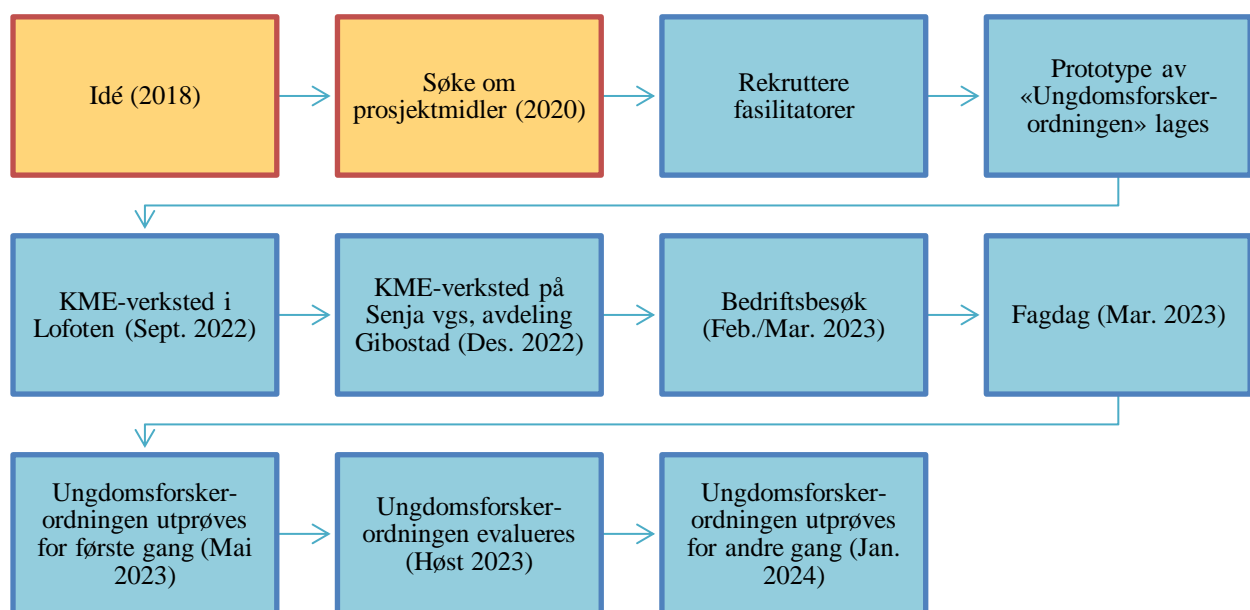
3.6 Ethiske vurderinger

Som nevnt er masteroppgaven NSD-godkjent under forskningsprosjektet Drivkraft. Det er flere sentrale vurderinger som må gjøres rundt spørsmålet om forskningsetikk, deriblant anonymisering av deltakere, respekt for privatliv, fortrolighet og informert samtykke (Baarts, 2022). Alle intervjudeltakere fikk tilsendt samtykkeerklæring i forkant av intervjuene og disse ble signert før vi startet samtalen. Ingen av informantene hadde noen problemer med samtykkeskjemaet, og før intervjuet startet ble de orientert om de mest sentrale punktene som

at det blir gjort opptak, deltakelse i prosjektet er frivillig, deltakere blir anonymisert i publikasjoner, og deltakerens rett til å trekke seg fra intervjuet dersom de ønsker det. Alle deltakere er anonymisert etter retningslinjene fra samtykkeerklæringen og bedriftens navn er også anonymiserte. Oppgaven blir sendt til lesing for alle som har vært involvert i prosjektet for sitatsjekk og korrekturlesning, dersom de ønsker det. I gjennomføringen av intervjuene støtte jeg ikke på noen etiske dilemmaer eller problemstillinger. Alle som ble spurt var positive til deltakelse i prosjektet og stilte seg tilgjengelig for oppfølgingsamtaler dersom det var nødvendig.

4 Empiri: Fortellingen om Ungdomsforskerordningen

Oppgaven har til nå introdusert og presentert bakgrunnen for forskningsområdet, teoretiske vinklinger og metoder. Påfølgende kapittel omfatter en gjennomgang av empirien for oppgaven. Dette inkluderer både data fra intervju og deltakende observasjoner, og dette er strukturert som en kronologisk fortelling om hvordan ungdomsforskerordningen ble til som idé, fram til siste gjennomføring av ordningen. For å strukturere fortellingen er det laget en tidslinje, se Figur 5, som presenterer denne fortellingen grafisk.

Figur 5 - Tidslinje over de ulike aktivitetene i ungdomsforskerordningen

Tidslinjen i Figur 5 er laget for å vise hvordan ungdomsforskerordningen ble til fra idé til faktisk gjennomført metode for innovativ medvirkning. De gule boksene symboliserer første fase av prosjektet hvor ideen om ungdomsforskerordningen kommer til når de første aktørene er samlet. De blå boksene symboliserer så faser av gjennomføringen av prosjektet. Oppgaven vil nå presentere en gjennomgang av fortellingen om Drivkraft rundt hvordan ideen vokste fram og hvordan de ulike delene av prosjektet ble gjennomført, i tillegg til noen refleksjoner om framtiden til ordningen.

4.1 Ideen om «Ungdomsforskerordningen» - 2018

Høsten 2018 var en rekke mennesker samlet i et lokale på Finnsnes i Senja kommune. Aktørene kom fra Universitetet i Tromsø (UiT), Senja kommune, Vestvågøy kommune, Vågan kommune og Lofotrådet, og var kommet sammen for å diskutere et mulig forskningsprosjekt. Prosjektet skulle handle om hvordan kommunene Senja, Vågan og Vestvågøy kunne planlegge for mer klimarobuste kommuner og hvordan de kunne ta i bruk det kommunale planverktøyet «Kommunedelplan for Klima, - Miljø, - og Energi», for å planlegge for dette. Det ble tidlig adressert at alle kommunene var interessert i å delta i et slikt prosjekt, og en bred enighet om at innbyggere måtte involveres i prosessen utfoldet seg. Spesielt ungdommer ble løftet fram som en gruppe som var viktig å engasjere i denne planprosessen, da de er neste generasjon som skal «arve» planene som utvikles i dag. Under møtet ble det også diskutert at prosjektet skulle fokusere på å presentere og anvende innovative former for medvirkning i de aktuelle kommunene, da tradisjonelle former for medvirkning (høringer, folkemøter) engasjerer i liten grad, og det er bedre å heller «skreddersy» et medvirkningsopplegg tilpasset hver enkelt kontekst (Agger, 2010). Engasjementet under møtet var stort og i tiden etter ble det skrevet både prosjektbeskrivelse og søknad til forskningsrådet for å få støtte. Prosjektsøknaden vokste fram langsomt ettersom Koronapandemien spredte seg gjennom 2020-2021 som førte til færre møter og flere avbrudd i søknadsskrivingen. Til tross for dette ble prosjektet innvilget av Forskningsrådet og tilegnet midler for prosjektperioden 2021-2025 (Forskningsrådet, u.d.). Det ble også avklart at Senja kommune skulle være prosjekteier av Drivkraft, da det var viktig at en av kommunene tok på seg denne rollen for å sikre eierskap i prosjektet.

4.2 Oppstart og gjennomføring av første ungdomsforskerordning

Etter at prosjektet var blitt godkjent fra forskningsrådet og støtte innvilget, begynte de nevnte aktørene arbeidet med å sette ungdomsforskerordningen ut til live. Nordavind utvikling var tildelt arbeidspakken med ansvar for ungdomsforskerordningen, og startet arbeidet med å rekruttere ungdommer til prosjektet. I denne delen av prosjektet var det stort engasjement

blant alle de ulike aktørene, mye også på grunn av at det var mye som skjedde i andre deler av prosjektet med gjennomføring av KME-verksteder

både på Gibostad i Senja og Henningsvær i Lofoten. Nordavind utvikling lagde i perioden to plakater (se Figur 6), som ble flittig spredt rundt i forsøket på å rekruttere både ungdommer og vertskapsbedrifter.

Hva er en mentor?

En mentor er en veileder og samtalepartner for ungdom i jobb- og karriereutvikling. Samarbeidet er gjensidig og gir erfaringsutveksling og verdifull læring for begge parter.

Som mentor kan du:

- Utnytte utålmodigheten og kunnskapen hos ungdom
- Gi ungdom mulighet til å videreutvikle sine ressurser og egenskaper på egne premisser
- Være med på innovasjon for bærekraft i bedriften gjennom ungdommens nytenking og perspektiv
- Dele din kunnskap og erfaring fra arbeidslivet
- Som mentor vil du få nye ferdigheter som blir verdifullt for deg

Hvorfor mentor?

I prosjektet *Drivkraft* ønsker man å bygge opp et varig samarbeid mellom ungdom og næringsliv i arbeidet med klima-, miljø- og energiplaner. Bedrifter skal samarbeide med elever og lærlinger om konkrete utviklingsoppgaver i bedriften.

Hva er en ungdomsforsker?

Som ungdomsforsker får du praksisplass i en bedrift hvor du skal være med i arbeidet med klima-, miljø og energi. I praksistiden får du en mentor som blir din veileder og samarbeidspartner.

Hvorfor ungdomsforsker?

I prosjektet *Drivkraft* ønsker man å bygge opp et varig samarbeid mellom ungdom og næringsliv i arbeidet med klima-, miljø- og energiplaner.

Mål for ungdomsforsker

- Være med på innovasjon for bærekraft i bedriften
- Utvikle seg selv i bedriftens fagmiljø
- Videreutvikle sine ressurser og egenskaper på egne premisser
- Få innblikk i bedriftens nytenkning og perspektiv

Figur 6 – Plakater om ungdomsforskerordningen. Laget av Nordavind Utvikling (u.d.B)

Det viste seg imidlertid å være utfordrende å rekruttere både bedrifter og elever som kunne delta i prosjektet. Nordavind utvikling forsøkte å spre budskapet gjennom ulike kanaler, men klarte ikke å få tak i noen som kunne delta i prosjektet. For å løse dette problemet ble det kalt inn til et prosjektmøte hvor også Nordavind utvikling ble med. Det ble diskutert om det skulle forsøkes å tenke annerledes rundt ungdomsforskerordningen, kunne man rekruttere ungdommer på en annen måte? Da kom Nordavind utvikling på en god idé. Bare noen uker tidligere ble det arrangert et KME-verksted i Lofoten hvor Ungt Entreprenørskap ble hentet inn for å fasilitere opplegget, noe Informanten fra Nordavind utvikling ble spesielt inspirert av. Det ble da foreslått at Ungt Entreprenørskap i Midt-Troms kunne kobles på prosjektet, da de har mye kjennskap til hvordan vi kan få med ungdommer i prosjekter som dette. Ungt Entreprenørskap ble på denne måten invitert inn i prosjektet, og takket ja når de så potensiale for å koble sammen ungdommer og bedrifter gjennom innovative former for medvirkning som dette.

4.2.1 Rekrutteringen av ungdommer

Etter Ungt Entreprenørskap kom på banen i prosjektet, begynte ballen virkelig å rulle i forhold til rekrutteringen. De kom i kontakt med videregående skoler i Senja og undersøkte mulighetene for at skoleklasser kunne delta i prosjektet, men opplevde det som utfordrende å finne elever som kunne delta i prosjektet. Ungt Entreprenørskap forsøkte å følge det som var tenkt i prosjektbeskrivelsen ved at ungdommer kunne gjennomføre hospiteringen hos bedriftene som en type praksis, og kontaktet da yrkesfaglige skoler. Det var imidlertid utfordrende å finne lærere i yrkesfaglig skole som kunne finne tid til ungdomsforskerordningen, men så fikk Ungt entreprenørskap tips om en miljø-engasjert lærer i Biologi ved Finnfjordbotn. Læreren viste seg å være kjent for Ungt entreprenørskap, da vedkommende er en del av ordningen «Lektor2», noe ungt entreprenørskap også er deltaker i. Lektor 2 er et nasjonalt prosjekt som handler å øke interessen for realfag i skolen gjennom å bruke aktører fra lokalt arbeidsliv i undervisningen (Frøyland, 2020). Kontakten med denne læreren ble raskt etablert etter tipset, og læreren var med. Vedkommende viste stor interesse for Drivkraft og stilte en hel klasse disponibel til prosjektet, så lenge det lot seg gjøre å koble prosjektet mot læreplanen i Biologi 1, faget som læreren hadde den aktuelle klassen i. Ungt entreprenørskap så på dette som en meget god mulighet, men samtidig så var det ikke dette som sto skrevet i prosjektbeskrivelsen. Som tidligere nevnt, var ungdomsforskerordningen tenkt for totalt 20 elever (totalt i alle kommuner), og ikke en hel skoleklasse. Samtidig viste det seg å være utfordrende å rekruttere ungdommer enkeltvis som først tenkt, noe som gjorde at prosjektet valgte å bruke en hel skoleklasse på Senja vgs.

4.2.2 Rekruttering av bedrifter

Det ble arrangert møter mellom Ungt Entreprenørskap og læreren i Biologi, og de gikk sammen for å finne ut hvem som skulle være de ulike bedriftene som kunne vært med i prosjektet. Ungt entreprenørskap uttrykker dette som en krevende, men interessant prosess, og vektla at det skulle være ulike bedrifter med i prosjektet som kunne gi ungdommene et tverrfaglig syn på næringsutviklingen i Senja. «*Næringslivet har andre problemstillinger enn hva som er relevant for en skoleklasse. [...]. Arrangerte dermed et eget møte med næringslivet for å skape relevante problemstillinger med en «rød tråd»* (Informant, Ungt entreprenørskap). Under møtet ble det bestemt at fire lokale bedrifter skulle være med på prosjektet. Det ble også diskutert hvordan det ville kreve for mye ressurser å lage praksisopplegg for elevene hos bedriftene. Dermed kom tilpasningen om at bedriftsbesøkene heller skulle vært korte hvor elevene fikk problemstillinger på forhånd slik at de kunne stille bedriftene spørsmål.

Bedriftsbesøkene ble gjennomført i februar og mars 2023 og forberedelsene mot bedriftsbesøkene krevde en betydelig andel av undervisningstiden (Informant, Senja vgs.). Det ble i tillegg arrangert en egen fagdag mars 2023 hvor elevene fikk presentasjoner om konflikten mellom kraftproduksjon og reinbeiteområder (Senja Videregående Skole, 2023). Fagdagen ble ikke arrangert i regi av Drivkraft, men ble gjennomført for å vise elevene at det arbeides med flere ulike, interessante problemstillinger rundt klimaomstillingen i deres nærområder.

4.3 Arbeidsverkstedet mai 2023

Bedriftsbesøkene ble gjennomført mars 2023 og dette resulterte i et arbeidsverksted på skolen i mai 2023 hvor alle de involverte aktørene ble invitert. Elevene, læreren, bedriftene, universitetet, kommunen og fasilitørene var alle til stede på skolen og fikk presentert fra elevene hva de hadde arbeidet med av problemstillinger hos de ulike bedriftene. Presentasjonene var faglige, godt presentert og det virket som elevene var fornøyde med muligheten til å få besøke lokale bedrifter og se deres utfordringer i lys av et klimaperspektiv. Senja kommune holdt også en presentasjon under verkstedet og snakket om hvordan verkstedet var en del av Drivkraft-prosjektet, og at kommunen ønsket innspill til den pågående KME-planen. Dette ble også framhevet av Ungt Entreprenørskap som forsøkte å forklare mer tydelig hva denne planen handlet om. Basert på observasjoner, virket det som elevene koblet litt av når det var snakk om planprosessen. De var mer fokusert på presentasjonene de skulle holde, og var veldig observant på når det var tid for lunsj. I tillegg til presentasjoner, ble det gjennomført korte gruppediskusjoner hvor alle aktørene ble delt inn i mindre grupper for å diskutere problemstillingene for bedriftene ytterligere. Under verkstedet kom jeg i kontakt med en elev som snakket om at hen gledet seg til å flytte til Tromsø for å studere, men at det hadde vært fint å flytte tilbake til Senja for å få seg jobb (feltnotater).

Arbeidsverkstedet ble avsluttet med at alle aktørene, foruten om elevene, samlet seg for å diskutere hva som nå kunne skje med ungdomsforskerordningen. Her ble det diskutert alt fra hva ungdomsforskerordningen var tenkt som, til hva den ble; hvordan det var viktig at det presenteres suksessfaktorer underveis; at prosjektet må holdes varmt gjennom god kommunikasjon; og at alle involverte må kunne se synergier av deres deltakelse i prosjektet (feltnotater). For fremtiden av ungdomsforskerordningen ble det diskutert at det var aktuelt å bruke samme skoleklasse som tidligere for å skape en viss kontinuitet i prosjektet. I intervjuet

med Ungt entreprenørskap (som ble gjennomført fire måneder etter arbeidsverkstedet), ble det bekreftet at samme klasse (nå vgs.3 elever) skulle være med i en ny runde av ungdomsforskerordningen og at samme lærer skulle bli med på dette.

4.4 Ungdomsforskerordningen 2.0

Som nevnt ble det bestemt at ungdomsforskerordningen skulle gjennomføres en ny gang med samme klasse. Den andre versjonen av ungdomsforskerordningen i Senja kommune ble gjennomført januar 2024, og Ungt entreprenørskap, læreren ved Senja vgs. og to bedrifter som også hadde vært med tidligere, sto ansvarlige for opplegget. Til forskjell fra forrige gang hvor bedriftsbesøkene og presentasjonsdagen var spredt utover én måned, var denne versjonen tilpasset et undervisningsopplegg som foregikk over to dager. Til stede på dagen var også én representant fra Senja kommune og én fra forskningsgruppen til UiT. Dagen startet med at ungdommene ble delt i grupper og sendt ut til to bedrifter. I forkant hadde elevene fått utdelt problemstillinger med spørsmål de kunne stille bedriftene. Etter bedriftsbesøkene kom alle tilbake til skolen for å presentere hva de hadde funnet, og diskutere dette videre. Under presentasjonene talte også representanten fra Senja kommune om Drivkraft-prosjektet og KME-planleggingen som ungdomsforskerordningen er en del av. Deltakeren fra UiT presenterte også hva forsknings-delen av prosjektet handler om, og betydningen av at ungdom medvirker i kommunale planprosesser. Det ble så gjennomført en prosess-øvelse på initiativ fra Ungt entreprenørskap som handlet om at ungdommene skulle tegne hverandre; en måte å bli bedre kjent med hverandre på. Avslutningsvis ble elevene delt inn i mindre grupper for å diskutere funn fra de ulike bedriftsbesøkene, noe som ble gjort uten representantene fra kommunen og UiT da fasilitatorene mente at elevene trengte fred for å jobbe med dette (feltnotater). Dagen etter ble elevene igjen samlet, denne gangen uten representanter fra UiT og kommunen til stede, for å utarbeide postere med funn fra de ulike problemstillingene de arbeidet med hos bedriftsbesøkene. Posterne er publisert på skolen sine hjemmesider og oppsummerer arbeidet elevene har gjort i samarbeid med bedriftene. Det er også egne bokser på posterne som viser hvordan funnene kan brukes i KME-planen til kommunen. (Senja videregående skole, 2024). Det ble laget totalt seks postere, tre for hver av bedriftene som deltok. Se Figur 7 for noen utdrag fra posterne som beskriver hvordan ungdommene ser på det de har lært fra bedriftene som kan benyttes i kommunens KME-plan.

/ HVORDAN KAN DETTE IMPLEMENTERES I KLIMA OG MILJØPLANEN TIL SENJA KOMMUNE?

Ut i fra det vi har sett på her, mener vi det vil være lønnsomt å satse på dette algeprosjektet. Når Finnjord AS selv i samarbeid med UIT mener de har funnet løsninger som de mener vil redusere klimautslippene, tror vi det rette vil være og gi økonomisk støtte. Med tanke på at dette er et høyrisiko prosjekt som krever investorer er det viktig å gi økonomisk støtte til dette prosjektet slik at det er mulig å kutte utslippene. Vi vet allerede at mye av utslippene i Senja kommune kommer fra industri, olje og gass med nesten 300 000 CO₂ ekvivalenter (miljødirektoratet.no). Algeprosjektet kan være løsningen i Senja kommune. Ved å satse på dette prosjektet slik at det blir oppskalert antar vi at hele 50% av CO₂ utslippene kan tas opp (Eilertsen 2024).

/ KLIMA OG MILJØPLAN

Økt lokal produksjon av fôr til oppdrettslaks, kosttilskudd og gjødsel ved bruk av K2 ensilasje, blir å føre til mindre trengsel for internasjonale produkter som brukes til produksjon av kraftfôr. Kiselalger fra Finnjord AS, og reststoffer fra SalMar kan bevares i nærrområdet og også forvaltes til fôr. Dette blir å kutte bestandig ned på kostnader og utslipp fra transport, både internasjonalt og innenfor Norge.

/ KLIMA- OG MILJØPLANEN TIL SENJA

- Prosjektet trenger mer finansiering fra kommunen
- Mer samarbeid med kommunen
- Binder CO₂ og NO_x til næringskjeden
- Kan bytte ut for eksempel soya som fôr

HVORDAN KAN UTNYTTING AV RESTRÅSTOFF IMPLEMENTERES I KLIMA- OG MILJØPLANEN TIL SENJA KOMMUNE?

Det er positivt å implementere utnyttningen av restråstoff i Senja kommune sin klima- og miljøplan. Dette er fordi det er en god strategi for å redusere miljøpåvirkningen av lokale næringer, samt å fremme bærekraft. Da kan man være med å fremme forskning og utviklingen, der man kan finne innovative måter å utnytte restråstoff på en ny måte. Man kan også oppmuntre lokale akvakulturbedrifter, slik som SalMar til å integrere bærekraftige praksiser, som bruk av restråstoff i forproduksjon.

Om kommunen hjelper til økonomisk og tørr å satse er det en mulighet å kunne håndtere restråstoffet fra bedrifter i kommunen, i kommunen. Da kan man bruke tomten med SalMar som står ledig og tørre å satse på å bygge et anlegg hvor restråstoffet fra SalMar, Finnjord og ArtNord samt andre bedrifter i kommunen samles på en plass. Dette fører til mindre transport utslipp, lokal produksjon og bedre for miljøet om man klare å få en bærekraftig produksjon.

Figur 7 - Utdrag fra fire postere utviklet av elever ved Senja vgs. Hentet fra Senja vgs. (2024) <https://senja.vgs.no/aktuelt/senja-vgs-avrunder-sitt-arbeid-pa-drivkraft-prosjektet-sammen-med-finnjord-as-salmar-as-og-uit.59479.aspx>

Det kan stilles spørsmål rundt hvordan det er tenkt at innspillene fra denne prosessen kan forankres i KME-planen. Innspillene som kommer fram i posterne uttrykker i de fleste tilfeller hvordan bedriftenes problemstillinger i prosjekter om restråstoff og alger, kan forankres i planen. Det uttrykkes i tillegg i flere tilfeller at kommunen bør satse på prosjektene ved å gi økonomisk og arealmessig støtte.

I denne versjonen av ungdomsforskerordningen later det dermed til at ungdommene har blitt «talerør» for bedriftene da det tilsynelatende er bedriftenes interesser og innspill som kommer fram, og ikke ungdommenes. Dette kommenteres ytterligere i oppgavens analyse.

I etterkant av andre runde med ungdomsforskerordningen, ble det innkalt til en siste samling 17. april 2024 hvor alle aktører fikk delta på en presentasjonsrunde etterfulgt av evaluering på Senja vgs. Ungt entreprenørskap kalte inn til samlingen, og den foregikk i stor grad på samme måte som arbeidsverkstedet året før. To deltakere fra UiT, representanter fra alle bedriftene, alle elevene fra klassen, læreren og Ungt Entreprenørskap deltok på denne samlingen, og fokuset var i stor grad på hva ungdommene har arbeidet med og lært gjennom ungdomsforskerordningen. Samlingen ble innledet av Ungt entreprenørskap som presenterte prosjektet igjen og forklarte hva skolen har arbeidet med gjennom sine to runder med ungdomsforskerordningen. Elevene presenterte så sine funn fra de ulike bedriftene, i tillegg til kommentarer på hvordan innspillene kan bli brukt i KME-planleggingen til kommunen. Etter presentasjonene ble representanter fra de ulike organisasjonene fordelt på ulike grupper for å diskutere med ungdommene hva de tenkte om ordningen, og hvorvidt de følte seg rustet til å komme med andre innspill på KME-planen.

Presentasjonen av hvordan ungdomsforskerordningen vokste fram fra idé til gjennomført i Drivkraft-prosjektet inviterer til en videre analyse av hva som skjer i spillerommet mellom idé og institusjon, og hvilke drivkrefter og barrierer som gjør seg gjeldende i dette møtet. I påfølgende del benyttes teorier om barrierer og drivkrefter, og elementer fra det innovative økosystemet for å vise hvordan ulike drivkrefter og barrierer kan studeres, i tillegg til hvordan ulike institusjonelle krefter gjør seg gjeldende i denne sammenhengen.

5 Analyse

Møtet mellom idé og institusjon kan oppstå på ulike måter, og i fortellingen om ungdomsforskerordningen har oppgaven vist hvordan prosessen har pågått fra ideen oppstod, helt til siste runde med ungdomsforskerordning så langt ble gjennomført i Senja kommune våren 2024. I analysen videre vil ulike deler av denne historien og med utgangspunkt i flere teorier, vise hvordan møtet mellom idé og institusjon kan oppstå og studeres fra flere vinkler.

Innledningsvis presenteres igjen IIE-modellen til Holmen og Ringholm (2023) og vise hvordan modellen danner et godt grunnlag for å studere møtet mellom idé og institusjon. Modellen vil bli kommentert senere i den fjerde delen av analysen. Introduksjonen gir også en presentasjon av de ulike institusjonelle logikkene som oppstår hos aktørene i prosjektet, noe som er interessant å ta med inn i videre analyse.

Analysen er så strukturert i fem deler. I første del presenteres hvordan barrierer og drivkrefter er uttrykk for møtet mellom idé og institusjon, og her gis en gjennomgang av de ulike pådriverne og barrierene som har oppstått under ungdomsforskerordningen. I denne delen av oppgaven trekkes empirisk materiale inn. Oppgaven vil også vise hvordan aktørene sine institusjonelle rammeverk og logikker kan være uttrykk for barrierer og drivkrefter.

I andre del trekkes inn teori fra Bason (2018) om de ulike elementene som er med å bygge opp et innovativt økosystem. Det vil vises hvordan prosessen i ungdomsforskerordningen treffer de ulike elementene på ulike måter, og hvordan de håndteres i prosessen.

Tredje del bygger på Scott (2014) sin teori om institusjonelle pilarer og oppgaven vil vise hvordan (og om), de ulike pilarene gjør seg gjeldende i prosjektet.

I en oppsummering av de tre første delene presenteres hvilke institusjonelle krefter som gjør seg gjeldende i prosjektet som barrierer, drivkrefter, og som tilfeldige hendelser.

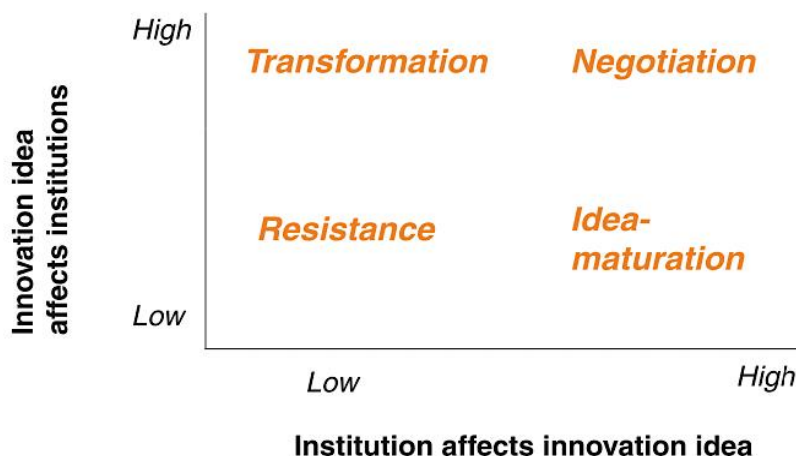
I fjerde del av analysen oppsummeres funnene og ungdomsforskerordningen blir plassert IIE-modellen fra Holmen og Ringholm (2023). Plasseringen skjer med utgangspunkt i det som har blitt gjort tidligere analysen.

Plasseringen av ordningen inviterer det til en diskusjon i del fem, siste del av analysen, om hvordan ordningen kan bidra til å styrke planprosesser om klima, miljø og energi. Her vil oppgaven presentere noen avsluttende refleksjoner om framtiden til

ungdomsforskerordningen. Kapitlet vil avrundes med å svare på forskningsspørsmålet om ungdomsforskerordningen kan bidra til gode KME-planer, etterfulgt av en avrundende konklusjon.

5.1 Rammeverket for analysen: En analytisk modell

Møtet mellom idé og institusjon kan oppstå på flere ulike måter. Som problemstillingen for denne oppgaven reflekterer, er ungdomsforskerordningen et eksempel på en innovasjonside som møter et institusjonelt rammeverk. Formålet med oppgavens analyse er å vise hvordan ideen om ungdomsforskerordningen treffer de ulike institusjonene og hva som skjer i dette møtet, og det tas utgangspunkt i modellen tidligere presentert av Holmen og Ringholm (2023) for å analysere dette. Holmen og Ringholm (2023) viser i sin IIE-modell fire ulike utfall som kan oppstå når en idé møter en institusjon, hvor ideen og institusjonen endres eller holder seg stabile på ulike måter. I analysen vil oppgaven forsøke å plassere ungdomsforskerordningen i denne modellen. Holmen og Ringholm (2023) viser at det ikke finnes en bestemt «oppskrift» for hvordan en kan gå fram for å komme fram til de ulike utfallene. Dette tolkes som at det er kontekst-avhengig for hvilke teorier en ønsker å benytte for å kunne operasjonalisere modellen, og komme fram til hvor en praktisk ordning kan plasseres.

Figur 8 - IIE-modell. Hentet fra Holmen og Ringholm (2023)

For å plassere ungdomsforskerordningen i denne modellen benyttes ulike analytiske innfallsvinkler. Modellen blir hentet tilbake i siste del av analysen ([kapittel 5.6](#)) for å svare på hvor ungdomsforskerordningen kan plasseres.

5.2 Del 1: Hvilke barrierer og drivkrefter oppstår ved implementeringen av ungdomsforskerordningen, og hvordan håndteres og utnyttes de?

5.2.1 Institusjonelle rammer som uttrykk for barrierer og drivkrefter

Implementering av innovasjon skjer i et samspill mellom barrierer og drivkrefter. Bason (2018) viser hvordan innovasjon tidligere var noe som oppsto tilfeldig, men at med tiden har prosessene i større grad blitt styrt av institusjonaliserte krefter. Derfor er det viktig og interessant å studere drivkrefter og barrierer for innovasjon i lys av både tilfeldigheter og institusjonelle rammeverk.

Innovasjon kan oppstå på flere ulike måter. Det vil alltid ligge noen tilfeldigheter til grunn som gjør at innovasjoner oppstår, og tilfeldigheter vil kunne påvirke hvordan en innovasjon implementeres i på ulike måter. Betydningen av både institusjonelle rammeverk og tilfeldige hendelser er viktig å framheve ved formingen av utfordringer og muligheter. Samtidig som tilfeldige hendelser kan gi øyeblikksbilder som påvirker situasjonen, er det viktig å anerkjenne at oppgavens hovedfokus vil være på de mer permanente og strukturelle institusjonelle rammene. Dette skyldes utfordringen i å dykke dypt inn i tilfeldigheter, samtidig som oppgaven ønsker å sikre en grundig analyse av de drivkreftene og barrierene som påvirker området. Aktørene som er involvert i Drivkraft opererer innenfor en rekke ulike institusjonelle logikker. Disse logikkene kan påvirke dynamikken i prosjektet i betydelig grad, og kan som nevnt være med å påvirke hvordan drivkrefter og barrierer for implementeringen av ungdomsforskerordningen kommer fram. I tilfellet med Drivkraft involverer prosjektet bedrifter, offentlig sektor og en skole, som alle er underlagt forskjellige rammer og styringsprinsipper. Avsnittene som følger, vil presentere disse institusjonelle logikkene mer generelt for å gi et generelt bakteppe for hvordan barrierer og drivkrefter kan oppstå.

Bedrifter er typisk motivert av profitt og konkurransekraft, og deres institusjonelle logikk er sterkt påvirket av markedsmekanismer. Dette kan føre til at de ser på prosjekter fra et lønnsomhetsperspektiv først og fremst, og deres deltakelse kan avhenge av potensialet for økonomisk gevinst eller markedsmuligheter knyttet til ideen (Torfing & Triantafillou, 2016). Barrierer kan oppstå hvis ideen ikke anses å være lønnsom eller kompatibel med bedriftens mål. På den andre siden, kan drivkrefter inkludere muligheten til å skape nye produkter, tjenester eller markedssegmenter, samt, muligheten til å fremme bedriftens omdømme og merkevare (Torfing & Triantafillou, 2016).

Offentlige institusjoner er preget av byråkratiske strukturer og juridiske rammer, som kan være både drivkrefter og barrierer for implementering av innovasjon. Barrierer kan oppstå på grunn av administrative byrder, budsjettrestriksjoner eller mangel på fleksibilitet i eksisterende retningslinjer og prosedyrer (Bason, 2018). På den positive siden, kan offentlige aktører være drevet av politiske mål og samfunnsbehov, og deres deltakelse i Drivkraft-prosjektet kan være drevet av ønsket om å løse samfunnsutfordringer eller oppfylle bestemte politiske målsetninger (Sørensen & Torfing, 2022).

Skoler er steder for kunnskapsproduksjon og opplæring, og deres institusjonelle logikk er ofte preget av læringsparadigmer. Barrierer kan oppstå hvis ideen ikke passer inn i eksisterende læreplaner eller undervisningsmetoder, eller hvis det oppstår motstand fra lærere eller administrasjon på grunn av endringsmotstand eller frykt for det ukjente. I lys av drivkrefter, kan skolen være drevet av ønsket om å forbedre undervisningskvaliteten, øke elevenes engasjement og prestasjoner, og få inn nye, relevante tema i undervisningen.

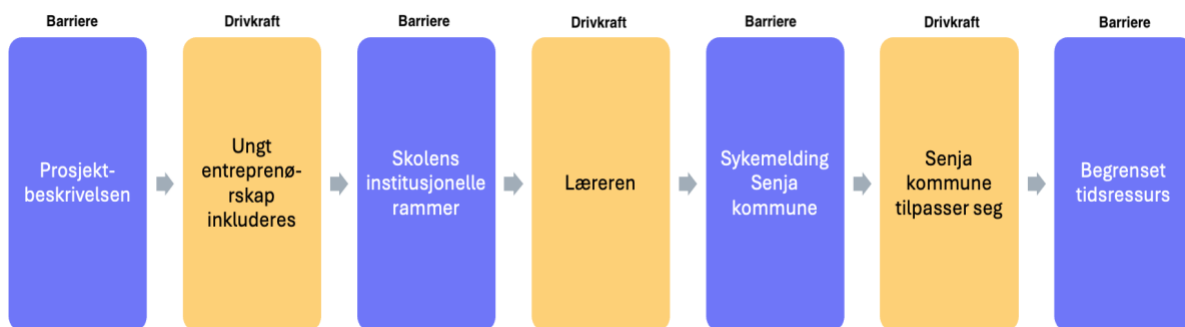
Med henblikk på de ulike institusjonelle logikkene, skapes en forståelse for hvordan aktørene i prosjektet kan fungere både som barrierer og drivkrefter for implementeringen av ungdomsforskerordningen. Dette kan være en hjelp i arbeidet med å identifisere potensielle utfordringer og muligheter, og utviklingen av strategier for å utnytte og håndtere disse. Det er viktig å påpeke det relative, kontekstuelle avhengige aspektet med barrierer og drivkrefter for implementering av innovasjon. Noe som oppleves som en barriere i en kontekst, kan være drivkraft i en annen (Torfing & Triantafillou, 2016). Ved å vise til det institusjonelle rammeverket skapes en forståelse for dette, eksempelvis at skolens institusjonelle rammeverk kan være en barriere for å implementere innovasjonsideer utenfra, men også være med på å skape en stabilitet for eksisterende strukturer, og kan dermed være en drivkraft for andre typer innovasjoner som kommer innenfra.

5.2.2 Drivkrefter og barrierer – en visuell modell

Fortellingen om ungdomsforskerordningen viser at ordningen har vært gjennom en utvikling for å treffe de ulike institusjonene, og at det har blitt gjort flere tilpasninger underveis.

Illustrasjonen i Figur 9 viser de ulike drivkreftene og barrierene som har oppstått underveis i prosjektet, og hvordan de henger sammen ved at de ofte er reaksjoner på hverandre.

Opgaven vil nå presentere hver enkelt drivkraft og barriere og analysere disse med henblikk på de ulike institusjonelle rammeverkene som er presentert.

Figur 9 - Barrierene og drivkreftene som oppstår ved implementeringen av ungdomsforskerordningen

5.2.3 Barriere nr. 1: Prosjektbeskrivelsen

Prosjektbeskrivelsen for Drivkraft ble utarbeidet av UiT i samarbeid med kommunene og Lofotrådet. Beskrivelsen la vekt på gjennomføringen av ungdomsforskerordningen innenfor visse rammer, inkludert involvering av 20 elever fra videregående skoler i ulike kommuner og bedriftsbesøk gjennom hospitering eller praktikantperioder over flere dager (Prosjektbeskrivelsen, 2020). Selv om denne beskrivelsen malte et klart bilde på hvordan prosjektet skulle utfoldes, møtte den betydelige hindringer under implementeringen.

På overflaten virket prosjektbeskrivelsen som et velegnet veikart for gjennomføringen av ungdomsforskerordningen. Imidlertid viste det seg også at den ble en hindring for realiseringen av prosjektet. Beskrivelsen forutså at ungdommene skulle hospitere ved ulike bedrifter i flere perioder, og deretter bruke denne erfaringen i utviklingen av en KME-plan. Da prosjektbeskrivelsen møtte virkelighetens institusjonelle rammer, spesielt ved skolen, ble det tydelig at den opprinnelige planen var vanskelig å operasjonalisere. Skolen var bundet av begrensninger både i tid og praktisk gjennomføring, og hospitering, slik det var beskrevet, var ikke en vanlig praksis for studiespesialiserende linjer. Dermed måtte den opprinnelige ideen om ungdomsforskerordningen tilpasses for å være levedyktig innenfor de gitte institusjonelle rammene. På denne måten fungerte prosjektbeskrivelsen som både en veiviser og en barriere. Den ga et klart bilde av målene og intensjonene bak prosjektet, samtidig som den begrenset fleksibiliteten som var nødvendig for å tilpasse seg de faktiske forholdene ved de involverte skolene. Slik ble det nødvendig å gjøre tilpasninger og kompromisser for å sikre at ordningen kunne gjennomføres innenfor de eksisterende rammene og ressursene.

5.2.4 Drivkraft nr. 1: Ungt entreprenørskap

Den første drivkraften som oppstår ved implementeringen av ungdomsforskerordningen, skjer når Ungt entreprenørskap blir hentet inn i prosjektet. Som tidligere vist, ble Ungt

entreprenørskap hentet inn som en løsning på å komme i kontakt med skolen. Nordavind utvikling hadde det originale arbeidet i å komme i kontakt med ungdommer som kunne være relevante for deltakelse i prosjektet, men de møtte på utfordringer i å finne aktuelle elever. Da kom ideen fram om at prosjektet trengte en aktør som kjente til skolens rammer og kunne derfor enklere finne aktuelle elever som kunne bli med i prosjektet. Ungt entreprenørskap ble følgelig inkludert i prosjektet for å skape en kobling mellom skoler og resten av prosjektet. De tok på seg denne rollen, signerte kontrakt med Senja kommune, og startet arbeidet med å finne relevante deltakere til prosjektet.

Innhenting av Ungt entreprenørskap ble starten på en translasjonsprosess hvor de fungerte som en kobling mellom prosjektet og skolen, og dermed måtte «oversette» målene fra kommunen og prosjektbeskrivelsen slik at det passet i skolens læringsrammer. Røvik (2016) forklarer translasjonsprosessen som en to-steps prosess hvor det som skal oversettes først dekontekstualiseres i den praksisen det har gjort seg gjeldende, for så å kontekstualiseres i en ny praksis. Dette kan så skje gjennom tre ulike moduser; reproduksjon, modifikasjon eller gjennom radikal endring. I tilfellet med Ungt entreprenørskap i Drivkraft, kan det synes å ha oppstått en modifierende translasjon. Ungt entreprenørskap benyttet prosjektbeskrivelsen og dialogen med kommunen som noen retningslinjer for å forstå hvordan hen kunne gå fram for å rekruttere ungdommer inn i prosjektet. Det viste seg imidlertid å bli utfordrende å kun finne et fåtall ungdommer, så i stedet ble en hel skoleklasse koblet på. Dette viser tendenser til modifikasjon, «der målet er å gjenskape elementer fra opprinnelig praksis, men samtidig gjøre nødvendige lokale tilpasninger» (Røhnebæk & Lauritzen, 2019, s. 197), som utføres ved å bruke elementer fra prosjektbeskrivelsen, men så tilpasse det skolens rammeverk for å kunne bruke den aktuelle skoleklassen i prosjektet.

Videre i prosjektet arbeidet Ungt entreprenørskap med å fasilitere diverse arbeidsverksteder og bidro sterkt i å formidle til ungdommene hva som er formålet med prosjektet, hvorfor deres innspill er viktige, og hva de kan gjøre dersom de ønsker å videre komme med innspill til KME-planleggingen. Dersom ungdommene skal oppleve at de er med på en reell medvirkningsprosess, er det viktig at de er en del av kontinuerlige prosesser som oppleves reelle og viktige (Hagen & Andersen, 2021). Gjennom å bruke Ungt entreprenørskap som en aktør elevene alltid møter når det pågår prosjekter i regi av Drivkraft, skapes denne kontinuiteten.

At Ungt entreprenørskap tar rollen som drivkraft, kommer også til syne internt i organisasjonen. Informanten fra Ungt entreprenørskap formidler at det har vært meget viktig å komme i kontakt med bedrifter som kan brukes i framtidige sammenhenger, og at dette har vært en motivasjon for organisasjonen å delta i prosjektet «*Vi ønsker å bygge relasjoner gjennom dette prosjektet og vil at både kommunen og skolen skal se på Ungt entreprenørskap som en ressurs og relasjonsbygger*» (Informant, Ungt entreprenørskap). Ungt entreprenørskap styrker sitt fotfeste i regionen, og flere av bedriftene som ble med i Drivkraft, uttrykker at det var meget godt at de kom på banen og tok litt mer tak i prosjektet og satte i gang prosesser da det ble mer stille fra Senja kommune. Med et framtidig blick kan det tenkes at Ungt entreprenørskap kan hentes tilbake til Senja for å drive med videre prosessledelse i Drivkraft, og muligens bruke oversettelsesegenskapene for å hjelpe med oversettingen av innspillene fra ungdommene inn til KME-planen. Dette er ikke uttrykt eksplisitt i prosjektet, men en egen refleksjon.

5.2.5 Barriere nr. 2: Skolens institusjonelle rammeverk

Skolens institusjonelle rammeverk er den andre barrieren som oppstår under implementeringen av ungdomsforskerordningen. Barrieren kom til syne da Ungt entreprenørskap og læreren gikk sammen for å utvikle en måte ungdomsforskerordningen kunne få plass i skolens timeplan, men de så fort at det var utfordrende å finne tid til å gjennomføre ordningen som den var tenkt. Ordningen var i utgangspunktet tenkt som en ordning hvor elevene fikk hospitere hos bedriftene over en lengre tidsperiode, men de ble i stedet nødt til å endre på ordningen slik at den kunne passe innenfor skolens rammeverk, noe som diskuteres senere i oppgavens analyse.

Mye av årsaken til at skolens institusjonelle rammeverk har vært en barriere for implementeringen av ungdomsforskerordningen, ligger i de regulerende rammene. Kunnskapsmeldinger og læreplaner er eksempel på bindende dokumenter vedtatt av Stortinget som skaper disse formelle institusjonelle rammene. Disse dokumentene bestemmes med utgangspunkt i læreplanverket (Utdanningsdirektoratet, 2020) og opplæringsloven som blant annet sier at opplæringen skolen driver med skal bidra til å åpne dører for elevene for læring om kulturell historie og utvikling (Opplæringsloven, 1998). Skolen benyttet biologifaget for å gjennomføre ungdomsforskerordningen, og dette er et fag med en bindende læreplan og kompetansemål. I læreplanen for faget blir det utdypet at elevene skal: «utforske kva konsekvensar endringar i klima og arealutnytting kan ha for det biologiske mangfaldet,

og drøfte tiltak for ei meir berekraftig forvaltning», og «planleggje og gjennomføre undersøkingar, samle, behandle og tolkedata, og presentere resultat og funn» (Utdanningsdirektoriatet, 2021, s. 5).

Læreren utdyper imidlertid under intervjuet at hen synes det var utfordrende å finne kompetansemål som kunne knyttes opp mot Drivkraft-prosjektet og at det tidlig i prosessen var viktig å lage problemstillinger elevene kunne arbeide med som kunne knyttes til noen av kunnskapsmålene i faget. Skolens regulative system representerer dermed også noen barrierer for implementering i offentlig sektor på et mer generelt plan. Offentlig sektor er nokså strengt inndelt i ulike sektorer, noe som gjør det utfordrende å tilrettelegge for tverrfaglige praksiser på tvers. «In most countries the public sector is highly sectorised [...] The possibilities, and perhaps the desire, to cooperate across these divisions are not always present» (Bason, 2018, s. 17). Standardiserte tester og eksamensoppgaver som utvikles på nasjonal basis trekkes fram under intervjuet med læreren som mekanismer som er med på å skape et karakter-press ovenfor elevene, noe som også gjør at elevene er meget eksamens-orientert i undervisningen. Dette kan, ifølge læreren, bidra til å svekke fokuset elevene har til å følge med på selve innholdet i undervisningen da de er heller mer fokuserte på hvordan undervisningen er tilknyttet eksamen. Skolens institusjonelle rammeverk blir på den måten en barriere for implementeringen av ungdomsforskerordningen.

5.2.6 Drivkraft nr. 2: Den brobyggende læreren

Til tross for at skolen sitt institusjonelle rammeverk ble en barriere for implementeringen av ungdomsforskerordningen, klarte læreren i samarbeid med Ungt entreprenørskap å finne plass i skolens rammeverk for å gjennomføre ordningen. Læreren har på denne måten vært en sentral drivkraft for implementeringen av ungdomsforskerordningen ved Senja vgs.

Gjennomgående i fortellingen om Drivkraft er læreren et helt sentralt element i realiseringen av den ungdomsforskerordningen som ble resultatet. «*Senja knekte koden først i fjor etter mitt syn. Forutsetning at det er en engasjert lærer*» (Informant, Nordavind Utvikling). Læreren har bidratt til å gjøre det mulig å tilpasse ordningen skolens undervisning og arbeidet aktivt for å finne læreplanmål og måter Drivkraft-prosjektet kan få relevans på innenfor skolens institusjonelle rammeverk. Derfor er læreren med å endre de «myke» institusjonene i rammeverket til skolen som kan sees i videre lys av en normativ institusjonsforståelse. Dette kommenteres ytterligere i [kapittel 5.4.2](#). Som tidligere nevnt, var det ikke forklart eksplisitt i prosjektbeskrivelsen hvordan det var tenkt å nå ut til ungdommer som kunne vært med i

prosjektet. Det eneste som ble beskrevet, var et ønske om å benytte videregående skole som arena. Som en følge av dette ble Ungt entreprenørskap hentet inn, noe som var en stor ressurs for prosjektet og, som tidligere vist, en drivkraft for implementeringen av innovasjonen.

En annen sentral aktør som driver fram implementeringen av ungdomsforskerordningen, er læreren ved Senja vgs. Læreren har fungert som en tydelig brobygger mellom skolen og prosjektet, og sier selv at det har vært utfordrende å arbeide prosjektet inn i skolens timeplan. Likevel har læreren stått på og bidratt til å lage problemstillinger og knyttet disse til diverse kompetansemål i Biologi. Dette viser at læreren, på samme måte som Ungt entreprenørskap, har bidratt til translasjonen, og vært en del av modifiseringsprosessen for å få ungdomsforskerordningen inn i skolen sitt regulative rammeverk. I tillegg har læreren også *verbalt* bidratt til oversettingen av hva ordningen og prosjektet går ut på, og fått det til å gi mening i en kontekst på skolebenken. «Translation is both the movement of an entity in space and time, as well as its translation with from one context to another – as in translating from one language to another, with the necessary transformation of meaning that this always implies» (Wæraas & Nielsen, 2016, s. 263). På denne måten er også oversettelsen av språket en sentral del av translasjonsprosessen, og læreren bidrar til å oversette Drivkraft, problemstillingene til bedriftene og formålet med ungdomsforskerordningen på en måte elevene forstår. Drivkraften ved læreren utnyttes i prosjektet gjennom at det blir gjennomført en ny runde med ungdomsforskerordningen med samme lærer og samme skoleklasse.

5.2.7 Barriere nr. 3: Sykemeldingen i Senja kommune

En annen barriere som oppsto under implementeringen av ungdomsforskerordningen var da prosjektmedarbeider fra Senja kommune ble sykemeldt. Dette skjedde våren 2023 og var en uforutsett hendelse som fikk konsekvenser for prosjektet, spesielt når det gjaldt kommunikasjonen mellom de ulike aktørene som deltar i Drivkraft. Prosjektmedarbeideren var den i Senja kommune som tok kontakt med og engasjerte bedriftene inn i ungdomsforskerordningen, og hen fikk dermed et særlig ansvar for kommunikasjonen fra Senja kommune ut til de andre aktørene i prosjektet. Dette gjaldt både bedriftene, Ungt entreprenørskap, Nordavind utvikling og universitetet. Det kom informasjon i etterkant om at vedkommende gikk i fødselspermisjon etter sykemeldingen, og etter hvert sluttet i kommunen. Da informantene ble intervjuet i Senja kommune høsten 2023, hadde de lyst ut stillingen på nytt, men ikke fått noen søkere. Stillingen ble til slutt tiltrådt våren 2024 av en ny prosjektmedarbeider.

Flere av aktørene i prosjektet uttrykker at det var beklagelig med denne sykdommen, da de skjønnte at det ville være utfordrende å vite hvem de skulle ta kontakt med for framgang i prosjektet: «Samarbeid med Senja kommune har fungert bra, så ble en planlegger sykemeldt. Har ikke fått noen videre veiledning fra kommunen, de har ingen å putte inn så vi fortsetter å jobbe med våre planer» (Informant, Ungt entreprenørskap). Prosjektmedarbeideren hadde i perioden etablert en tillitt og fått en forutsigbar rolle i samarbeidet med de andre deltakerne i prosjektet, og det plutselige sykefraværet førte til tap av tillit til prosjektets framtidige retning. Fraværet bidro til å skape forvirring rundt beslutningsprosesser og ansvarsfordeling innenfor prosjektgruppen, noe som også skapte endringer i samarbeidsdynamikken. Dette påvirket prosjektet negativt. En siste endring som fulgte av sykemeldingen, er endringen i organisasjonskulturen knyttet til prosjektet. Prosjektmedarbeideren var en sentral aktør for å fremme samarbeid, innovasjonsvilje og kommunikasjon i ungdomsforskerordningen, så fraværet av vedkommende førte delvis til en svekkelse av disse kulturelle verdiene. Dette skapte videre i en kort periode utfordringer rundt framtiden og opprettholdelsen av en sterk organisasjonskultur som støtter innovasjon og samarbeid.

5.2.8 Drivkraft nr. 3: Senja kommune klarer å tilpasse seg

En siste drivkraft i implementeringen av ungdomsforskerordningen er Senja kommune. Senja kommune, en kommune som har møtt på flere utfordringer underveis som blant annet en uforutsett sykemelding, et kommunevalg og svekket kommunikasjon med andre aktører i prosjektet, viser seg å fortsatt være en drivkraft for implementeringen av innovasjon. Kommunen klarer å omstille seg og deltar aktivt i prosjektet, til tross for disse utfordringene, og lager tilpasninger. «Det tok litt tid å jobbe seg inn i prosjektbeskrivelse, og hvorfor skal kommunene være med? Hva får man ut av å være med? Det vokser på oss stadig, ved sist samling så opplever vi at dette er virkelig nyttig og at man kan bruke det. Det har vokst på oss» (Informant 1, Senja Kommune). Tilpasningene som ble gjennomført var blant annet å ta over arbeidsoppgavene til en ansatt etter vedkommende ble sykemeldt. Kommunen uttrykker at de har begrensninger med ressurser, også når det gjelder ansatte. «og vi var vel den kommunen med mest personalet, men ikke at det betyr at vi hadde dette i overflod» (Informant 1, Senja kommune). Ved å ta over disse arbeidsoppgavene viser kommunen at de har kapasitet til å gjennomføre innovative prosjekter som Drivkraft. En annen tilpasning kommunen gjør er å involvere seg i andre prosjekter hvor de er på utkikk etter arenaer ungdomsforskerordningen kan spres i. Dette inkluderer blant annet den regionale næringsshagen og interkommunale samarbeid (feltnotater). En siste måte engasjementet i

Senja kommune kommer fram synliggjøres ved kommunens motivasjon til å fortsette med implementeringen av ungdomsforskerordningen inn i framtidige planer: «*vi har en KPA plan [...] det er måten vi organiserer prosjektet og medvirkningsmetoder så er det mulighet å se ting i større sammenhenger*» (Informant 1, Senja kommune). Ved å ta i bruk erfaringer fra denne omgangen med ungdomsforskerordningen kan kommunen dele erfaringer med andre kommuner og bidra til å inspirere for å bruke innovative former for medvirkning (feltnotater). Ved å gjøre tilpasninger underveis viser kommunen at de har sterk institusjonell mottakskapasitet og klarer å tilpasse seg barrierer som gjør at de fremdeles jobber med og prioriterer prosjektet.

5.2.9 Barriere nr. 4: Begrenset tidsressurs

En siste barriere for implementeringen av ungdomsforskerordningen, er den begrensede tidsbruken de ulike aktørene har til å arbeide med prosjektet. Dette er en konsekvens av hvordan prosjektet har blitt planlagt, men har blitt til en barriere for implementering og en utfordring generelt i prosjektet. Barrieren skyldes det institusjonaliserte rammeverket til flere av aktørene, da alle har en regulerende tidsramme på sine arbeidsplasser som bestemmer hvor mye tid og ressurser de kan bruke i prosjektet.

Begrensede tidsressurser fremmes som en av de fremste barrierene blant aktørene i prosjektet, noe som kommer til syne under intervjuene. Bedriftene belyser dette i sammenheng med bedriftsbesøkene og samtalene med ungdommene, og framhever at dersom de hadde hatt mer tid med ungdommene kunne de hatt mer tid til å diskutere problemstillinger ytterligere og komme tettere på ungdommenes innspill ovenfor bedriftene «*Det jeg ser på som den største utfordringen i å gjøre det på så kort timeframe*» (Informant, Bedrift 1). Med mer tid kunne opplegget også opplevdes mindre «*rushet*» fra bedriftenes side.

Læreren diskuterer begrenset tidsbruk i lys av skolens rammer og at de gjerne skulle hatt mer tid fra skolen sin side for å arbeide med tematikker fra Drivkraft. Når både bedriftene uttrykker at opplegget har vært rushet og læreren viser at det har vært utfordrende å finne timer til å jobbe med prosjektet, er det tydelig at skolens institusjonelle rammer gjør seg gjeldende. Læreren viser at hen kun får lov å bruke timer fra Biologi til å jobbe med prosjektet, og dette er et lite fag sammenliknet med andre (eksempelvis norsk, matematikk og engelsk), og det blir dermed begrenset hvor mye ressurser som kan gå til prosjektet.

Begrenset tidsressurser underbygger dermed også skolens institusjonelle rammeverk som en barriere.

Kommunen belyser også tidsbruken som utfordrende i prosjektet og skulle ønske de hadde hatt mer tid til både møter med styringsgruppen og å delta i alle prosesser som ble gjennomført. Men realiteten er at det har vært begrenset tid. «*Tilbakemeldingene vi har fått er at kommunikasjonen ikke har vært god nok. [...] Så vi må nok ta litt skyld der for at det ikke har gått optimalt. Vi har måttet prøve oss litt fram. Prøve og feile på kort tid*» (Informant 1 og 2, Senja kommune). Begrenset tidsbruk blir på denne måten en barriere for implementering av innovasjon fordi implementeringen er en tidskrevende prosess.

Samtidig som begrensede tidsressurser er en barriere for flere av aktørene, kan den også være en drivkraft for implementeringen. Bedriftene utlyser at det bør ha vært mer tid til de ulike aktivitetene i prosjektet, noe som impliserer at de har større kapasitet sammenliknet med de andre aktørene. Dette henger sammen med at bedriftene er tilknyttet privat sektor og dermed har mer frihet rundt tidsbruk sammenliknet med aktørene fra offentlig sektor som i større grad følger et strengere institusjonelt rammeverk. Dette diskuteres ytterligere i [kapittel 5.5](#) i analysen når de ulike institusjonelle pilarene blir trukket fram.

5.2.10 Oppsummering Drivkrefter og Barrierer – hvordan håndteres og utnyttes de?

Det er en rekke ulike drivkrefter og barrierer som gjør seg gjeldende i møtet mellom ideen om ungdomsforskerordningen og de etablerte institusjonene i Drivkraft-prosjektet. Av drivkrefter har innhenting av Ungt entreprenørskap, en engasjert lærer og Senja kommune sin evne til å omstille seg endringer underveis, vært viktige for å drive prosjektet framover. Blant barrierer er det skolens institusjonelle rammeverk, begrenset tidsbruk blant, spesielt, aktørene tilknyttet offentlig sektor i prosjektet, og den tilfeldige hendelsen med sykemeldingen i kommunen, som har vært sentrale elementer som har gjort det utfordrende å arbeide med prosjektet underveis. Når det gjelder spørsmålet om hvordan barrierene er håndtert og pådriverne utnyttet, kommer dette tydelig fram i modellen, se Figur 9 ([kapittel 5.2.2](#)). Figuren viser at drivkrefter og barrierer er reaksjoner på hverandre. Dermed er det tydelig at drivkreftene enten er håndtering av barrierer og drivkrefter som oppstår som mot-reaksjoner når prosjektet går inn i nye faser, eller tilfeldige hendelser. Det har også blitt poengtert at det er viktig å studere drivkrefter og barrierer som begreper med to sider; det som er barrierer i én kontekst, kan være pådriver i en annen, og motsatt (Torfing & Triantafillou, 2016). Oppgaven vil nå studere de ulike hendelsene i Drivkraft ved hjelp av teori fra Bason (2018) og elementene fra et innovativt økosystem.

5.3 Del 2: Elementer fra et innovativt økosystem

Bason (2018) viser hvordan et innovativt økosystem er bygd opp av en rekke elementer som alle er med på å produsere og reprodusere innovasjon. Hele økosystemet legges ikke til grunn, men heller begrepene som han påpeker er viktige for å drive en innovasjonsprosess framover. Dersom det innovative økosystemet skulle blitt anvendt mer omfattende, måtte en gått mer inn i flere av elementene i en organisasjon, noe denne oppgaven ikke vil gjøre. Det innovative systemet er bygd opp av fire elementer: Mot, samskaping, bevissthet og kapasitet. Med utgangspunkt i disse elementene vil oppgaven vise hvordan de avspeiles hos de ulike pådriverne og barrierene som har oppstått i implementeringen av ungdomsforskerordningen.

5.3.1 Mot

Mot er det første elementet i teorien fra Bason (2018). Elementet innebærer at de som er med å drive innovasjoner framover viser mot til å gjøre handlinger som agerer positivt ovenfor innovasjonen, og klarer å finne løsninger som kan tolkes som upopulære, men likevel skaper positive utfall.

Den første drivkraften som har vist mot i prosjektet er læreren. Læreren er en sentral brobygger når skolen skal inkluderes i medvirkningsprosesser (Alves, Lorenzen, & Hagen, 2021). Å bruke skolen som arena for medvirkning og implementering av innovasjon, kan være utfordrende. Som tidligere understreket, består skolen av et omfattende institusjonalisert rammeverk som gjør det utfordrende for lærere å bruke problemstillinger fra lokalt næringsliv i undervisningen. Skolen viser seg samtidig å være en arena hvor medvirkning kan oppstå, spesielt når det har vært i samråd med en lærer slik som i dette prosjektet som har tilpasset og tilrettelagt opplegget i flere omganger. Engasjementet læreren viser tolkes som mot, i lys av teorien fra Bason (2018). Læreren har vist et stort pågangsmot for å klare å implementere ungdomsforskerordningen på skolens premisser. Læreren viser mot gjennom å avvike fra tradisjonelle måter å drive undervisning på, i tillegg til å selv ha, og å generelt økte bevisstheten rundt bruk av innovative prosjekter i skolen. Både avvik fra tradisjon og å teste skolens innovative landskap, er eksempler av et modig lederskap som klarer å drive fram innovasjonen (Bason, 2018).

En annen drivkraft som viser mot, er Senja kommune. Gjennom tilpasninger underveis viste Senja kommune seg å være en aktør i Drivkraft med mye institusjonell mottakskapasitet som klarer å endre praksiser dersom det trengs. Dette kommer fram ved at kommunen fortsetter å arbeide med implementeringen av ungdomsforskerordningen, til tross for en sykemelding og

begrenset kapasitet. De ansatte fra kommunen som er involvert i prosjektet, jobber også med andre oppgaver samtidig som de er involvert i Drivkraft, og må dermed sjonglere arbeidsoppgavene for å få kabalen til å gå opp. «Når man har et prosjekt så har man en plan så man kan ikke bare utsette og utsette. Så sånn sett har det vært bra, men det er vanskelig når man også skulle ha prioritert noe annet» (Informant 2, Senja kommune). Dette viser at kommunen klarer å stå i prosjektet selv om prosesser ikke går slik det var planlagt. Å ha mot handler om å drive innovasjonen framover, også dersom en skulle møte på barrierer. «Managers and staff must display the *courage to lead innovation* at all levels, against the odds and in spite of the daily constraints and pressure» (Bason, 2018, s. 33). Gjennom å tilpasse arbeidet med de ulike barrierene som har oppstått, først og fremst gjennom engasjeringen av Ungt entreprenørskap, har Senja kommune vist at de er godt rustet til å lede innovasjonsprosjektet Drivkraft videre, og at de er en organisasjon med innovativ mottakskapasitet.

5.3.2 Samskaping

Det andre elementet fra Bason (2018) som er med å bygge opp og stabilisere en innovasjon, er samskaping. Samskaping betyr at aktørene som deltar i innovasjonsprosessen klarer å samarbeide på en måte som ivaretar alle sine interesser, både eksternt og internt, og klarer å både generere og implementere disse løsningene sammen. Drivkraft er et kollaborativt prosjekt og samskaping har på denne måten komme til syne på flere måter i prosjektet.

Et sentralt element i den samskapende delen av en innovasjon er for aktørene som deltar å finne felles interesseområder som danner et godt, solid grunnlag for arbeidet med implementeringen av innovasjon. I Drivkraft har det vært viktig for aktørene å ha en forventningsavklaring rundt deres deltakelse i prosjektet og å håndtere utfordringer gjennom samarbeid. Et viktig element i dette, er hvordan aktørene har hatt forventninger rundt god kommunikasjon. Senja kommune opplevde at det var deres feil at det ble dårlig kommunikasjonsflyt i prosjektet etter en ansatt ble sykemeldt. De hadde større forventninger til både seg selv og andre i prosjektet når det gjelder kommunikasjonsflyten, og tok selv ansvar for dette. Samtidig forventet kommunen at prosjektet skulle holdes varmt, men ser at det var utfordrende når det ikke var tydelig definert hvem i prosjektet som sto ansvarlig for kommunikasjonen: «Tilbakemeldingene vi har fått er at kommunikasjonen ikke har vært god nok [...] Så vi må nok ta litt skyld for at det ikke har gått optimalt» (Informant 2, Senja kommune). Videre trekkes Ungt entreprenørskap fram som en sentral aktør i arbeidet med å

rette opp kommunikasjonen «*Men så ble det bedre da (navn informant Ungt Entreprenørskap) kom på banen og fikk rammet de inn med litt ifra den verktøykassen som jeg vet at Ungt entreprenørskap sitter med*» (Informant 2, Bedrift 2). Eksemplet viser at det oppsto utfordringer underveis da flere av aktørene forventet klarere retningslinjer og klare kommunikasjonslinjer, noe som var utfordrende da en ansatt i kommunen ble sykemeldt. Dette ble likevel håndtert gjennom samarbeidende aktiviteter ved at Ungt entreprenørskap ble koblet på prosjektet, og dermed klarte å gripe fatt i aktivitetene rundt ungdomsforskerordningen. Fasilitatoren tok opp kommunikasjonen med de andre aktørene og sørget for at prosessen kom seg på beina igjen.

I tilknytning til Bason (2018) trekker dette eksemplet også linjer til design-tenking som en sentral del av samskapningen. Ungt entreprenørskap har underveis i prosessen fått mer og mer ansvar, og har blitt en aktør som er sentral for at bedriftene skal ha en kontaktperson de kan snakke med inn i prosjektet. Bason (2018) framhever kreative tenkemåter som en viktig del av samskapningen, og Ungt entreprenørskap bruker sin kreative verktøykasse for å «gjenopplive» prosessen. Aktørene i prosjektet har kommet i kontakt med en aktør som er vant til å jobbe med skolen og samarbeidsprosjekter mellom flere bedrifter. På denne måten blir Ungt entreprenørskap en drivkraft for å bruke skolen som arena for innovasjon og introduserer aktørene som deltar i prosjektet for et innovativt, design-inspirert tankegods som engasjerer og motiverer elevene til å delta. Prosjektet og innovasjonen blir på denne måten gitt mening i skolen, «design is the creation of meaning» (Bason, 2018, s. 174). Ungt entreprenørskap sin rolle bidrar på denne måten også til samskaping mellom nettverkene i prosjektet.

5.3.3 Bevissthet

Bevissthet er et element i en innovasjon som handler om å skape et tankegods om hva som gjør komplekse prosesser komplekse, og hvordan innovative idéer er en god måte å løse slike kompleksiteter på (Bason, 2018). For en organisasjon handler dette om at alle involverte i en innovativ prosess er forent og enige om hvordan innovasjonsideen skal opptre, og hvordan enkeltmennesker sine personlige roller også er viktig i slike prosesser.

I Drivkraft kommer dette elementet til syne gjennom hvordan ungdomsforskerordningen har fått fotfeste som en god, innovativ måte å inkludere ungdommer i planprosesser på. Så og si alle aktører framhever at ordningen er god, og at dette er en god måte å introdusere

ungdommene i regionen for både lokalt næringsliv, og hvordan planleggingen i kommunen foregår på:

«Dette er helt riktig måte å gjøre det på. Det må bare forankres fra administrasjonen og fylkeskommunen» (Informant, Ungt Entreprenørskap).

«Hvis du klarer det, da har du lyktes. Og da kan du bruke det i neste korsveg og si se her, sånn var det sist gang og her er resultatet. Da tror jeg du får det til» (Informant 2, Bedrift 2).

«Å få lov å gi dem noe de må jobbe med intenst med liten tid, det har fungert. [...] Jeg har trua på at det er en utrolig bra måte å gjøre det på, du må bare treffe den nerven for å få gruppa du har til å faktisk like det» (Informant, Bedrift).

Sitatene viser at informanter fra både Ungt entreprenørskap og bedriftene ser det positive med ungdomsforskerordningen, og at det finnes muligheter for å etablere innovasjonen ytterligere i framtidige prosjekter. Til tross for dette, er det også noen aktører som framhever utfordringen med innovasjonen.

«Det er andre tanker som dominerer hos elevene, så dette kan virke litt fjernt. Slike problemstillinger kan virke mer som noe man «må» gjøre, man må heller ha et faktisk ønske om å bidra» (Informant, Bedrift 3).

«Ble en lang presentasjon av ungdomsforskerordningen og Drivkraft, men hva er det egentlig? Og ungdomsforskerordningen – de er jo ikke forskere. Ungdommene får komme på besøk og stille kritiske spørsmål, men det er ikke forskning» (Informant, Bedrift 4).

Informantene beveger seg her inn i skolens læringsarena og vektlegger at det er viktig å skape et engasjerende opplegg for ungdommene slik at de blir interesserte, men at dette kan være utfordrende.

Når det gjelder bevisstheten i en innovasjonsprosess, kommer det her fram et skille i spørsmålet rundt *hva* ungdomsforskerordningen skal være. Den kan både være et planleggingsverktøy, i tillegg til en metode for læring i skolen. Basert på intervjuene fra informantene ser det ut til at ordningen oppleves som en god måte å koble næringslivet og elevene sammen og tilrettelegge for en dynamisk kunnskapsutveksling. På den andre siden later det til at ordningen ikke så langt er tydelig koblet til planprosessen. Fra observasjoner i styringsmøter blir det stadig uttrykt fra kommunen at de ønsker å benytte ungdomsforskerordningen som medvirkningsverktøy i framtidige planprosesser, men at de er usikre på hvordan de kan ta med ordningen i nye kontekster og gjerne ønsker innspill på dette (feltnotater). Ønsket om å benytte ungdomsforskerordningen som et verktøy i framtidig planlegging viser dermed at kommunen har fått økt bevissthet rundt dette som et godt

verktøy, men det viser også at kommunen ikke nødvendigvis har det nødvendige apparatet for å motta innovasjonen på dette punktet i prosessen. Dette kommenteres ytterligere i oppgavens avsluttende diskusjon.

5.3.4 Kapasitet

Det siste elementet fra Bason (2018) er kapasitet. Kapasitet reflekterer en organisasjon sin evne til å implementere innovasjon gjennom å lokalisere ressurser, kompetanseutvikling og å tilpasse etablerte strukturer til nye tankemåter (Bason, 2018). Kapasitet, og kanskje mangel på det, kommer til uttrykk i implementeringen av ungdomsforskerordningen på flere måter.

Kapasitet synliggjøres i prosjektet gjennom håndteringen etter en ansatt i Senja kommune ble sykemeldt. Sykemeldingen gjorde at kommunikasjonen med deltakerne ble svekket, og etter arbeidsverkstedet på Senja vgs. mai 2023 stoppet mye av arbeidet med ungdomsforskerordningen opp. Sykemeldingen av prosjektmedarbeideren avdekket kapasitetsutfordringer med hensyn til Senja kommune sin kapasitet og evne til å tilpasse seg nye situasjoner, representert i det innovative økosystemet. Når prosjektmedarbeideren i kommunen ble sykemeldt, ble også kommunikasjonen i prosjektet svekket. Dette viser at kommunen var i en nokså sårbar posisjon og ikke hadde nok kapasitet til å håndtere utfordringer sykemeldingen brakte med seg. Denne barrieren ble likevel håndtert gjennom Ungt entreprenørskap sin tilpasningsdyktighet som gjorde at de klarte å ta opp kommunikasjonen med aktørene og overtok på mange måter denne rollen. På denne måten overveier Ungt entreprenørskap for Senja kommunes kapasitetsutfordring.

En annen måte kapasitet kommer til syne i Drivkraft-prosjektet, er gjennom begrenset tidsbruk. Som tidligere vist har bedriftene uttrykt at begrenset tidsbruk har vært en barriere i prosjektet og at de skulle ønske de fikk mer tid under de ulike aktivitetene til å snakke med ungdommene. Dette kommer også fram under arbeidsverksteder (feltnotater). Sammenliknet med kommunen og skolen som har begrensede ressurser og kapasitet de kan vie til prosjektet, viser bedriftene seg å ha stor kapasitet til å tilrettelegge for, og implementere innovasjonen da kapasitet handler om å utvikle strukturer for å ta i mot nye tenkemåter (Bason, 2018). Ved å tilrettelegge for gode prosesser i prosjektet, kobles dermed bedriftene/næringslivet og skolen godt. Hvorvidt dette skyldes tilfeldige hendelser eller institusjonelle rammeverk, diskuteres i neste del av analysen.

Kapasitet er et element som ofte er representert under implementeringen av innovasjonsideen ungdomsforskerordningen, og kommer til syne på flere måter i prosjektet. Håndteringen av sykemeldingen i Senja kommune er et eksempel på dette hvor Ungt entreprenørskap ble hentet inn i prosjektet og overveide dermed for kommunens kapasitetsutfordring. Samtidig ble det et «hull» i prosjektet gjennom kommunikasjonen da omrokking av roller skapte forvirring blant de ulike aktørene rundt hvem som skulle være ansvarlig for kommunikasjonen i prosjektet, og å holde det varmt.

5.3.5 Oppsummering – Mot, samskaping, bevissthet og kapasitet

I denne delen av analysen har oppgaven vist hvordan elementer fra et innovativt økosystem (Bason, 2018) kan brukes for å studere prosessen med implementeringen av innovasjonsideen ungdomsforskerordningen. Det første elementet, «mot» kommer til syne ved at både læreren og Senja kommune tør å utfordre etablerte praksiser for å teste ut en ny form for både å utøve undervisning og å inkludere ungdommer i planlegging. Elementet «samskaping» vises gjennom hvordan aktørene skaper et felles grunnlag for deltakelse i prosjektet, noe innhenting av Ungt entreprenørskap er med å skape. Dette synliggjøres også gjennom bruk av design-metodikker for proseshåndtering, noe som er et viktig element i en samskapingsprosess (Bason, 2018). Elementet bevissthet synliggjøres så ved at alle aktørene uttrykker en *tro* på at ungdomsforskerordningen er en god metode for å både introdusere ungdommer for lokale problemstillinger, i tillegg til å inkludere de i offentlige planprosesser. Økt bevissthet kommer også til syne i spørsmålet om hva ungdomsforskerordningen skal være og hvordan dette er ulikt blant aktørene i prosjektet. Til slutt er det elementet kapasitet som synliggjøres ved at ulike aktører overtar roller grunnet kapasitetsutfordringer hos andre aktører, og begrenset tidsbruk på en generell basis i prosjektet. Samlet sett kommer elementene fra det innovative økosystemet til syne på flere, komplekse måter i prosjektet og analysen bidrar til å gi innsikt i hva som skjer ved implementeringen av innovasjonsideen ungdomsforskerordningen.

5.4 Del 3: De institusjonelle pilarene

Et institusjonelt rammeverk er, som tidligere definert, et sett med både formelle og uformelle normer og regler som er med å skape, strukturere og opprettholde institusjoner (March & Olsen, 1998). Rammeverkene blir opprettholdt gjennom av aktører i en organisasjon, og dermed er det studiet av disse aktørene som hjelper forskeren å komme nærmere svaret på spørsmålet om hvordan slike nettverk er sammensatte og strukturerte. I denne delen av

analysen undersøkes hvor mye og hvilke av drivkreftene og barrierene springer ut fra institusjonelle rammer hos de samarbeidende aktørene. Scott (2014) sin teori om institusjonelle pilarer benyttes analytisk i dette kapitlet.

5.4.1 Den regulative pilaren

Den regulative pilaren innebærer de formelle strukturene, normene og reglene som styrer en organisasjons atferd (Scott, 2014). I Drivkraft og implementeringen av ungdomsforskerordningen kommer den regulative pilaren til uttrykk på flere måter. Denne delen av analysen struktureres ved at det vises hvordan de ulike regulative pilarene utspiller seg på en overordnet måte i prosjektet, for så å vise mer konkret hvordan de kommer til syne i noen av pådriverne og barrierene som har oppstått.

5.4.1.1 Skolens institusjonelle rammeverk

Skolen har et sterkt regulerende rammeverk bestående av formelle regler, normer og retningslinjer som utspiller seg i skolens organisatoriske atferd. Dette treffer den regulative pilaren (Scott, 2014). Det regulative rammeverket kommer til syne gjennom læreplaner og kunnskapsmål. I [kapittel 5.2.5](#) av denne oppgaven ble det vist til noen av kunnskapsmålene for Biologi 1, og læreren vektlegger i intervjuet at det er helt sentralt at dersom skolen skal arbeide med lokale problemstillinger og prosjekter, så må disse forankres i læreplanmålene. Det oppstår på denne måten en barriere i skolen da disse læreplanene sier hvor mye tid som kan brukes på ulike tema i skolefagene, og ressursene for læreren blir begrenset. Læreren forklarer at vedkommende ønsker å tilrettelegge for praktisk undervisning så langt det lar seg gjøre, men det er utfordrende når skolen har et så strengt regulerende rammeverk som alle de ansatte må følge.

Samtidig som skolens rammeverk presenterer en barriere ved læreplanmålene og begrenset mengde tid som kan benyttes i hvert enkelt fag, klarer læreren å arbeide rundt disse rammene. Læreren har en viss mengde frihet til å definere innholdet i undervisningen som hen slik ønsker, og i dette tilfellet har læreren valgt å bruke Drivkraft og ungdomsforskerordningen fordi hen ser nytten av å bruke lokalt næringsliv i skolens undervisning. Den regulative pilaren gjør seg dermed gjeldende på flere måter i skolens institusjonelle rammeverk. Måten læreren klarer å arbeide rundt rammeverket viser at det er *muligheter* for institusjonelle endringer i skolen, men ikke nødvendigvis på en regulativt nivå. Dette kommer jeg tilbake til [kapittel 5.4.2](#), den normative pilaren.

5.4.1.2 Begrensede tidsressurser

Innenfor rammene av Scott sine institusjonelle pilarer (2014), spiller den regulative pilaren en avgjørende rolle når det gjelder å forstå hvordan begrenset tid kan fungere som en barriere for implementeringen av ungdomsforskerordningen. Tidsrammer, frister og andre aspekter tilknyttet tid kan skape et press og begrense mulighetene aktørene har for å investere nødvendig tid og innsats som kreves for en grundig implementering. I Drivkraft kommer dette til syne ved at bedriftene uttrykker at det har vært liten tid til å bli kjent med ungdommene, og de er noe usikre på hvordan prosjektet og ungdomsforskerordningen kan forankres hos dem på lang sikt. Denne begrensede tidsbruken grunnes i stor grad knapphet i tidsressurser fra skolen. I kommunen kommer dette også til syne ved at planleggerne anerkjenner at det har vært liten tid både til gjennomføringen av ordningen med bedriftene og skolen, i tillegg til at de har hatt begrenset tid til å drive med kommunikasjon. Dette har så svekket kommunikasjonen mellom de ulike aktørene.

Tidsrammer og frister fastsatt av disse reglene, kan skape press og begrense mulighetene for aktørene til å investere den nødvendige tiden og innsatsen som kreves for en grundig implementering. Dette kan føre til at viktige aspekter ved prosjektet overses eller nedprioriteres på grunn av behovet for å oppfylle kravene til tidsfrister og planlegging. Derfor er det essensielt å anerkjenne den regulative pilaren som en viktig faktor som påvirker hvordan begrenset tid manifesterer seg som en barriere for implementeringen av ungdomsforskerordningen.

5.4.2 Den normative pilaren

Den normative institusjonelle pilaren er sammensatt av de kulturelle og sosiale forventningene som påvirker en organisasjon sin atferd og praksis (Scott, 2014). Den normative pilaren kommer til syne på flere områder i prosjekter, blant annet gjennom hva som bringer aktørene sammen, i tillegg til innad i hver enkelt aktør.

5.4.2.1 Inkludering av unge

Et likhetstrekk mellom aktørene er positiviteten rundt inkludering av ungdommer i kommunale planprosesser gjennom innovative former for medvirkning. I intervjuene kommer det fram at aktørene ser på ungdommene som sterke aktører, men de unge mangler et handlingsrom dersom de ønsker å komme med innspill på en planprosess.

«Tilbakemeldingene vi har fått fra unge er at når de skal være høringsinstans i kommunale planer, så kommer de for sent inn. Da føler de ikke at de har reell mulighet til å påvirke»

(Informant 1, Senja kommune). På denne måten blir ungdomsforskerordningen sett på som et godt verktøy for å dra i gang medvirkningsprosessen:

«Og de har masse tanker, og det å bruke det i en sånn miljøtenkning tror jeg er veldig fornuftig, fordi det er jo de som skal overta dette prosjektet [...] det er elementer som kan peke tilbake på at man har tatt med seg arbeidet. De (ungdommene) må føle at det var til nytte» (Informant 2, Bedrift 2).

«Ungdommene har forutsetninger for å tenke og mene noe om dette [...] Derfor tenker jeg at ungdomsforskerordningen kan være en god metode for å skape slike relasjoner» (Informant, Nordavind utvikling).

«Å vise at man satser på kan være en måte å implementere tanker i planlegginga, og kan motivere folk å vise at det du har, har noe å si» (Informant, Bedrift 1).

Sitatene viser en kollektiv enighet blant aktørene om betydningen av å inkludere ungdommer i planleggingsprosesser, og de ser på ungdomsforskerordningen som et effektivt verktøy for å oppnå dette målet. Den normative pilaren gjør seg gjeldende i denne sammenhengen. Pilaren fokuserer på forventningene og verdiene som ligger til grunn for institusjonelle praksiser. Sitatene reflekterer en felles oppfatning blant aktørene om at det er moralsk riktig og samfunnsnyttig å gi ungdommer en stemme i planleggingen av samfunnet deres. Derfor kan ungdomsforskerordningen sees som et instrument for å realisere disse normative verdiene ved å gi ungdommer en plattform til å uttrykke sine perspektiver og bidra til utformingen av samfunnsplaner. På denne måten styrker ordningen den normative dimensjonen av samfunnets institusjoner ved å fremme demokratiske verdier som inkludering, deltakelse og respekt for ungdommens stemme.

Vektleggingen av ungdommenes deltakelse i prosjektet kommer også til syne i intervjuene med Nordavind utvikling og Ungt Entreprenørskap. Begge informanter er meget engasjerte i hvordan prosjektet skal bidra til å skape relle medvirkningsprosesser med ungdommene. Dette vektet under intervjuene, og er begge enige om at skolen er en god arena for å møte ungdommene: *«Dette er helt riktig måte å gjøre det på. Det må bare forankres fra administrasjonen og fylkeskommunen»* (Informant, Ungt Entreprenørskap). *«Senja kommune knekte koden først i fjor etter mitt syn. Forutsetningen er at det er en engasjert lærer»* (Informant, Nordavind utvikling). Siste sitat vekter også forutsetningen ved at det må være en engasjert lærer for å skape en kobling mellom prosjektet og elevene. Begge informanter viser tydelig engasjement når de samhandler med ungdommene og næringslivet. De besitter gode formidlingsevner og utstråler en positiv holdning til arbeidet med å styrke ungdommers medvirkning i planleggingen.

5.4.2.2 Tilnærming til spørsmålet om endring

Den normative pilaren gjør seg også gjeldende i aktørenes tilnærming til spørsmålet om endring. Under både observasjoner og intervjuer legger alle aktørene fram at det er viktig at innovasjon integreres i organisasjoners arbeid som en metode for å skape varige endringer. Innovasjon er noe løst definert blant informantene, men alle framhever Drivkraft som et meget spennende prosjekt å være en del av, og at de ønsker å arbeide aktivt med å integrere metoder og tankegods fra både dette, og framtidige innovative prosjekter i regionen. Dialogen om hvordan innovasjon er et godt verktøy og at aktørene deltar i et prosjekt som Drivkraft, er alt en del av en normativ, institusjonell pilar som kommer til uttrykk gjennom en organisasjons normer og identitet (Scott, 2014). Gjennom Drivkraft-prosjektet kommer det fram hvordan ulike aktører som møter spørsmålet om endring med et positivt blikk. Dette indikerer at aktørene som har vært med i ungdomsforskerordningen tilpasser seg endringsprosesser og er mottakelige for å bruke nye, innovative verktøy.

I spørsmålet om tilnærmingen til endring, er det relevant å trekke fram det politiske aspektet i Senja kommune. Høsten 2023 ble det innsatt nytt kommunestyre i Senja med flere politikere med lite til ingen kjennskap til Drivkraft. I tiden rundt innsettelsen var det utfordrende å få med politikerne på møter og aktiviteter i regi av Drivkraft. Dette ble begrunnet med at politikerne hadde svært travle kalendere, og at planleggerne ikke hadde mulighet til å gi politikerne møtegodtgjørelse. «*Vi har en jobb å gjøre, det må vi jobbe mer intensivt med. Det er mye nyvalgte politikere skal sette seg inn i, så vi konkurrerer med mye annen info som skal inn, vi må finne en annen måte å gjøre det på*» (Informant 1, Senja kommune). Videre uttrykker informantene fra kommunen at det var viktig at politikerne ble orientert om prosessene som foregikk i Drivkraft og ungdomsforskerordningen fordi det er viktig med en kontinuerlig kobling mellom politikere og administrasjonen i kommunen. Dersom politikerne skal fortsette å gi støtte til prosjektet og også støtte mulige videreutviklinger av Drivkraft er det helt sentralt at de er med gjennomgående i prosessen.

Streben etter å få med politikere på "laget" er ikke en ny type utfordring i kommunenes arbeid med innovasjon. Byråkratiske styringsmetoder kan være en barriere i offentlig sektor da det kan være preget av et tradisjonelt, stabilt tankegods som er lite tilbøyelig for endring (Bason, 2018). Dette representerer en normativ pilar i offentlig sektor, som også kan være en barriere for implementeringen av innovasjon. Samtidig, kan også denne stabiliteten gi uttrykk for en organisasjons evne til å ta vare på verdier som gjennomgående presenterer en kontinuitet i institusjonen, noe som kan bidra til å implementere innovasjoner (Sørensen & Torfing, 2022).

Skolen har også måttet arbeide for å tilnærme seg spørsmålet til endring. Normene i skolen kommer til uttrykk gjennom hvordan læreren kommuniserer til elevene og omvendt, og hvordan elevene kommuniserer med hverandre. Under observasjoner på skolen er det tydelig at elevene lytter ekstra godt når det er læreren som snakker ut til dem. Elevene viser også interesse når andre aktører skal formidle et budskap til dem, men det virker som de mister interesse over tid. Det er viktig å påpeke at dette ikke gjelder for alle elevene. Det er også noen som er aktive, følger med og bidrar til diskusjoner. I diskusjonen av de uformelle normene er også lærerens syn på hvordan arbeidet med å implementere Drivkraft og ungdomsforskerordningen interessant å trekke fram. *«Å integrere ungdomsforskerordningen i skolens rammeverk og timeplan var utfordrende. Det krevde en betydelig andel av undervisningstiden»* (Informant, Senja vgs.). Til tross for denne utfordringen, klarte læreren å jobbe rundt de institusjonelle rammene og laget et opplegg som fungerte innenfor skolens rammeverk. En slik tilpasning er med å vise at læreren gjennom en normativ endring klarer å «riste» i de etablerte institusjonene, og kanskje utfordre de ved å bruke flere timer i faget til prosjektet. Denne forståelsen er en indikasjon på en normativ endring i skolens institusjonelle pilarer. Økt oppmerksomhet rundt bruk av lokale prosjekter i skolen kan bidra til å skape en holdningsendring for lærerne på skolen, men som læreren påpeker så er det utfordrende å integrere slike prosjekter i skolens nokså stramme reguleringer.

5.4.2.3 Motivasjon for deltakelse i Drivkraft

Et siste eksempel som gjør seg gjeldende i den normative pilaren, er de ulike aktørenes motivasjon for deltakelse i prosjektet. Nordvind utvikling sier blant annet at ordningen er et godt verktøy for å skape relasjoner mellom skole, elever og næringsliv, noe kommunen også er enig i. Det blir derimot stilt spørsmål til hvordan innspillene som kommer fra ordningen kan påvirke planleggingen. Aktørene stiller seg ulikt til dette fordi de har ulike relasjoner til planleggingen. Senja kommune og fasilitørene er meget bevisste på at ordningen skal resultere i en ferdig plan, og vektlegger at dette er en sentral årsak til at de også er deltakende i prosjektet, noe som spesielt framkommer i styringsmøter (feltnotater). På samme måte er også bedriftene positive til at ungdommene skal delta i prosessene, men de har en annen motivasjon; nemlig rekruttering.

«Grunnen til at vi er med er for å få kontakt med lokale bedrifter og lokale ungdommer»
(Informant, Bedrift 4).

«Det er viktig for (navn bedrift), disse ungdommene, det er framtiden for vår næring å få tak i ungdommen [...]. Også handler det om rekruttering i dette her, både i forhold til å få interesse

for det feltet man lager planen innfor, og ikke minst å skape interesse for nye som kan jobbe med det her» (Informant 2, Bedrift 2).

Aktørene som deltar i ungdomsforskerordningen har ulike forventninger av hva ordningen innebærer, og hvilken rolle den spiller i prosjektet. Noen ser på ordningen som et verktøy for å bygge relasjoner mellom skole, elever og næringsliv, samtidig som andre er mer avventende og stiller spørsmål ved hvordan innspillene fra ordningen kan påvirke planleggingsprosessen. Senja kommune og fasilitørene er bevisste på betydningen av å ta stilling til hvordan innspillene fra ordningen kan påvirke planleggingen, og dette reflekterer deres engasjement i å følge de formelle strukturene og retningslinjene som er satt for prosjektet. På den andre siden viser bedriftene seg å være mer avventende og mindre involvert i planleggingsprosessen, noe som indikerer en manglende forståelse/interesse for prosjektets overordnet mål om å skape innspill for KME-planen.

Bedriftene eksplisitt kan også trekkes fram i spørsmålet om motivasjon for deltakelse i Drivkraft. Alle bedriftene er bundet til sine egne juridiske dokumenter og vedtekter, noe som innebærer at de ikke kan drive med annet type virke enn det som står i vedtektene, eller inngå samarbeid med andre bedrifter eller aktører uten å informere resten av bedriften om det. Dette er basert på forretningsmessige prinsipper som markedet og konkurranser.

Konkurransemarkedet trekkes inn som en komponent som gjør det viktig for bedriftene å holde på sine lokale vedtekter, i tillegg til å være bedrifter som er appellerende og attraktivt ovenfor kommunens innbyggere. *«Vi har en egeninteresse i å gjøre næringen attraktiv og interessant for kanskje å få en mulighet for å få folk til å velge det etter hvert» (Informant 1, Bedrift 2).*

Dette punktet bringer videre til det normative rammeverket. Alle bedriftene er lokalisert i Senja kommune nærme Finnsnes, og er dermed alle en del av en lokal næringsklynge. Bedriftene kjenner til hverandre og har alle en relasjon til Senja kommune, og delvis de ulike fasilitørene i prosjektet. Når det gjelder motivasjon til deltakelse i prosjektet, er det først og fremst rekruttering av framtidig arbeidskraft som står meget sentralt hos bedriftene. Under arbeidsverksteder er muligheter for sommerjobber noe som flittig diskuteres, og flere av ungdommene virker veldig interesserte når bedriftene uttrykker at de ønsker dem velkomne når de skal søke jobb (feltnotater). En slik motivasjon kan også bunne i de ulike markeds-kreftene som finnes hos bedriftene og at bedriftene ser framtidige markedsmuligheter tilknyttet innovasjonsideen (Torfing & Triantafillou, 2016). Engasjementet blant bedriftene er på denne måten en drivkraft for innovasjonen og representerer en normativ pilar. Samtidig er

det viktig å påpeke at bedriftene har lite fokus på planprosessene ved sin deltakelse i prosjektet, noe som også kan skape en barriere for implementeringen av innovasjonsideen.

Også når det gjelder fasilitatorene er egeninteresse viktig motivasjon for deltakelse i prosjektet. Ungt entreprenørskap uttrykker at de er med i prosjektet for å styrke deres samarbeid med skolen og kommunen «*Vi ønsker å få et tettere samarbeid med Senja vgs. Studiespesialiserende spesielt. Bygge relasjoner gjennom prosjektet. Vil at både kommunen og skolen skal se på oss som en ressurs og relasjonsbygger*» (Informant, Ungt Entreprenørskap). Både Ungt entreprenørskap og Nordavind utvikling vektlegger at de vil dra nytte av deltakelse i et prosjekt som Drivkraft da de får muligheten til å delta i utviklingen av et innovativt medvirkningsverktøy som de selv kan anvende i framtidige kontekster. Ungdomsforskerordningen blir på denne måten ikke bare en del av den kommunal medvirkningsmenyen til Senja, men også et nytt element i fasilitørene verktøykasse.

5.4.2.4 En normativ tidsforståelse

For å konkludere så kommer den normative pilaren til syne på flere måter under implementeringen av ungdomsforskerordningen. Alle aktørene som deltar, er bevisste om at ordningen er med å fremme ungdommer i planleggingen. Dette tolkes som noe positivt da det er med å danne et felles grunnlag og en samskapende prosess mellom de ulike aktørene. Samtidig er også aktørene bevisste over sine egne motivasjoner for deltakelse i prosjektet. Samlet sett er det så interessant å trekke tilbake dette med en normativ forståelse av tid og ressurser som benyttes i prosjektet. Tidsforståelsen ble presentert som et element i den regulative pilaren, men kommer også til syne i den normative da alle aktørene i prosjektet har en normativ forståelse og forhold til tid, i tillegg til en regulativ som i større grad omfatter fra en institusjons reguleringer bestemmer hvordan organisasjonen må prioritere aktiviteter og ressurser tidsmessig.

Bedriftene fokuserer på rekruttering og videreutvikling og er sterkt motivert av disse faktorene for deltakelse i prosjektet. Senja kommune er på den andre siden opptatt av å lede prosjektet framover og at ungdommene skal få komme med sine innspill i planleggingen. Til slutt er så skolen opptatte av å drive faglig og relevant undervisning. Tidsforståelsen og bruk av tid i prosjektet blir på denne måten en del av aktørenes normative pilar som styrer hvordan de deltar i Drivkraft-prosjektet.

5.4.3 Den kulturelt-kognitive pilaren

Den siste institusjonelle pilaren er den kulturelt-kognitive. Denne pilaren innebærer de symbolske og kognitive rammene som påvirker en organisasjon sin oppfatning, verdier og tolkninger av omverdenen (Scott, 2014). I lys av Drivkraft har oppgaven forsøkt å studere hvordan den kulturelt-kognitive pilaren kommer til uttrykk, men dette har vært en krevende oppgave. Pilaren synliggjøres gjennom det som ikke nødvendigvis uttrykkes verbalt, men heller i *hodene* til aktørene i en organisasjon, noe som er utfordrende å studere gjennom intervjuer og observasjoner. Jeg vil likevel argumentere for at følgende element kan plasseres i den kulturelt-kognitive pilaren.

Senja kommunes evne til å tilpasse seg situasjoner og å ta i mot ungdomsforskerordningen som metode for medvirkning kan sees i lys av en kulturell-kognitiv institusjonell pilar. Scott (2014) beskriver den kulturelle-kognitive pilaren som det som representerer en organisasjons kulturelle tankegods, og måten Senja kommune jevnt og trutt har drevet fram en innovativ tankegang, er et eksempel på dette. Dette henger også sammen med kommunens institusjonelle mottakskapasitet, som blant annet representeres gjennom at kommunen er en del av en offentlig sektor som er med å skape forutsigbare og kontinuerlige prosesser, som er drivkrefter for innovasjon (Sørensen & Torfing, 2022). Konfliktene, som til dels skyldes de ulike barrierene, er også en representasjon på denne institusjonelle mottakskapasiteten. Drivkraft er et eksempel på et kollaborativt nettverk med mange ulike aktører som styres av ulike institusjonelle rammeverk. I slike kollaborative nettverk er det omentrent uunngåelig å møte på konflikter, men disse konfliktene er også med på å skape en sosial tilknytning på tvers av aktørene (Sørensen & Torfing, 2022). Gjennom disse elementene skimtes konturene av et kulturelt-kognitivt rammeverk som gjør at kommunen ser positivt på endringsprosesser og klarer å tilpasse seg konflikter og barrierer som oppstår i prosjektet. Samtidig som kommunen er positiv til spørsmålet om endring, ligger det også en usikkerhet blant de ansatte om hvordan ungdomsforskerordningen kan implementeres på en helhetlig måte. Forståelsen av hvordan ordningen kan eller skal innlemmes i den kommunale medvirkningsmenyen er dermed svak. Slike former for medvirkning er nye og uvante, og kommunen er dermed usikker rundt hvordan ordningen skal brukes i framtidige kontekster

5.5 Hvilke institusjonelle krefter gjør seg gjeldende ved implementeringen av ungdomsforskerordningen?

Analysen av denne masteroppgaven har til nå vist hvordan møtet mellom idé og institusjon kan studeres på ulike måter. Teori om barrierer og drivkrefter som uttrykk for implementering har blitt anvendt for å vise hva som skjer når en innovasjonside treffer institusjoner. Videre ble teorien plassert i en empirisk kontekst ved å vise hvilke barrierer og drivkrefter som har oppstått i Drivkraft. Teori om det innovative økosystemet (Bason, 2018) og de institusjonelle pilarene (Scott, 2014), ble så anvendt for å vise hvordan de ulike hendelsene i Drivkraft kan systematiseres. Denne delen av analysen vil nå oppsummeres ved å vise hvilke institusjonelle krefter som gjør seg gjeldende i prosjektet, hvorpå noen er også tilfeldige hendelser.

5.5.1 Institusjonelle krefter som barrierer

5.5.1.1 Skolens institusjonelle rammeverk

Skolens institusjonelle rammeverk er en tydelig institusjonell kraft som har gjort seg gjeldende i Drivkraft. Møtet mellom ideen om ungdomsforskerordningen og skolen presentere en rekke utfordringer. Skolen hadde lite kapasitet for å ta i mot innovasjonen, i tillegg til at det regulative rammeverket, som eksempelvis læreplaner, gjorde det utfordrende å forankre den originale ideen om ordningen inn i skolen. Dette kommer til syne gjennom både observasjoner fra diverse arbeidsverksteder og samtaler med læreren fra skolen, Ungt entreprenørskap og bedriftene. Skolens rammer er så sterke at dersom ordningen skal inn i organisasjonen, så må den endres for å samsvare med de institusjonelle rammene.

5.5.1.2 Tidsbruk i offentlig sektor

Den andre institusjonelle kraften som opptrer som en barriere, er offentlig sektor sin tilnærming til tidsbruk. Begrenset tid ble belyst som en barriere tidligere med bakgrunn i hvordan flere av aktørene i prosjektet skulle ønske de kunne vie mer tid inn i prosjektet, men at dette ikke lot seg gjøre da aktivitetene skulle være intensive. Begrenset tidsbruk gjør det på denne måten utfordrende å implementere ungdomsforskerordningen som en innovasjonside da implementering av nye praksiser er en tidskrevende prosess som krever både kapasitet og ressurser.

5.5.2 Institusjonelle krefter som drivkrefter

5.5.2.1 Tilpasningsevne

Enkeltmenneskers evne til å ta i bruk institusjonelle rammeverk for å implementere ungdomsforskerordningen har vært den største institusjonelle kraften som driver fram prosjektet. Ungt entreprenørskap, læreren og Senja kommune er de mest sentrale aktørene her. Ungt entreprenørskap har gjennom involvering i prosjektet klart å benytte sine kreative verktøy i møtet med skolen for å gi ungdomsforskerordningen en kunnskapsmessig forankring. Dette treffer skolens institusjonelle rammeverk. I dette arbeidet har læreren også vært sentral for å matche ordningen skolens regulative rammeverk, for å gi ungdomsforskerordningen fotfeste i kunnskapsmål og læreplaner slik at elevene har kunnet arbeide mye med prosjektet. Begge disse aktørene viser på denne måten mye mot i en innovativ setting, i tillegg til at det bidrar til å gi involverte økt bevissthet om at ungdomsforskerordningen er et godt verktøy for å koble sammen ungdom med problemstillinger i lokalt næringsliv.

Senja kommune er også en aktør som representerer en institusjonell kraft som driver prosjektet fram gjennom tilpasninger underveis. Etter kommunen møtte på utfordringen ved sykemeldingen av en ansatt, ble Ungt entreprenørskap hentet inn for å hjelpe med prosjektet og dro kommunikasjonen i gang igjen. I denne omstruktureringen klarte kommunen å tilpasse seg endringene i prosjektet, og til tross for endringer blant ansvarsroller beholdt de ansvaret som prosjektleder og fortsatt å drive fram prosjektet.

5.5.3 Tilfeldige hendelser

I tillegg til institusjonelle krefter som aktiveres ved implementeringen av ungdomsforskerordningen, er det også noen tilfeldige hendelser som gjør seg gjeldende. Som tidligere nevnt er hovedfokuset til denne masteroppgaven knyttet til de institusjonelle rammene og hva som skjer i møtet mellom idé og institusjon. Det er likevel slik at det har oppstått noen tilfeldige hendelser under implementeringen av ungdomsforskerordningen som er viktig å framheve.

5.5.3.1 Sykemeldingen i kommunen

Sykemeldingen av en prosjektmedarbeider i Senja kommune er framhevet i flere deler av analysen som en barriere for implementeringen av ungdomsforskerordningen. Hendelsen var uforutsett og gjorde at kommunen måtte gjøre noen tilpasninger for å klare å fortsette arbeidet med planleggingen og prosjektet. På denne måten gjorde også sykemeldingen at kommunen

måtte teste sin kapasitet i det innovative arbeidet, noe som også kom til syne ved å se til den normative pilaren. Denne barrieren representerer hvor sårbar en innovasjonsprosess kan foregå. Prosjektmedarbeideren fikk mye ansvar på kort tid i prosjektet, og ble på flere måter ansiktet som representerte kommunen i prosjektets ulike sammenhenger. Når den ansatte så ble syk, ble kommunikasjonskanalen mellom aktørene i stor grad svekket, og det vokste fram en usikkerhet rundt hvem som skulle være den nye kontaktpersonen for kommunen.

5.5.3.2 Møtet mellom læreren og Ungt entreprenørskap

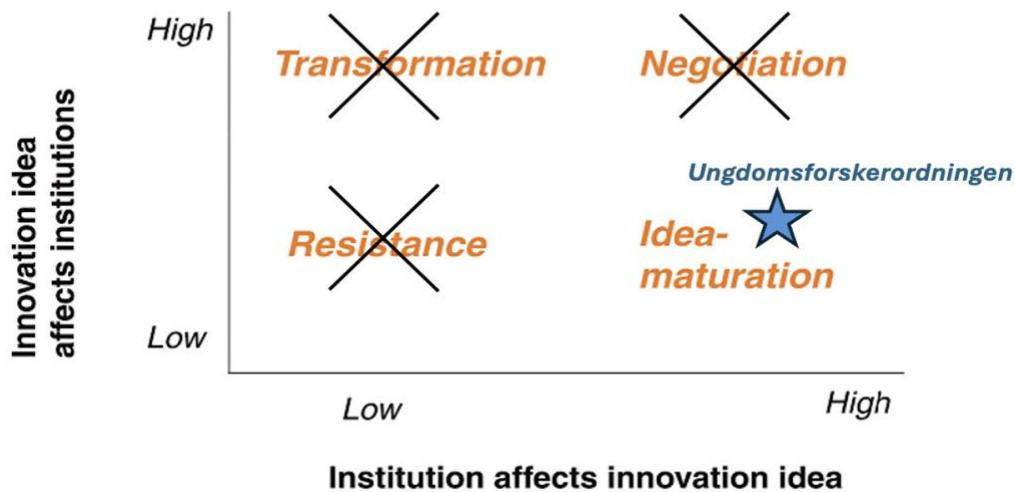
En annen tilfeldighet som inntraff prosjektet og som dannet et viktig vendepunkt, er møtet mellom læreren og representanten fra Ungt entreprenørskap. Som tidligere nevnt, opplevde Ungt entreprenørskap det som utfordrende å finne en lærer som kunne være med i prosjektet og forsøkte å kontakte lærere ved både studiespesialiserende og yrkesfaglige linjer. Ungt entreprenørskap fikk så tips om en miljøengasjert lærer som kunne være aktuell å benytte, og vedkommende kjente til læreren gjennom Lektor2-ordningen. Denne tilfeldigheten var helt sentral for å klare å realisere ungdomsforskerordningen i skolen, og Ungt entreprenørskap uttrykker det som nærmest flaks at hen fant en lærer som var så engasjert og «på» som denne læreren var.

Både institusjonelle krefter og tilfeldige hendelser kan med andre ord begge være med å styre hva som skjer i møtet mellom idé og institusjon, og implementeringen av en innovativ idé. Som Bason (2018) påpeker, er det viktig å se til de institusjonelle rammene som gjelder i innovative prosesser for å kunne studere en innovasjons naturlige spredning. Samtidig er det også viktig å se til de tilfeldige hendelsene da disse også kan være med å påvirke hvordan innovasjonen tas i mot, og spres videre. I analysens siste del vil det vises hvordan analysen av innovasjonsprosessen kan hjelpe med å plassere ungdomsforskerordningen i IIE-modellen fra Holmen og Ringholm (2023).

5.6 Del 4: Ungdomsforskerordningen i en IIE-modell

Når ungdomsforskerordningen møter de ulike institusjonene i Drivkraft, utløser det flere ulike prosesser. Barrierene for implementeringen er skolens institusjonelle rammeverk og begrenset mengde tid, i tillegg til den tilfeldige hendelsen ved sykemeldingen i kommunen. Blant institusjonelle krefter som drivkrefter blir Ungt entreprenørskap og lærerens mot trukket fram som viktige midler for implementering, i tillegg til Senja kommune sin evne og kapasitet til å omstille seg uforutsette hendelser. Historien og analysen av ungdomsforskerordningen i

Drivkraft-prosjektet gjør at ungdomsforskerordningen plasseres under møtet idémodning i IIE-modellen, se Figur 10.

Figur 10 - Ungdomsforskerordningen plassert i IIE-modellen.

IIE-modellen består som tidligere vist av fire møter mellom idé og institusjon. Det transformative elementet (øverst til venstre) oppstår når den innovative ideen treffer institusjonen, og institusjonen endres for å kunne ta i mot ideen (Holmen & Ringholm, 2023). Institusjonsendring har ikke oppstått i Drivkraft. For å ta skolen som et eksempel, så har skolens institusjonelle rammeverk stått meget sterkt i implementeringsprosessen, og ikke blitt endret. Skulle dette ha skjedd så kunne det eksempelvis vært ved å endre på timeplaner, antall elever og tidsrammer, eller ved å lage egne læreplanmål som er bedre tilnærmet for at skolen skal arbeide med lokale problemstillinger og oppgaver, men det har altså ikke oppstått. Dermed treffer ikke ungdomsforskerordningen elementet transformasjon.

Et annet møte i modellen er resistans, som handler om at hverken ideen eller institusjonen endres i når de møtes. I likhet med transformasjon, er det heller ikke dette som har oppstått i Drivkraft. Når ungdomsforskerordningen ble introdusert for de ulike institusjonene, var det ikke slik at ideen om ungdomsforskerordningen ble møtt med avvisning som bunnet i institusjonelle rammer. Ungdomsforskerordningen kan dermed heller ikke plasseres innenfor resistans, noe som betyr at ordningen heller treffer lengre ut på den vannrette aksene i modellen.

Idémodning er det tredje elementet i IIE-modellen, og beskrives som et element hvor den innovative ideen endres for å passe med institusjonen (Holmen & Ringholm, 2023). I

Drivkraft ble ideen om ungdomsforskerordningen endret etter at det var utfordrende å benytte den tenkte ideen i møtet med de etablerte institusjonene, noe som blant annet kom til syne gjennom hvordan det ikke var mulig å inkludere et begrenset antall elever, men en hel skoleklasse lot seg gjøre. Ideen om ungdomsforskerordningen presenterte også hvordan det var tenkt at ungdommene kunne få arbeide med problemstillinger rundt lokalt næringsliv (Prosjektbeskrivelsen, 2020). Dette ble realisert gjennom bedriftsbesøkene og presentasjoner i etterkant som utfordret elevene til å tematisere det de hadde lært mot KME-planen. Dette viser at ideen om ungdomsforskerordningen ble noe endret for å treffe de ulike institusjonene på en bedre måte, og dermed passer det fint å plassere ordningen nærmere idémodning i modellen.

Det siste elementet er forhandling. I forhandlinger blir både ideer og institusjoner endret for å kunne eksistere sammen i en ny kontekst (Holmen & Ringholm, 2023). Som tidligere vist ble ungdomsforskerordningen endret i møtet med de etablerte institusjonene. Spørsmålet blir så om og hvorvidt noen av institusjonene også ble endret i dette møtet. Gjennomgående i analysen trekkes skolens institusjonelle rammeverk som en barriere for implementeringen, og de regulative pilarene endres i liten grad i denne prosessen. Samtidig, klarer læreren å jobbe rundt disse rammene og symboliserer dermed starten på en normativ institusjonell endring. Når det gjelder rammeverket til de andre aktørene som deltar, viser datamaterialet ikke flere tegn til at noen institusjoner endrer seg under arbeidet. Kommunen gjør noen tilpasninger underveis for å møte uforutsette hendelser, men det reflekteres ikke som institusjonelle endringer da kommunens institusjonelle rammeverk forblir stabilt i prosessen.

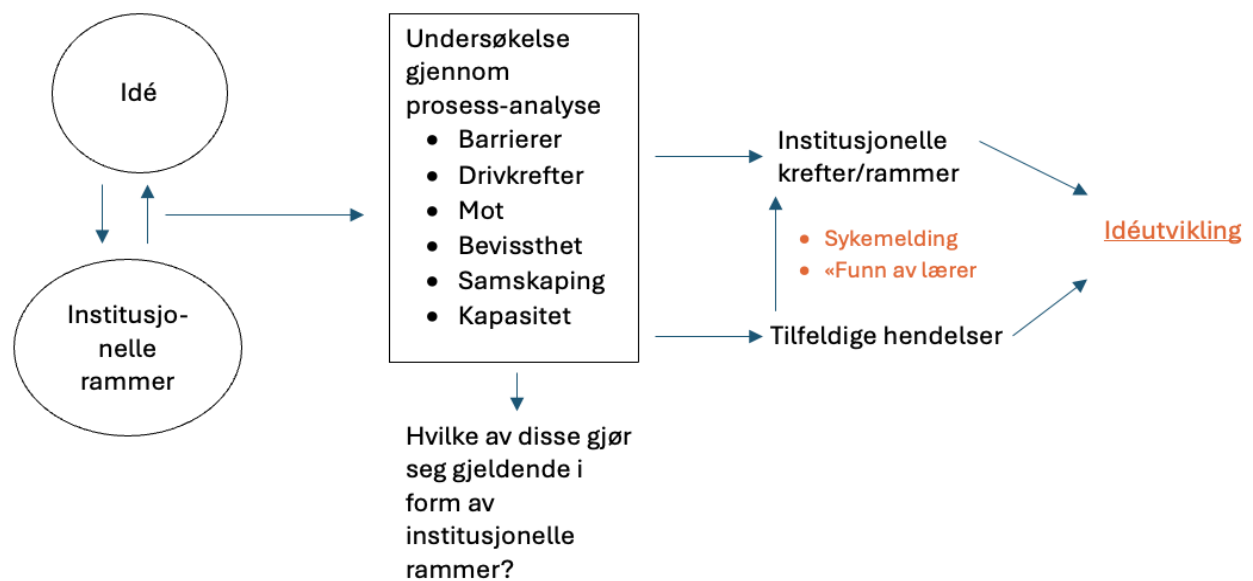
Ungdomsforskerordningen treffer dermed noe innenfor forhandlings-møtet i IIE-modellen da skolens normative institusjonelle pilar indikerer en begynnelse på en endringsprosess, men dette er i begrenset grad.

Modellen fra Holmen og Ringholm (2023) er god for å vise hvilke institusjonelle krefter som gjør seg gjeldende i møtet mellom idé og institusjoner, men tilfeldige hendelser gis lite plass i en slik modell. Gjennomgående har denne oppgaven vist hvordan tilfeldige hendelser har utspilt seg under implementeringen av ungdomsforskerordningen. Dette indikerer at tilfeldige hendelser er sentrale i møtet mellom idé og institusjon, og konkluderende sett bør tilfeldigheter vies mer oppmerksomhet ved utarbeidelsen av teoretiske modeller for møtet mellom idé og institusjon.

For å konkludere er ungdomsforskerordningen plassert i IIE-modellen under idémodning. Institusjonene i Drivkraft-prosjektet endres i liten grad, med unntak av den normative delen av skolens rammeverk. Samtidig gjennomgår ideen om ungdomsforskerordningen en endring i møtet med disse institusjonene og blir modifisert til å matche dem. Som nevnt i flere omganger, er det Ungt entreprenørskap og læreren som er med å gjøre denne modifiseringen som også gjør at ordningen klarer å bli gjennomført i Senja kommune. Gjennomføringen av ungdomsforskerordningen i Senja kommune tolkes dermed som en idémodning.

5.6.1 Oppsummering – plassering av ungdomsforskerordningen

Konkluderende sett, kommer det til syne gjennom en operasjonalisering av ulike teorier, at ungdomsforskerordningen kan plasseres innenfor møtet «idémodning» i IIE-modellen fra Holmen og Ringholm (2023). Plasseringen har blitt gjort ved utførelsen av en prosessanalyse og operasjonalisering av ulike teorier og linser som har diskutert prosessene som har foregått i prosjektet. For å konkludere ytterligere er det relevant å trekke tilbake figuren som viser hvordan de ulike teoriene operasjonaliseres i oppgaven, først presentert i [kapittel 2.5](#) med noen ekstra elementer hentet fra resultatene av analysen (Figur 11).

Figur 11 - Operasjonalisering av teori, med funn markert i oransje

Modellen viser at innovative ideer og institusjoner henger sammen, og dette møtet er problemstillingen for denne oppgaven. For å studere dette, har oppgaven gjennomført en prosess-analyse ved å se på igangsettelsen, gjennomføringen og til dels evalueringen av ungdomsforskerordningen. Til dette har begrepene barrierer og drivkrefter blitt

operasjonalisert, i tillegg til elementer fra det innovative økosystemet ved mot, bevissthet, samskaping og kapasitet (Bason, 2018). Noen av disse elementene gjør seg gjeldende i form av institusjonelle rammer. Disse har blitt analysert ved hjelp av Scott (2014) sine institusjonelle pilarer. For å konkludere, har oppgaven vist gjennom prosess-analysen at *både* institusjonelle krefter og tilfeldige hendelser gjør seg gjeldende ved implementeringen av ungdomsforskerordningen. Dette har blitt vist ved å referere til sykemeldingen av prosjektmedarbeideren i kommunen, og «funnet» av en aktuell lærer som koblet Biologi-klassen mot prosjektet. Avslutningsvis har oppgaven tatt alle disse delene av analysen i betraktning og plassert ungdomsforskerordningen under møtet «idémodning» i IIE-modellen fra Holmen og Ringholm (2023). Plasseringen av ordningen under dette møtet viser at innovasjonsideen ungdomsforskerordningen har gjennomgått en modningsprosess i møtet med de etablerte institusjonene, og at institusjonene har holdt seg stabile gjennom denne prosessen.

De to første forskningsspørsmålene i oppgaven er dermed besvart; hvilke drivkrefter og barrierer oppstår ved implementeringen og hvordan håndteres/utnyttes de; og hvilke institusjonelle krefter gjør seg gjeldende under denne implementeringen? Oppgavens analyse vil nå avsluttes ved å svare på siste forskningsspørsmål; kan ungdomsforskerordningen som innovativ form for medvirkning bidra til gode KME-planer?

5.7 Del 5: Kan ungdomsforskerordningen som innovativ form for medvirkning bidra til gode klima- miljø og energiplaner?

Analysen for masteroppgaven har vist at møtet mellom idé og institusjon kan oppstå på flere måter, og i tilfellet med ungdomsforskerordningen har det oppstått gjennom en idémodning, og delvis en forhandlingsprosess. Dette trekker også linjer til Thelen (2004) og lag-på-lag, med elementer fra transomasjon. Ungdomsforskerordningen er på denne måten i begynnelsen av en implementeringsprosess, men det er på dette tidspunkt for tidlig å si noe om resultatene for implementeringen da prosjektet fremdeles er i en aktiv periode. Som en avsluttende refleksjon er det dermed nærliggende å si noe om framtiden til ungdomsforskerordningen og plassere den tilbake i en planleggingskontekst for klima, miljø og energi.

5.7.1 Ungdomsforskerordningen som metode for medvirkning

Senja kommune opplever det som utfordrende å arbeide inn ungdomsforskerordningen som en metode for medvirkning, men ser potensiale i ordningen og er motivert til å teste den i framtidige planprosesser. Dette viser at kommunen har interesse for å videreutvikle ungdomsforskerordningen i nye kontekster, og på denne måten la verktøyet få utfolde seg i nye prosesser. «*Vi må fortelle de andre hva vi holder på med og dele erfaringer og kontakter vi har for å være med og inspirere andre, vise noen hvordan man kan bruke de samme redskapene for medvirkning*» (Informant 2, Senja kommune). I tilfellet med Senja kommune har ungdommer blitt koblet sammen med lokalt næringsliv og arbeidet med problemstillinger knyttet til Bilogi 1 og 2 på videregående skole. Formålet med ungdomsforskerordningen er å gjøre ungdommene bedre rustet til å komme med innspill til KME-planen uavhengig av bedriftenes egne synspunkter (Prosjektbeskrivelsen, 2020). Likevel blir ungdommene plassert i et paradoksalt dilemma når de blir bedt å plassere bedriftenes utfordringer i kontekst av KME-planen. De ender opp med å bli «talerør» for bedriftene inn i planprosessen fordi de hovedsaklig blir eksponert for bedriftenes egne synspunkt. Innspillene kommer fram gjennom posterne utviklet i avdre runde av ungdomsforskerordningen, som ble presentert i [kapittel 4.4](#). Derfor blir det vanskeligere for ungdommene å utvikle egne meninger om hvordan KME-planen bør utvikles.

Måten ungdomsforskerordningen har blitt gjennomført på i Senja har dermed vist seg å være en god måte å koble sammen ungdommer med lokalt næringsliv i en læremessig kontekst innenfor skolens institusjonelle rammeverk. På samme tid er det usikkert hvor godt ordningen fungerer som verktøy for å inkludere unge i planprosessen for klima, miljø og energi, noe som spesielt kommer til syne i andre versjon av ungdomsforskerordningen. For framtidige versjoner av ordningen, ville det vært interessant å teste muligheten for å gi elevene en større oppgave hvor de selv kan velge tematikker som interesserer dem innenfor planleggingens tematiske område. På denne måten kunne de kommet med mer organiske, personlige innspill til planen. Ordningen er i tillegg en form for medvirkning som går utover minimumskravene om høring, noe som i større grad er med å sikre unges reelle deltakelse i planprosesser (Innes & Booher, 2004; Ringholm, Nyseth, & Hanssen, 2018). Mine data strekker seg fra innovasjonsideen om ungdomsforskerordningen ble til, til den ble gjennomført i Senja kommune. Denne oppgaven har dermed ikke data for å kunne konkludere noe sikkert, men det later til at ungdomsforskerordningen på dette stadiet, i konteksten med Senja og det nettverket som har blitt satt sammen, ikke er sikkert å sikre innspill fra unge i en

planleggingskontekst om KME. Samtidig er ordningen med å inspirere ungdommene og ulike aktører til å tenke nyskapende om planlegging og medvirkning, og hvordan næringsutvikling blir drevet i kommunen. Dette kan videre inspirere ungdommene til å få framtidige arbeidsplasser i regionen da de blir mer oppmerksomme på de mange mulighetene som finnes i Senja: en robust, livskraftig og attraktiv bo- og næringskommune. Hvorvidt ordningen er et godt verktøy for medvirkning blir dermed ubesvart, men dette gir uttrykk for en idémodningsprosess som trenger ytterligere forskning på framtidige stadier i planleggingen.

Tematikken om kapasitet gjør seg også gjeldende i hvordan ungdomsforskerordningen kan være en metode for medvirkning. I Senja kommune ble ordningen kun gjennomført på én skole med én klasse, og ekstra krefter måtte inn i prosjektet ved Ungt entreprenørskap. Kommunen har på denne måten en lang vei å gå før de gjennomgår en transformativ prosess ved innhenting av ungdommers innspill for planprosessen. Dette indikerer en treghet i kommunen for å finne fotfeste for å bruke denne formen for medvirkning. Det hele kommunale medvirkningsapparatet blir ikke transformert under prosessen med ungdomsforskerordningen, men ordningen blir heller en del av medvirkningsmenyen som kommunen har. For fremtiden blir det interessant å se hvordan ungdomsforskerordningen får fotfeste i kommunen, og om det blir noen former for transformasjon.

5.7.2 Ungdomsforskerordningen som planleggingsverktøy

Ungdomsforskerordningen kan være uttrykk for en god måte å drive med tverrfaglig, kommunikativ planlegging. Drivkraft-prosjektet viser at det er mulig å bruke ungdomsforskerordningen i en planleggingskontekst, men det er nødt til å adresseres tidlig i prosessen hva de ulike aktørene ønsker å få ut av prosjektet, og hvordan ordningen kan forankres i en planleggingskontekst. Aktivitetene som arrangeres rundt ungdomsforskerordningen i regi av Drivkraft i Senja kommune begynner å avsluttes, og blant annet skolen har erklært at prosjektet avsluttes fra deres side våren 2024 (Senja videregående skole, 2024). Kommunene i Drivkraft bør likevel finne en måte å implementere ordningen i deres planpraksiser. Dersom de gjør det, vil de ha en ny måte å stå på egne bein i framtidige medvirkningsprosesser tilknyttet nye planleggingskontekster.

Kommunene i prosjektet er alle distriktskommuner som sliter med liknende utfordringer (fraflytting, mangel på ressurser og ansatte), og deltakelse i Drivkraft-prosjektet kan være med på å inspirere slike kommuner å teste ut innovative former for medvirkning. I en

kontekst av bærekraftig distriktsplanlegging får dette også forankring gjennom hvordan distriktskommuner ofte trenger å se til eksempler fra liknende kommuner som driver med nybrottsarbeid (Skavhaug & Vangsnes, 2022). Kommunene i Drivkraft bør dermed ved prosjektets avslutning gå sammen og diskutere hvordan eksempler fra Drivkraft og arbeidet med ungdomsforskerordningen kan spres ut til andre kommuner slik at distriktskommuner kan lære av hverandre. Det er viktig å påpeke at gjennomføring fra Drivkraft ikke bør kopieres direkte over til andre kommuner i framtidige planleggingsprosesser. Planlegging, medvirkningsprosesser og innovasjon er meget kontekststøttet. Dermed må ungdomsforskerordningen oversettes til nye steder med utgangspunkt i deres kontekster, fordi lokale kontekster er viktig når bærekraftig utvikling skal implementeres i kommunal planlegging (Aarsæther & Jakobsen, 2018; Agger, 2010).

Ressurser i offentlig sektor, og spesielt blant distriktskommuner, er et siste element som er viktig å adressere. I oppgavens analyse kommer det tydelig fram at den tilfeldige hendelsen i Senja kommune ved sykemeldingen av en ansatt, er en sårbarhet for kommunens institusjonelle rammeverk. Ressurser og kapasitet er en utfordring i distriktskommuner generelt da det ofte er mangel på disse (Westskog, et al., 2022). En idé for framtidige versjoner av ungdomsforskerordningen, både i og utenfor Senja kommune, er å koble seg på interkommunale samarbeid med planleggere som kan hjelpe med både ressurser og kompetanse i planlegging for klima, miljø og energi. Ved å spre ordningen til slike kanaler ville det vært mulig å trekke den inn i andre kontekster, og kanskje få enkeltpersoner eller en gruppe planleggere til å bli profesjonelle praktikere av ungdomsforskerordningen. På denne måten vil belastningen ovenfor planleggere i distriktskommuner reduseres. Et konkret eksempel kunne vært å introdusere ungdomsforskerordningen næringshagen i Midt-Troms og Midt-Tromsrådet for å undersøke om det er noen framtidige prosjekter ordningen kan få ytterligere fotfeste i. Spesielt næringshagen er involvert i flere spennende prosjekter om energi, klima og miljø, og driver også med prosjektledelse og konsulent-tjenester om KME (Næringshagen Midt-Troms AS, u.d.). Her kunne de blitt introdusert for ungdomsforskerordningen og gitt den fotfeste i andre kontekster.

5.7.3 Oppsummering

For å konkludere så er det utfordrende å komme med én klar konklusjon om hvorvidt ungdomsforskerordningen kan bidra til å skape gode planprosesser om klima, miljø og energi. Ordningen tilrettelegger for å koble sammen skole, lokalt næringsliv og bidrar til en

dynamisk, refleksiv og åpen diskusjon for hvordan en kommune kan drive med planlegging med innspill fra flere typer pårørende. Det ligger også muligheter til å spre ideen om ungdomsforskerordningen til andre distriktskommuner som trenger konkrete verktøy og metoder som er testet i andre sammenhenger. Ved å spre ordet og å fremme ordningen i ulike typer organer, kan andre planleggere og kommuner bli inspirert av Senja og Drivkraft og bruke ungdomsforskerordningen selv i planleggingen for mer bærekraftige kommuner. På den andre siden er det også utfordrende å si noe om hvordan ordningen fungerer som metode for medvirkning da innspillene fra ordningen ennå ikke har blitt implementert i planleggingen. Gjennom diskusjon og refleksjon har denne oppgaven vist at det er usikkert å si hvorvidt ordningen er en effektiv måte å inkludere ungdom i planleggingen, da de i ordningen er begrenset innenfor prosjektets rammer og bedriftenes verdenssyn. Dette kommer blant annet til syne gjennom plakatene som ble laget etter andre versjon av ordningen ble gjennomført som i stor grad gjenspeiler bedriftenes ønsker ovenfor kommunen, i stedet for ungdommenes synspunkt på innspillene (Senja Videregående Skole, 2023). Det blir spennende og interessant å se hvordan innspillene fra ordningen får forankring i KME-planen til Senja og videre hvordan den blir benyttet i de andre kommunene i Drivkraft.

6 Avslutning

Denne masteroppgaven har svart på problemstillingen: hva skjer når ideen om ungdomsforskerordningen, en innovativ form for medvirkning, møter institusjonaliserte rammeverk i en planprosess om klima, miljø og energi? Problemstillingen operasjonaliseres gjennom spørsmål om hvilke barrierer og drivkrefter som oppstår under implementeringen av ordningen, og hvordan disse håndteres og utnyttes; hvilke institusjonelle krefter som gjør seg gjeldende ved implementeringen av ordningen; og hvorvidt ungdomsforskerordningen som innovativ form for medvirkning kan bidra til gode planprosesser om klima, miljø og energi.

Gjennom intervjuer og feltnotater fra deltakende observasjoner, kom det fram hvordan ungdomsforskerordningen blir sett på som et verdifullt verktøy for å inkludere ungdommer i planleggingsprosesser. Respondentene understrekte at ordningen ikke bare bidrar til ungdomsdeltakelse, men også til å integrere lokalt næringsliv i skolens undervisning. Ved å introdusere ungdommene for mulighetene som finnes i regionen, kan det føre til økt tilhørighet og muligheter for framtidig rekruttering til lokale arbeidsplasser. Til tross for mulige positive synergier, vektlegges også at for å maksimere nytten av ordningen, er tidlig forankring i prosjektperioden essensielt for å sikre full deltakelse og engasjement fra alle aktører.

Det oppstår en rekke ulike drivkrefter og barrierer under implementeringen av ungdomsforskerordningen, og disse blir utnyttet og håndtert på ulike måter. Blant pådriverne er det inkluderingen av Ungt entreprenørskap, læreren og Senja kommune sin evne til å tilpasse seg situasjoner som står sterkest. Disse pådriverne blir også utnyttet i prosjektet gjennom tillitsbaserte prosesser som gjør at de står sterkere som drivkrefter. På den andre siden har barrierer som skolens institusjonelle rammeverk, begrenset tidsbruk og den tilfeldige hendelsen ved en sykemelding i Senja kommune, vist seg å være betydelige hinder for implementeringen. Barrierene har i all hovedsak blitt håndtert ved at enkeltpersoner har hatt en evne til å ta i bruk verktøy og kjennskap til ulike institusjoner for å tilpasse seg selv og modifisere ungdomsforskerordningen for å tilpasses nye kontekster. Gode eksempler på dette er lærerens arbeid med å få inn ordningen i skolens timeplan, i tillegg til Ungt entreprenørskap sitt bruk av en innovativ og kreativ verktøykasse for å få med de ulike deltakere på reisen til ungdomsforskerordningen.

Ved implementeringen av ungdomsforskerordningen gjør en rekke institusjonelle krefter seg gjeldende. Disse kreftene gjenspeiler i stor grad både pådriverne og barrierene i prosjektet. De omfatter skolens institusjonelle rammeverk og begrensninger i tidsbruk i offentlig sektor, som representerer barrierer, samt ulike aktørers evne til tilpasning underveis i prosjektet, som fungerer som drivkrefter. I tillegg til de institusjonelle kreftene, har tilfeldige hendelser også spilt en viktig rolle i møtet mellom ideen om ungdomsforskerordningen og de etablerte institusjonene, med sykemeldingen i kommunen som et sentralt eksempel. Disse tilfeldige hendelsene har påvirket de institusjonelle rammene og kreftene som gjør seg gjeldende ved implementeringen. Samtidig som tilfeldige hendelser har skapt barrierer, har drivkrefter vært i stand til å overvinne dem. Ved å ta hensyn til både institusjonelle krefter og tilfeldige hendelser, belyser oppgaven kompleksiteten i innovasjonsprosesser og viktigheten av å undersøke både institusjonaliserte kanaler og tilfeldigheter i studiet av dette fenomenet.

Avslutningsvis har oppgaven vist at ungdomsforskerordningen *kan* være et nyttig verktøy for å skape gode KME-planer, men dette er meget avhengig av kontekst og de ulike institusjonelle rammene, og tilfeldigheter, som gjelder i en slik prosess. I tilfellet med Senja kommune har ordningen fungert godt for å koble lokalt næringsliv og skolen sammen (i stor grad på skolens institusjonaliserte premisser), men det har blitt uttrykt usikkerhet rundt hvordan innspillene som kommer fra prosessen kan brukes i den ferdige planen. Samtidig har kommunen uttrykt interesse for å videreføre prosjektet til nye kontekster, og har også ideer for hvordan tematikken fra denne omgangen kan tematiseres i KME-planen gjennom et eget kapittel i planen.

Innenfor de institusjonelle pilarene er det sentralt å trekke fram framtiden til ungdomsforskerordningen og muligheten for å endre institusjonene mer transformativt. Måten ungdomsforskerordningen blir håndtert i Senja kommune sin KME-planlegging, gir uttrykk for at det er en normativ og kulturell-kognitiv forståelse for at ordningen er et godt verktøy for å drive med kunnskapsproduksjon og inkludering av unge i planleggingen. Ordningen har blitt gjennomført innenfor de regulative rammene, men de forblir uendret. Samtidig kan en se at den normative og kulturell-kognitive pilaren gjør seg stadig gjeldende, og ungdomsforskerordningen er med å «riste» i disse strukturene. For framtiden kan dette føre til at den regulative pilaren også endrer seg.

Samlet sett har denne oppgaven bidratt til en dypere forståelse av ungdomsforskerordningen sin rolle som verktøy i planlegging for klima, miljø og energi. I tillegg til å være et verktøy, er

ungdomsforskerordningen også viktig å betrakte som et innovativt konsept for hvordan planlegging kan foregå. Det stimulerer til refleksjon rundt innovativ kapasitet i organisasjoner, og hvordan samfunnet både er, og bør bli bedre rustet til å implementere innovative verktøy for å møte morgendagens utfordringer. Dette bidrar til å vise hvor langt jeg kom i å svare på problemstillingen. Når ideen om ungdomsforskerordningen, en innovativ form for medvirkning, møter etablerte institusjoner, endres den slik at den matcher de ulike institusjonene. Dette har blitt vist analytisk ved å plassere ordningen under møtet «idémodning» i IIE-modellen fra Holmen og Ringholm (2023). Samtidig har oppgaven også vist at de ulike institusjonene i ulik grad påvirkes i møtet med ordningen. I Senja har noen aktører startet å endre sine normative, og muligens kulturelt-kognitive institusjonelle rammer som indikerer starten på en transformativ prosess. Her siktes det spesielt til læreren ved Senja vgs., og de ansatte ved Senja kommune. Muligens vil denne nye formen for medvirkning være starten på endringer i de ulike institusjonene, som kanskje en gang i framtiden kan nå de ulike regulative institusjonelle pilarene. Ungdomsforskerordningen er med andre ord ikke kun en form for medvirkning som det trengs mer forskning og utprøving på, men også en representasjon av et innovativt tankegods som er med å igangsette endringsprosesser i de ulike institusjonene som har deltatt i Drivkraft-prosjektet i Senja kommune.

Materialet gir et øyeblikksbilde av en lengre implementeringsprosess som er utfordrende å dekke for én masteroppgave, noe som gjør at jeg vil invitere til videre forskning på dette temaet. Videre forskning bør eksempelvis undersøke tematikken rundt møtet mellom idé og institusjon, hvordan implementeringen av innovative former for medvirkning kan foregå, og hvordan de blir møtt i kommunens arbeid med planlegging om klima, miljø og energi. Slik forskning bør utforske hvordan lignende initiativer kan tilpasses og implementeres i ulike kontekster for å fremme mer inkluderende og effektive planprosesser knyttet til klima, miljø og energi. Med en grundig forståelse av både barrierer og drivkrefter kan ungdomsforskerordningen bidra til å forme mer bærekraftige og inkluderende samfunn i fremtiden.

7 Bibliografi

- Agger, A. (2010). Involving citizens in sustainable development: evidence of new forms of participation in the Danish Agenda 21 schemes. *Local Environment*(15(6)), ss. 541-552.
- Alves, D., Lorenzen, S., & Hagen, A. (2021). Skolefag som kanal for ungdomsmedvirkning i lokale utviklingsprosjekter. I A. Hagen, & B. Andersen, *Ung medvirkning. Kreativitet og konflikt i planlegging*. Oslo: Cappelen Damm.
- Amundsen, H., & Westskog, H. (2018). Omstilling til lavutslippsamfunnet: Hvordan kan kommunene bidra? I H. Haarstad, & G. Rusten, *Grønn omstilling* (ss. 115-128).
- Ansell, C., Sørensen, E., & Torfing, J. (2020). When Governance Meets Political Sociology. I J. Meek, *Handbook on Collaborative Public Management*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Aarsæther, N., & Jakobsen, K. K. (2018). Planlegging på kommunenivå: Rammer og ambisjoner. I N. Aarsæther, E. Falleth, T. Nyseth, & R. Kristiansen, *Plan og samfunn* (ss. 44-67). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Baarts, C. (2022). Autoetnografi. I S. Brinkmann, & L. Tanggaard, *Kvalitative metoder. Empiri og teoriutvikling* (ss. 171-184). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Bason, C. (2018). *Leading Public Sector Innovation*. Policy Press.
- Bessat, J. (2004). Mixed messages: Youth participation and democratic practice. *Australian Journal of Political Science*(39(2)), ss. 387-404.
- Bjørklund, T. (2015). Folkeavstemninger. I R. Malnes, & D. Thorsen, *Demokrati*. Oslo: Dreyers forlag.
- Blanco, I., Lowndes, V., & Salazar, Y. (2022). Understanding institutional dynamics in participatory governance: how rules, practices and narratives combine to produce stability or diverge to create conditions for change. *Critical Policy Studies*(16:2), ss. 204-223.
- Brinkmann, S., & Tanggaard, L. (2022). *Kvalitative metoder. Empiri og teoriutvikling*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Brobakk, J., Gjefsen, M. D., & Gjertsen, A. (2021). *Distriktskommune 3.0 - Bedre samfunnsutvikling gjennom forenkling av kommuneplanleggingen i de minste kommunene*. Rural rapport 10/2021 - Institutt for rural- og regionalforskning.
- Clausen, T. H., Demircioglu, M. A., & Alsos, G. A. (2019). Intensity of innovation in public sector organizations: The role of push and pull factors. *Public Administration*.

- De forente nasjoner. (1989). *FNs Konvensjon om Barns Rettigheter (Barnekonvensjonen)*.
- Distriktssenteret. (2023, Mai 8). *Hvordan skape mer innovasjon i distriktskommuner?* Hentet fra <https://distriktssenteret.no/artikkel/hvordan-skape-mer-innovasjon-i-distriktskommuner/>
- Fischer, F. (2017). *Climate Crisis and the Democratic Prospect*. Oxford: Oxford University Press .
- Fog, J. (2007). *Med samtalen som utgangspunkt*. København: Akademisk forlag.
- Forskningsrådet. (u.d.). *DRIVKRAFT. Ungdom og næringsliv i klima-, miljø- og energiplanlegging for bærekraftige distriktskommuner*. Hentet fra Prosjektbanken: <https://prosjektbanken.forskningsradet.no/project/FORISS/321020>
- Frøyland, M. (2020, Juli 3). *Hva er Lektor2*. Hentet fra Lektor2: <https://www.lektor2.no/c1336841/artikkel/vis.html?tid=2181301>
- Gibbs, G. (2007). *Analyzing Qualitative Data*. London: Sage.
- Hagen, A. L., & Andersen, B. (2021). *Ung Medvirkning - kreativitet og konflikt i planlegging*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Hanssen, G. S. (2019). The Social Sustainable city: How to Involve Children in Designing and Planning for Urban Childhoods? *Urban Planning*(4(1)53-66).
- Holmen, A. T., & Ringholm, T. (2023, Juni). When Innovative Ideas Encounter Institutions: An Analytical Model. *Public Performance & Management Review*.
- Innes, J., & Booher, D. (2004). Reframing public participation: strategies for the 21st century. *Planning Theory & Practice*(5(4)), ss. 419-436.
- Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Kasa, S., Westskog, H., & Rose, L. (2018). Municipalities as Frontrunners in Mitigation of Climate Change: Does soft regulation make a difference? *Environmental Policy and Governance*(28), ss. 98-113.
- Klausen, J., Arnesen, S., Christensen, D., Folkestad, B., Hanssen, G. S., Winsvold, M., & Aars, J. (2013). *Medvirkning med virkning. Innbyggermedvirkning i den kommunale beslutningsprosessen*. NIBIR/Uni Rokkansenteret .
- Klimaloven. (2017). *Lov om klimamål (LOV-2017-06-16-60)*. Hentet fra Lovdata: <https://lovdata.no/lov/2017-06-16-60>
- Klodawski, F. (2007). 'Choosing' Participatory Research: Partnerships in Space–Time. *Environment and Planning A*(39(12)), ss. 2845-2860.

- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2023). *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonale-forventninger-til-regional-og-kommunal-planlegging-20232027/id2985764/?ch=1>
- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2024). *Bærekraftsmålene i planlegging*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/plan_bygningsloven/planlegging/fagtema/baerekraft_i_planlegging/id2846205/?expand=factbox2846233
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2014). *Medvirkning i planlegg*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kmd/plan/medvirkningsveileder/h2302b_veileder_medvirkning.pdf
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2020). *Meld. St. 30 (2019-2020) En innovativ offentlig sektor*. Oslo.
- Kommuneloven. (2018). Lov om kommuner og fylkeskommuner (LOV-2018-06-22-83). <https://lovdata.no/lov/2018-06-22-83>.
- Krogh, A., & Torfing, J. (2015). Leading Collaborative Innovation: Developing Innovative Solutions to Wicked Gang Problems. I A. Agger, B. Damgaard, A. Krogh, & E. Sørensen, *Collaborative governance and public innovation in Northern Europe* (ss. 91–110). Oak Park: Bentham Science Publishers.
- KS. (2018, November 13). *Kommunesektoren er innovativ*. Hentet fra <https://www.ks.no/fagomrader/innovasjon/innovasjonsledelse/innovasjonsbarometeret-for-kommunal-sektor/kommunesektoren-er-innovativ/>
- Lofotrådet. (u.d.). *Prosjekter*. Hentet fra Lofotrådet - interkommunalt politisk råd for lofoten: <https://www.lofotradet.no/prosjekter>
- Lowndes, V., & Roberts, M. (2013). *Why Institutions Matter*. London: Pgrave.
- Lynggaard, K. (2022). Dokumentanalyse. I S. Brinkmann, & L. Thaggaard, *Kvalitative metoder. Empiri og teoriutvikling* (ss. 153-170). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- March, J., & Olsen, J. (1998). The Institutional Dynamics of International Political Orders. *International Organization*(52(4)), ss. 943-969.
- Meld. St. 40 (2020-2021). (u.d.). *Mål med mening*. Hentet fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-40-20202021/id2862554/>
- Munkejord, C. (2011). *Hjemme i nord*. Stamsund: Orkana akademisk.

- Næringsshagen Midt-Troms AS. (u.d.). *Om oss: Næringsshagen Midt-Troms*. Hentet fra <https://www.midt-tromsnh.no/om/>
- Nordavind Utvikling. (u.d.A). *Om oss: Nordavind Utvikling*. Hentet fra <https://nordavindutvikling.no/om-oss/>
- Nordavind Utvikling. (u.d.B). *Leveranser: Drivkraft*. Hentet fra Webområde for Nordavind Utvikling: <https://nordavindutvikling.no/portfolio-items/drivkraft/>
- NOU 2020:12. (2020). *Næringslivets betydning for levende og bærekraftige lokalsamfunn*. Distriktsnæringsutvalget.
- Opplæringsloven. (1998). *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) (LOV-1998-07-17-61)*. Hentet fra Lovdata: <https://lovdata.no/lov/1998-07-17-61>
- Plan- og bygningsloven. (2008). *Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)*. Hentet fra <https://lovdata.no/lov/2008-06-27-71/§1-1>
- Prosjektbeskrivelsen. (2020). *Prosjektbeskrivelse Drivkraft*.
- Røhnebæk, M., & Lauritzen, T. (2019). Kommunal innovasjon som oversettelse. I T. Ringholm, & A. T. Holmen, *Innovasjon møter kommune* (ss. 193-208). Oslo: Cappelen Damm.
- Røvik, K. (2016). Knowledge Transfer as Translation: Review and Elements of an Instrumental Theory. *International Journal of Management Reviews*(18(3)), ss. 290-310.
- Ringholm, T., Nyseth, T., & Hanssen, G. S. (2018). Participation according to the law. The research- based knowledge of citizen participation in Norwegian municipal planning. *European journal of spatial development*(67).
- Sawyer, T. (2019). Youth council participation in city planning: The case of Oslo. *Innlegg presentert ved Towards the Child Friendly City International Conference*. Bristol, United Kingdom.
- Sønderskov, M. (2019). Councillors' attitude to citizen participation in policymaking as a driver of, and barrier to, democratic innovation. *The Innovation Journal*(25(3)), ss. 1-20.
- Sørensen, E., & Torfing, J. (2022). The Three Orders of Public Innovation: Implications for Research and Practice. *Nordic Journal of Innovation in the Public Sector*.
- Schiefloe, P. (2019). *Mennesker og samfunn*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Scott, R. (2014). *Institutions and organizations: ideas, interests and identities* (Vol. Fjerde utgave). SAGE Publications.

- Senja Kommune. (2019). Senja kommune mot 2032. Et hav av muligheter. *Kommuneplanens samfunnsdel 2020-203*.
- Senja Kommune. (2022, Oktober 18). *Næringsavdelingen i Senja kommune*. Hentet fra Senja kommune: Tjenester: <https://www.senja.kommune.no/tjenester/naringsliv-skatt-og-avgift/naringsliv/naringsutvikling-og-samarbeid/naringsavdelingen-i-senja-kommune.12033.aspx>
- Senja Videregående Skole. (2023, Mars 22). *Møtte elevene for å diskutere bærekraftig utvikling*. Hentet fra Senja Videregående Skole: <https://senja.vgs.no/aktuelt/motte-elevne-for-a-diskutere-barekraftig-utvikling.54941.aspx>
- Senja videregående skole. (2024, Februar 6). *Senja vgs avrunder sitt arbeid på DRIVKRAFT-prosjektet sammen med Finnfjord AS, Salmar AS og UiT*. Hentet fra <https://senja.vgs.no/aktuelt/senja-vgs-avrunder-sitt-arbeid-pa-drivkraft-prosjektet-sammen-med-finnfjord-as-salmar-as-og-uit.59479.aspx>
- Skavhaug, I., & Vangsnes, R. W. (2022, Oktober 31). *Reell bærekraft eller pynt i planer?* Hentet fra Distrikssenteret: <https://distriktssenteret.no/blogg/reell-baerekraft-eller-pynt-i-planer/>
- SPR-KEP. (2018). *Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasninghttps (2018-09-28-1469)*. Hentet fra Lovdata: <https://lovdata.no/forskrift/2018-09-28-1469>
- Storvoll, R. (2019). Ung drivkraft i nord, unges legitime medvirkning i stedsutvikling. *Doktorgradsavhandling, UiT Norges arktiske universitet*. Tromsø.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Thelen, K. (2004). *How institutions evolve*. Cambridge: Cambridge Books.
- Tiller, T. (2006). *Aksjonslæring. Motoren i det nye læringsløftet*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Torfig, J., & Triantafillou, P. (2016). *Enhancing Public Innovation in Transforming Public Governance*. Cambridge : University Press.
- Ungt Entreprenørskap. (u.d.). *Om oss: Ungt Entreprenørskap*. Hentet fra <https://www.ue.no/om-oss>
- Utdanningsdirektoratet. (2020). *Læreplanverket*. Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/>
- Utdanningsdirektoriatet. (2021). *Læreplan i biologi*.

Valgloven. (2002). Lov om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (LOV-2002-06-23-57). <https://lovdata.no/lov/2002-06-28-57>.

Verdenskommisjonen. (1987). *"Our common future" Vår felles framtid*.

Wæraas, A., & Nielsen, J. (2016). Translation Theory "Translated": Three Perspectives on Translation in Organizational Research. *International Journal of Management Reviews*(18), ss. 236-270.

Westskog, H., Aarsæther, N., Hovelsrud, G. K., Amundsen, H., West, J. J., & Freng Dale, R. (2022). The transformative potential of local-level planning and climate policies. Case studies from Norwegian municipalities. *Cogent Social Sciences*(8(1)).

8 Vedlegg

8.1 Intervjuguide 1 – Kommune, Ungt entreprenørskap, Nordavind utvikling og lærer

Innledende spørsmål:

- Hva er deres rolle i Drivkraft-prosjektet og i Ungdomsforskerordningen?
- Hva forventer deres bedrift å få ut av deltakelse i dette prosjektet?

Senja kommune/Nordavind utvikling/Ungt Entreprenørskap/Senja :

- Hvordan gikk det til at (navn organisasjon) igangsatte/ble med i prosjektet? Hvordan har (navn organisasjon) jobbet for å få ungdomsforskerordningen inn i sin timeplan? Hvordan har samarbeidet med de ulike aktørene i prosjektet vært?
- Hva har vært lett å få til/hva har vært utfordrende?
Hva har vært prosjektets største utfordringer så langt? Er det noe dere har ønsket å gjøre, som det har vært så store hinder for at dere har vært nødt til å skrinlegge det, og hvorfor?

Ungdomsforskerordningen som metode:

- Hva tenker dere om måten ungdomsforskerordningen har vært formidlet til ungdommene i prosjektet?
Hvordan er samtalen mellom kommunen og ungdommene i ungdomsforskerordningen?
- Hva fungerer godt/ikke godt?
Hvordan kan ungdomsforskerordningen være en god metode for å lage forbindelser mellom ungdommene og den kommunale planleggingen?
- Hvordan har prosjektet klart å koble bedriftene og elevene til planlegging og klima, miljø og energi?
- I gjennomføringen av ungdomsforskerordningen i Senja kommune - kunne noe ha blitt gjort annerledes?
Er denne metoden nok, eller bør det gjøres noe mer? Har dere noen tanker om hva annet/mer som kan gjøres for at erfaringene og synspunktene til ungdommer skal bli tatt med i klima-, miljø- og energiplanleggingen?

Avslutningsvis:

- Hva tenker du må til for å sikre god medvirkning videre i prosjektet?
- Hvordan kan (navn organisasjon) bruke erfaringer fra dette prosjektet i framtiden?

8.2 Intervjuguide 2 - Bedrifter

Innledende spørsmål:

- Hva er din rolle i Drivkraft-prosjektet og i ungdomsforskerordningen?
- Hva forventer deres bedrift å få ut av deltakelse i dette prosjektet?

Bedrift:

- Hvordan gikk det til at deres bedrift ble med i prosjektet?
- Hvordan har det vært å jobbe inn ungdomsforskerordningen inn i bedriftens rammeverk og timeplan?
  - Hvordan opplevde dere å forberede besøket fra ungdommene?
- Hvordan har samarbeidet med de ulike aktørene i prosjektet vært?
  - Hva har vært lett å få til/hva har vært utfordrende?
- Hva har vært prosjektets største utfordringer så langt? Er det noe deres bedrift har ønsket å gjøre, som det har vært så store hinder for at du har vært nødt til å skrinlegge det, og hvorfor?

Ungdomsforskerordningen som metode:

- Hva tenker du om måten ungdomsforskerordningen har vært gjennomført i prosjektet?
- Hvordan opplever dere at dialogen med de ulike aktørene har vært i ungdomsforskerordningen?
  - Hva fungerer godt/ikke godt?
- Hvordan er deres kjennskap til Senja kommune og planlegging mer generelt?
  - Hvordan kan ungdomsforskerordningen være en god metode for å lage forbindelser mellom ungdommene og den kommunale planleggingen?
- I gjennomføringen av ungdomsforskerordningen med deres bedrift; kunne noe ha blitt gjort annerledes?
- Er denne metoden nok, eller bør det gjøres noe mer? Hva mer må gjøres for at erfaringene og synspunktene til ungdommer skal bli tatt med i klima-, miljø- og energiplanleggingen?

Avslutningsvis:

- Hva tenker du må til for å sikre god medvirkning videre i prosjektet?
- Hvordan kan deres bedrift bruke erfaringer fra dette prosjektet i fremtiden?

